

ปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว

อันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดน (ค.ศ.1975 – 1984)

สารนิพนธ์

ของ

สุกัญญา พุกกะเวส

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์เอเชีย

มีนาคม 2542

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

327,5930594

ส 739 ป

4.3

ปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว

อันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดน (ค.ศ.1975 - 1984)

บทคัดย่อ

ของ

สุกัญญา พุกกะเวส

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์เอเชีย

มีนาคม 2542

มค 243

สุกัญญา พุกกะเวส. (2542). ปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย - ลาวอันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดน (ค.ศ.1975 - 1984). ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ถนอม อานามวัฒน์, รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มุลศิลป์.

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว อันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดน ค.ศ.1975 - 1984 ปัญหาได้เริ่มต้นเมื่อฝรั่งเศสเข้ามาผนวกดินแดนลาว ค.ศ.1893 มีการเจรจาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสตกลงกันว่าให้แม่น้ำโขงมีฐานะเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างไทย-ฝรั่งเศส ต่อมาไทยพยายามปรับปรุงแก้ไขสนธิสัญญาหลายครั้ง ในที่สุดสามารถตกลงกันได้โดยการทำอนุสัญญาปี ค.ศ.1926 ภายหลังจากฝรั่งเศสมอบเอกราชให้ลาว ค.ศ.1954 ปัญหาไทยกับลาวยังมิได้เกิดขึ้นในระดับประเทศเนื่องจากลาวประสบปัญหาแย่งชิงอำนาจทางการเมืองภายในระหว่างผู้นำทางการเมืองฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา จนกระทั่งเกิดการแบ่งแยกออกเป็น 3 ฝ่ายในค.ศ.1960 การเมืองลาวจึงถูกแทรกแซงโดยชาติมหาอำนาจทั้งโลกเสรีและโลกคอมมิวนิสต์ โดยมีไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เข้าร่วมช่วยเหลือลาวฝ่ายขวาทำสงครามกับลาวฝ่ายซ้าย

เมื่อค.ศ.1975 ลาวฝ่ายซ้ายสามารถยึดอำนาจทางการเมืองได้สำเร็จ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทย-ลาวระดับประเทศจึงเริ่มเกิดขึ้นตามบริเวณแนวพรมแดนแม่น้ำโขง เพราะมีผู้อพยพลี้ภัยทางการเมืองจากลาวเข้าไปอาศัยอยู่ตามแนวพรมแดนฝั่งไทย จึงทำให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างไทย-ลาว เป็นสาเหตุสำคัญของไทยในการเข้มงวดตรวจตราแนวพรมแดนแม่น้ำโขงมากขึ้น ต่อมาสถานการณ์ทางการเมืองเริ่มเพิ่มความรุนแรงขึ้น เมื่อลาวสั่งปิดสถานกงสุลไทย 3 แห่ง และลาวจับกุมผู้ช่วยทูตทหารบกไทย 2 นาย ได้นำไปสู่ความตึงเครียดบริเวณ

แนวพรมแดนแม่น้ำโขง จนเกิดกรณีความขัดแย้งจากเรือนปช. และกรณีไทยปิดพรมแดนส่งผล
กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของลาวและเกิดความยุ่งยากระหว่างไทย-ลาว จนสองฝ่ายต้องแก้
ไขปัญหาดังแต่ค.ศ.1975 - 1984.

นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาเริ่มมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
ตั้งแต่ค.ศ.1975 เป็นต้นมา เริ่มใช้นโยบายผ่อนปรนต่อลาว แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหให้เป็น
รูปธรรมได้ก็ต้องยุบสภาเสียก่อน จนมาถึงสมัยม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นสมัยสานต่อนโยบาย
เก่าจากรัฐบาลที่ผ่านมา สามารถแก้ไขปัญหาร่องแนวพรมแดนแม่น้ำโขงในระดับหนึ่ง คือ ไทย
สั่งเปิดพรมแดนระหว่างไทย-ลาวเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนจากการที่ประชาชนลาวขาดแคลน
สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ต่อมารัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ถูกยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปการ
ปกครองแผ่นดิน เมื่อถึงสมัยธานินทร์ กรัยวิเชียร ไทย-ลาวประสบปัญหาความขัดแย้งเพราะ
นโยบายของรัฐบาลต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง และการเกิดปัญหาการละเมิดพรมแดนของ
2 ฝ่ายยังมีอยู่หลายครั้ง ปัญหาจึงมิได้ยุติลง มาถึงสมัยพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ มีนโยบาย
ประนีประนอมต่อลาว สามารถแก้ไขปัญหาลุล่วงได้ คือ ยกเลิกการปิดพรมแดนไทย-ลาว ลด
ความขัดแย้งเรื่องพรมแดนแม่น้ำโขงโดยใช้วิธีการเจรจาประนีประนอมจัดตั้งคณะกรรมการที่
ปรึกษาชายแดนไทย-ลาวในระดับท้องถิ่นและผู้นำไทย-ลาวต่างสร้างความสัมพันธ์อันดีโดยการ
ไปเยี่ยมเยียนกันในค.ศ.1979 ทำให้การแก้ไขปัญหาลุล่วงได้ด้วยดี ต่อมาในค.ศ.1980 เริ่มสมัย
พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปัญหาความขัดแย้งพรมแดนแม่น้ำโขงยังมีอยู่ แต่รัฐบาลดำเนินการ
แก้ไขปรับระดับปัญหาลงไปสู่ส่วนท้องถิ่น และมอบหมายให้ฝ่ายกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดูแล
และแก้ไขปัญหา แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหความขัดแย้งทางพรมแดนแม่น้ำโขงได้อย่าง
สมบูรณ์ ดังนั้นปัญหาเรื่องเส้นกันเขตแดนแม่น้ำโขงก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่จนถึงปัจจุบัน แต่เป็น
ปัญหาระดับท้องถิ่นมิได้เป็นปัญหาระดับชาติเหมือนแต่ก่อน.

THAI – LAOS POLITICAL PROBLEMS ARISING FROM THE MEKONG RIVER

AS A BORDER (A.D.1975 – 1984)

AN ABSTRACT

BY

SUGUNYA PUKKAVESA

Presented in partial fulfillment of the requirements

For the Master of Arts degree in History

At Srinakharinwirot University

March 1999

Sugunya Pukkavesa. (1999). Thai – Laos Political Problems Arising From the Mekong River As a Border (A.D.1975 – 1984). Master thesis, M.A. (History). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Adviser Committee : Assoc. Prof. Thanom Anarmwat, Assoc. Prof. Wutdichai Moolsilpa.

This study is an investigation of Thai – Laos political problems arising from the Mekong River, during the period of 1975 – 1984. After France annexed Laos in 1893, a negotiation was held between Thailand and France and ended up with a treaty saying that the Mekong River was a borderline between Thailand and France. Later the Thai government tried many times to revise the treaty and finally a convention was signed in 1926. After Laos become independent in 1954, Laos had internally political problems among their left and right wing political leaders. They were split into three parties. Also, Laos politics was interfered by the superpowers who had different ideologies. Thailand was one of the countries who assisted the right wing party of the Laos in making war against the left.

However, in 1975 the party successfully dominated Laos politics ; hence, the conflict between Thailand and Laos at a national level became to emerge concerning the area along the Mekong River border because certain Lao people took refuge by living along Thai – Laos borders. This caused fear among people of the two countries and became a major reason for the Thai government to tighten up security along the Mekong River border. The situation was getting worse as Laos closed three Thai Consulates and captured two Thai military attaches. These incidents caused more strain

to the relations of the two countries apart from certain conflicts caused by Thai cruisers along the Mekong River. Therefore, the two countries began to find some solutions since 1975 up until 1984.

M.R.Kukrit Pramoj, the Thai prime minister, began to use lenient policy for solving these problems were solved. M.R.Seni Pramoj, the next prime minister, adopted that lenient policy and it worked out fairly well as Thailand opened certain parts of the border between Thailand and Laos in order to alleviate the food shortage of Laos people. Thanin Kraivtchien who succeeded M.R.Seni Pramoj ; however, caused more problems owing to his anti-communist idea. The two countries then did not follow convention. The situation was getting better when General Kriangsak Chamanun again adopted lenient policy and successfully coped with the problems by abolishing the policy of closing the borders between Thailand and Laos. This decreased the conflicts concerning the Mekong River borderline and led to the appointment of a consulting committee for Thai – Laos borderline at the local level. Furthermore, both governments tried to make a closer relations between the two countries through exchange of visits of the leaders in 1979. So it can be concluded that some problems were solved. Nevertheless, as some problems still continued afterwards, General Prem Tinsulanond then tried to lessen the problems to the local level and assigned the Minister of the Interior to be in charge of the problems. Unfortunately, some of the problems are still going on at the national level as before.

สารนิพนธ์
เรื่อง

ปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย-ลาวอันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกัน
พรมแดน (ค.ศ.1975 – 1984)

ของ
นางสาวสุกัญญา พุกกะเวส

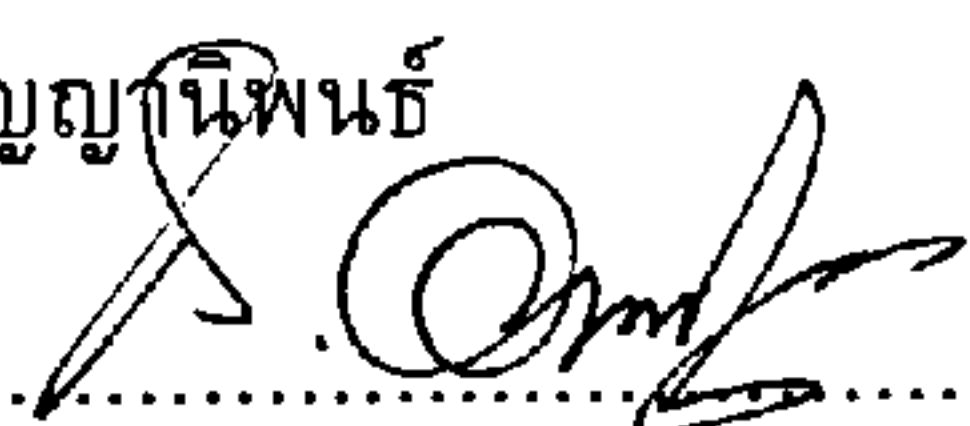
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

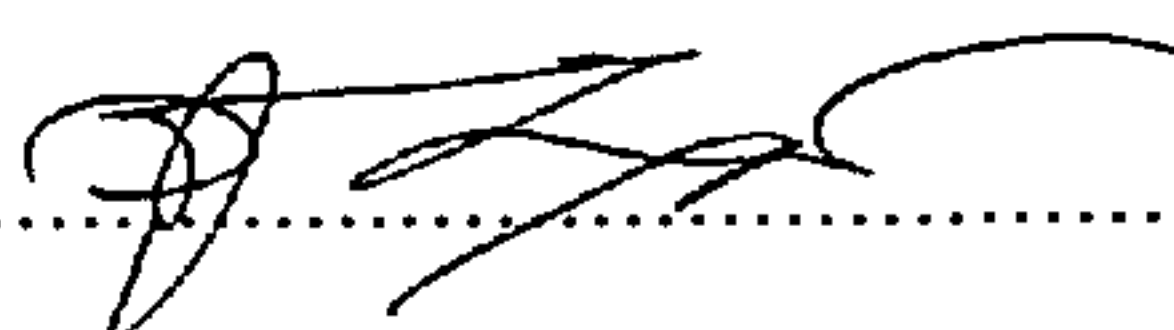
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 12 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2542

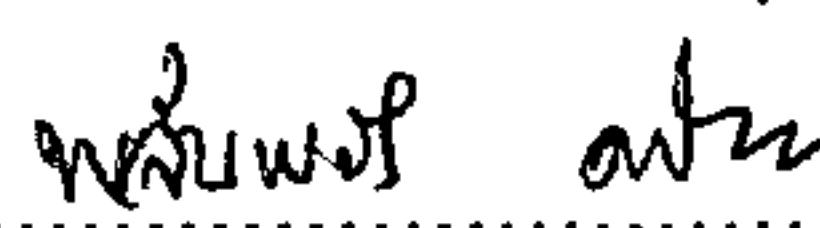
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ถนอม อานามวัฒน์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง กงชนะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเศษ วิเชียร)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความกรุณาของรองศาสตราจารย์ถนอม
อานามวัฒน์ และรองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์ ที่รับเป็นประธานและกรรมการควบคุมตลอดจน
ให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเศษ วิเชียร
กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่ม
วัฒนะ ที่กรุณาตรวจทานบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณอาจารย์เย็นจิต สุขวาสนะที่กรุณานำผู้
ศึกษาไปลงภาคสนามในสถานที่จริง

ขอกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญต่อไปนี้ คือ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจต่อ
ข้าพเจ้าทั้งด้านกำลังใจและกำลังใจทรัพย์ โดยเฉพาะคุณพ่อถึงแม้จะเจ็บป่วยและต้องรักษาอยู่ในโรง
พยาบาล แต่ก็ส่งกำลังใจให้ข้าพเจ้าให้มีความมานะอดทนอยู่เสมอจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา นับ
เป็นแรงบันดาลใจเป็นอย่างดี ตลอดจนพี่น้องและหลานซึ่งเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

นอกจากนี้ยังมีท่านอธิการเลอชัย ลวสุต และคณะเพื่อนครูโรงเรียนอัสสัมชัญ โดยเฉพาะ
คุณภาณี ภิญญะพันธ์ ซึ่งให้ความช่วยเหลือมาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคุณคุณดำริ นามพญา ที่ได้กรุณาให้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการทำรูปเล่ม

สุดท้ายนี้ต้องขอขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมรุ่นและเพื่อนรุ่นน้องที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความ
ช่วยเหลืออย่างดีโดยเฉพาะคุณปิยะนาถ ลิมสกุล คุณวิไล พงศ์ภัทรกิจ คุณพูนทรัพย์ รังคุปตวณิช
คุณเสวก สุบรรณเกตุ คุณศุวิล พรสุขเจริญชัย คุณอิทธิ พาหุวัฒนกร และเพื่อนรุ่นน้อง

สุกัญญา พุกกะเวส

สารบาญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว ค.ศ.1975 – 1984.....	45
3.1 การอพยพลี้ภัยทางการเมือง.....	47
3.2 ความหวาดระแวงระหว่าง ไทย - ลาว.....	49
3.3 การลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายตามบริเวณแนวพรมแดนไทย-ลาว.....	53
3.4 กรณีขัดแย้งเรือ นปช.....	55
3.5 การปิดพรมแดน.....	64
4 นโยบายการแก้ปัญหาระหว่างไทย-ลาว.....	67
4.1 สมัยรัฐบาลของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์.....	67
4.2 สมัยรัฐบาลของเสนีย์ ปราโมทย์.....	69
4.3 สมัยรัฐบาลของ ธานินทร์ กรัยวิเชียร.....	73
4.4 สมัยรัฐบาลของ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์.....	75
4.5 สมัยรัฐบาลของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์.....	81
บทสรุป.....	85
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	104

สารบัญ

บทที่

หน้า

บทนำ.....	ก
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	ฏ
จุดมุ่งหมายทางการศึกษา.....	ผ
ความสำคัญของการศึกษา.....	ผ
ขอบเขตของการศึกษา.....	ผ
วิธีการดำเนินการศึกษา.....	ผ
แหล่งศึกษาค้นคว้า.....	ฐ
1 ความสำคัญของแม่น้ำโขงในฐานะที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว.....	3
1.1 ความสำคัญทางด้านภูมิรัฐศาสตร์.....	3
1.2 ความสำคัญทางด้านสังคมและวัฒนธรรม.....	6
1.3 ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ.....	14
1.4 ความสำคัญทางด้านการเมือง.....	21
2 ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว ก่อน ค.ศ.1975.....	29
2.1 สหรัฐอเมริกากับรัสเซียทำสงครามเย็น.....	30
2.2 นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของไทย.....	31
2.3 ความแตกแยกทางความคิดของผู้นำลาว.....	34
2.4 อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา.....	38
2.5 การแทรกแซงของไทยในลาว.....	40

บัญชีแผนที่

แผนที่		หน้า
แผนที่ 1	แผนที่ภูมิศาสตร์แสดงแม่น้ำโขง.....	1
แผนที่ 2	แผนที่แสดงพรมแดนระหว่างไทย-ลาว.....	2
แผนที่ 3	ผู้อพยพในประเทศไทย.....	46
แผนที่ 4	แผนที่แสดงเขตไทย-ลาวและจุดที่เรือขน.123ถูกยิง.....	60

บทนำ

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ถือกำเนิดมาจากประเทศจีนและไหลผ่านไปยังประเทศพม่า ไทย ลาว กัมพูชาและเวียดนาม ลักษณะโดยทั่วไปของแม่น้ำโขงจะมีเกาะแก่งอยู่ตลอดทั้งสายจึงไม่เหมาะแก่การใช้ประโยชน์ต่อการเดินเรือ แต่อย่างไรก็ตามแม่น้ำโขงยังมีความสำคัญระหว่างไทยและลาว ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจโดยเฉพาะทางการชลประทาน นอกจากนี้ยังมีฐานะเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศและยังเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างไทย-ลาว ที่มีความยาวอยู่ประมาณ 960 กิโลเมตร

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดนนับตั้งแต่เมื่อสมัยจักรวรรดินิยมขยายอำนาจเข้ามายังเอเชีย แม่น้ำโขงเคยเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทย-ฝรั่งเศส เมื่อฝรั่งเศสได้เข้ามายึดครองดินแดนลาวไปจากไทยในปี ค.ศ.1893 ทำให้ไทยต้องสูญเสียดินแดนและบรรดาเกาะในลำแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส ผลจากการทำสนธิสัญญา ค.ศ.1893¹ ก่อให้เกิดปัญหาเส้นกั้นเขตแดนเนื่องจากสนธิสัญญาไม่มีความชัดเจนในเรื่องการกำหนดการใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างประเทศทำให้ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ดังนั้นไทยจึงได้พยายามขอเจรจาเพื่อแก้ไขสนธิสัญญากับฝรั่งเศส

ต่อมาทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้เมื่อปี ค.ศ.1926² โดยกำหนดให้แม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นเขตแดน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ไม่มีเกาะให้ถือร่องน้ำเป็นเส้นกั้นเขตแดน ส่วนบริเวณของ

---

¹จิราภรณ์ สถาปนาวรรณะ. (2523). *วิกฤตการณ์สยาม ร.ศ.112*. หน้า 308 - 310.

²กนต์ธีร์ ศุภมงคล. (2484, สิงหาคม). "แม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นพรมแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศอินโดจีนฝรั่งเศส," *นิติสาส์น แผนกสามัญ*. 14(5) : 550 - 558.

แม่น้ำที่มีเกาะอยู่นั้นให้ยึดถือร่องน้ำที่อยู่ทางฝั่งขวาซึ่งใกล้เขตแดนไทยเป็นเส้นกันเขตแดน ด้วยเหตุนี้เกาะทั้งหลายจึงอยู่ในเขตฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามอนุสัญญาปี ค.ศ.1926 ยังมีข้อบกพร่องคือ การไม่กำหนดให้เป็นเส้นพรมแดนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศได้แก่ การถือเอาร่องน้ำลึกใช้เพื่อการเดินเรือเป็นเกณฑ์ จึงทำให้ไทยต้องขอปรับปรุงเส้นกันเขตแดนแม่น้ำโขงอีกเมื่อปี ค.ศ.1936¹ แต่ฝรั่งเศสไม่ยินยอม ปัญหาจึงได้ค้างคาโดยไม่สามารถแก้ไขได้ จนกระทั่งไทยกับฝรั่งเศสได้เกิดกรณีพิพาทเรื่องอินโดจีนในระหว่างปี ค.ศ.1940 - 1941 เป็นกรณีพิพาทดินแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ที่เกิดขึ้นขณะญี่ปุ่นกำลังขยายอำนาจเข้ามาในอินโดจีน ระหว่างที่กำลังเกิดสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ในยุโรป ญี่ปุ่นได้ถือโอกาสเข้ามาใกล้เกลี้ยปัญหาพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ในที่สุดไทยกับฝรั่งเศสทำความตกลงกันได้โดยอนุสัญญาสันติภาพที่โตเกียว เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ.1941 โดยอนุสัญญานี้เป็นผลให้ไทยได้รับสิทธิในเรื่องการกำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกในแม่น้ำโขงเป็นเส้นทางเดินเรือและเป็นเส้นกันอาณาเขต² ส่วนเกาะดอนต่างๆ ทางขวาของร่องน้ำลึกจะเป็นของไทยทั้งหมดยกเว้นเกาะโขงยังคงเป็นของฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามการได้รับสิทธิตามอนุสัญญาสันติภาพปีค.ศ.1941 เป็นเพียงการได้รับสิทธิในระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลก คือ สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้สงคราม และรัฐบาลไทยในขณะนั้นประสบปัญหาความยุ่งยากเนื่องจากร่วมมือกับญี่ปุ่นประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรระหว่างเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังนั้นเมื่อฝรั่งเศสได้รับชัยชนะปัญหาเรื่องสนธิสัญญาจัดเป็นปัญหาหนึ่งที่จะต้องถูกหยิบยกมาเจรจากันอีก ไทยไม่มีอำนาจต่อรอง จึงต้องยินยอมยกเลิกอนุสัญญาสันติภาพ ค.ศ.1941 และกลับไปใช้

---

¹วิกรม คุ่มไฟโรจน์. (2519, 10 กุมภาพันธ์). "ความเป็นมาในประวัติศาสตร์เขตเส้นกันเขตแดนในลำนํ้าโขง," *สราญรมย์*. 26 : 365 – 366.

²แหล่งเดิม. หน้า 369.

อนุสัญญาปี ค.ศ.1926 แบบเดิม¹ รัฐบาลไทยยังคิดว่าอนุสัญญายังไม่เป็นธรรมต่อไทย อนุสัญญานี้ใช้มาจนถึงปี ค.ศ.1954 ซึ่งเป็นปีที่ฝรั่งเศสได้มอบเอกราชให้ลาว และลาวได้สืบลัทธิในสนธิสัญญาเขตแดนดังกล่าวจากฝรั่งเศส² จึงทำให้ไทยต้องผูกพันในอนุสัญญา ค.ศ.1926 มาจนถึงปัจจุบันโดยไม่ได้มีการแก้ไขใดๆ

ภายหลังลาวได้รับเอกราช สถานการณ์ทางการเมืองภายในลาวประสบกับความยุ่งยากเนื่องจากผู้นำลาวมีความแตกแยกทางอุดมการณ์ทางการเมือง คือ กลุ่มฝ่ายซ้ายซึ่งมีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นผู้นำมีแนวคิดนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ ตั้งมั่นอยู่ในเขตพงสาลีและจำหนือ ส่วนกลุ่มฝ่ายขวาจัดตั้งรัฐบาลอยู่ที่เวียงจันทน์นิยมฝ่ายโลกเสรี ดังนั้นความเป็นไปทางการเมืองภายในลาวตั้งแต่ปี ค.ศ.1954 เป็นต้นมามีแต่ความยุ่งยากทางการเมือง ด้วยเหตุความแตกแยกของผู้นำลาวทำให้เกิดแย่งชิงอำนาจทางการเมืองภายในตลอดเวลา

ในปี ค.ศ.1960³ ร.อ.กองแลได้เข้ายึดอำนาจที่เวียงจันทน์และเรียกร้องให้มีการจัดตั้งรัฐบาลเป็นกลางขึ้นเพื่อประนีประนอมระหว่างกลุ่มการเมืองภายในลาว เป็นผลทำให้เกิดการแบ่งแยกทางการเมืองออกเป็น 3 ฝ่าย⁴ คือ ฝ่ายซ้ายนำโดยเจ้าสุภานุวงศ์ ฝ่ายขวานำโดยนายภูมิ หน่อสวรรค์ และฝ่ายเป็นกลางนำโดยเจ้าสุวรรณหงษ์ เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลผสม 3 ฝ่าย แต่ไม่อาจสร้างความปรองดองในคณะรัฐบาลได้ ความแตกแยกในหมู่ผู้นำลาวยังคงดำเนินต่อไป โดยได้รับการสนับสนุนมาจากมหาอำนาจคือสหรัฐอเมริกาซึ่งสนับสนุนฝ่ายขวาและอดีตสหภาพ

---

¹วิกรม คุ่มไฟโรจน์. (2519, 10 กุมภาพันธ์). *เล่มเดิม*. หน้า 369 - 374.

²ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2526). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับข้อพิพาทเขตแดนไทย-ลาว*.

³รุ่งมณี (นามแฝง). (2519). *สงครามปฏิวัติในลาว*. หน้า 81.

⁴อรุณ ภาณุพงศ์. (2506). "ปัญหาเรื่องลาว," *สราญรมย์* : 253.

โซเวียตสนับสนุนฝ่ายซ้าย รัฐบาลไทยสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์กำลังดำเนินนโยบายภายใน คือปราบปรามคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1957¹ ตามแนวทางเดียวกับสหรัฐอเมริกาประกอบกับขณะนั้นดินแดนลาวกำลังถูกภัยคอมมิวนิสต์คุกคาม รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงให้ความสำคัญต่อลาวมากยิ่งขึ้น โดยการสนับสนุนลาวฝ่ายขวามาตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 ต่อมาได้ส่งทหารไปช่วยลาวฝ่ายขวาอย่างลับๆ การดำเนินนโยบายครั้งนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งกับลาวฝ่ายซ้าย²

ต่อมาเมื่อสหรัฐอเมริกาส่งทหารมาช่วยเวียดนามใต้รบกับเวียดนามเหนือ ไทยก็อนุญาตให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทยในปี ค.ศ.1964 กองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาได้ใช้ฐานทัพในประเทศไทยส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือและทิ้งระเบิดในลาว นอกจากนั้นไทยยังส่งทหารรับจ้างไปรบกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาวอย่างเปิดเผย ต่อมาสหรัฐอเมริกามีนโยบายถอนทหารออกจากอินโดจีนตั้งแต่ปี ค.ศ.1969 เป็นต้นมา ปล่อยให้ลาวเวียงจันทน์กับลาวฝ่ายซ้ายรบกันเอง ในที่สุดลาวฝ่ายซ้ายหรือที่เรียกกันว่าขบวนการปะเทดลาวสามารถยึดครองนครเวียงจันทน์ได้ในปี ค.ศ.1975³

การเปลี่ยนแปลงภายในลาวนั้นเป็นผลกระทบมาสู่ไทยอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเกิดความตึงเครียดขึ้นตามบริเวณพรมแดนไทย-ลาว โดยเฉพาะการเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากการอพยพ

---

¹ บัญชา สุมา. (2528). *การเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์กับนโยบายป้องกันและปราบปรามของรัฐบาล (พ.ศ.2500 - 2523)*. หน้า 91 - 96.

² มณฑล คงแถวทอง. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาว ค.ศ.1975 - 1992*. หน้า 11 - 12.

³ กระทรวงการต่างประเทศ. (2527). *วิวัฒนาการความสัมพันธ์ไทย-ลาว*. หน้า 15.

และลี้ภัยของกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาที่เข้ามาลี้ภัยอยู่ในประเทศไทย¹ รัฐบาลไทยจึงได้ให้ความช่วยเหลือโดยการยี้ดหลักมนุษยธรรมและได้จัดตั้งศูนย์อพยพให้ผู้ลี้ภัยพักอาศัยอยู่ที่ศูนย์ผู้อพยพจังหวัดหนองคายทำให้เกิดความหวาดระแวงต่อกัน² เมื่อฝ่ายรัฐบาลลาวได้กล่าวหาว่าไทยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกลุ่มการเมืองฝ่ายขวาเพื่อจัดตั้งกลุ่มต่อต้านรัฐบาลประเทศลาว ขณะเดียวกันไทยก็หวาดระแวงว่ารัฐบาลลาวได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามาแทรกซึมบ่อนทำลายประเทศไทย ซึ่งไทยเชื่อว่าได้รับการฝึกอบรมมาจากลาว นอกจากนี้ยังมีความหวาดระแวงว่า ประเทศลาวร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแบ่งแยกดินแดนอีสานของไทยไปรวมกับลาว³ จึงสร้างความวิตกกังวลให้กับผู้นำไทยและฝ่ายขวาในประเทศไทย ส่วนตามแนวพรมแดนแม่น้ำโขงก็ยังมีปัญหาเรื่องการลักลอบขนสินค้าที่ผิดกฎหมาย จึงทำให้รัฐบาลไทยมีนโยบายให้หน่วยนปข. ทำหน้าที่ตรวจตราตามบริเวณพรมแดนแม่น้ำโขงอย่างเข้มงวดขึ้น ขณะเดียวกันฝ่ายลาวก็ปฏิบัติในการตรวจตราพรมแดนของลาวอย่างเข้มงวดเช่นเดียวกันจึงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยนปข.* เพราะเรือของหน่วย นปข. เป็นเรือที่กินน้ำลึก ทำให้ต้องแล่นเข้าไปในเขตลาว*ประกอบกับ

---

¹สมปอง สงวนน้อยกุล. (2524). *ปัญหาการควบคุมผู้อพยพและผลกระทบต่อประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รับผู้อพยพจังหวัดหนองคาย*. หน้า 33 - 34.

²สมพงศ์ ชูมาก และอรณี นวลสุวรรณ. (2525). *ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีน : ทำที่และการปฏิบัติของประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศ*. หน้า 216 - 218.

³จรัส กุลละวณิชย์. (2530 - 2531). *ประเทศอินโดจีนกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย*. หน้า 109 - 112.

*หน่วยนปข. หมายถึง หน่วยปฏิบัติการตามลำแม่น้ำโขงสังกัดกองทัพบกเรือมีวัตถุประสงค์คือทำหน้าที่สกัดกั้นคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2513 โดยความร่วมมือระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

สถานการณ์ในขณะนั้นไทยและลาวมีปัญหาอยู่แล้ว ได้แก่ ปัญหาที่ลาวขอร้องให้ไทยปิดสถานกงสุลไทยในลาว 3 แห่ง¹ คือ ที่บ้านห้วยทราย สุวรรณเขต และปากเซ ด้วยสาเหตุเพราะรัฐบาลลาวเกิดระแวงว่าสถานกงสุลเหล่านั้นให้ที่พักพิงกับฝ่ายขวา จึงขอให้ไทยสั่งปิดสถานกงสุลทั้ง 3 แห่ง รัฐบาลไทยจำต้องปฏิบัติตาม นอกจากนั้นรัฐบาลลาวยังจับกุมรองผู้ช่วยทูตทหารบกไทยจำนวนสองนายคือ พ.ท.เลิศ พึ่งพัทตร์ และพ.ต.ประเสริฐ ทองผิว² โดยถูกตั้งข้อกล่าวหาว่าไปเกี่ยวข้องกับการจารกรรมภายในประเทศลาว ทำให้สถานการณ์ตามแนวพรมแดนแม่น้ำโขงเกิดความตึงเครียดมากยิ่งขึ้น

ในที่สุดสถานการณ์ที่ตึงเครียดตามพรมแดนแม่น้ำโขงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างไทย-ลาวในเรื่องการเดินเรือบริเวณลำแม่น้ำโขงที่เรียกว่า กรณีพิพาทเรือ นปข.³ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเรือ นปข. มีความจำเป็นที่จะต้องแล่นเรือในบริเวณพรมแดนที่อยู่ในเขตลาวจึงเป็นสาเหตุให้ถูกโจมตีจากฝ่ายลาวเกิดการปะทะกันที่บริเวณดอนแดง (ด้า) บ้านท่ามะเฟือง ตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ.1975 เป็นผลทำให้เรือ นปข.123 เกยตื้นและเจ้าหน้าที่เสียชีวิต 1 ราย บาดเจ็บ 3 ราย เหตุการณ์ครั้งนี้ไทยไม่สามารถนำเรือกลับเข้าฝั่งได้ เพราะถูกฝ่ายลาวใช้อาวุธโจมตีอย่างหนักตลอดเวลาเป็นผลทำให้กองทัพเรือต้องส่งกองกำลังนาวิกโยธินเข้าไปปฏิบัติการยึดเรือคืนมา ในที่สุดฝ่ายไทยสามารถปฏิบัติการได้สำเร็จเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ.1975

---

*เนื่องจากการกำหนดแนวพรมแดนแม่น้ำโขงในส่วนที่เป็นเกาะ ทำให้อำเภอน้ำลึกบางส่วนอยู่ในดินแดนลาว จึงทำให้เรือ นปข.ละเมิดเข้าไปในดินแดนลาว

¹ ขจิตถัย บุรุษพัฒน์. (2531). *ไทยกับเพื่อนบ้านอินโดจีน*. หน้า 26 - 30.

² แหล่งเดิม.

³ กลุ่มศึกษาปัญหาไทย-ลาว (จุฬาฯ). (ม.ป.ป.). *กรณีพิพาทไทย-ลาว(นปข.123)*. หน้า 28 - 29.

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้รัฐบาลไทยใช้มาตรการยื่นบันทึกช่วยจำฉบับแรกต่อเอกอัครราชทูตลาวที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ.1975 และได้สั่งปิดพรมแดนในเวลาต่อมา ขณะเดียวกันลาวได้ประท้วงด้วยการยื่นหนังสือต่อเอกอัครราชทูตไทยในกรุงเวียงจันทน์ด้วยเช่นกัน มาตรการของไทยครั้งนี้ถือว่ามีความรุนแรงต่อลาวมากเนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองทั้งไทยและลาว เพราะลาวต้องอาศัยสินค้าหลักจากต่างประเทศซึ่งส่งมาทางเรือผ่านประเทศไทยไปยังฝั่งลาว ทำให้ลาวประสบกับปัญหาขาดแคลนสินค้าเครื่องอุปโภคและบริโภค โดยเฉพาะน้ำมันซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญได้ถูกกักเอาไว้ที่ฝั่งไทย เป็นการสร้างความยุ่งยากทางเศรษฐกิจให้กับประเทศลาว และเท่ากับผลักดันลาวให้หันไปพึ่งพิงฝ่ายเวียดนามมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันไทยก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน คือ เกิดการลักลอบขนสินค้าหนีภาษีบริเวณแม่น้ำโขง ทำให้รัฐบาลไทยขาดรายได้จากการเก็บภาษีสินค้าผ่านแดนอีกด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างไทย-ลาว อันสืบเนื่องมาจากการประกาศปิดพรมแดนของไทย ทำให้ลาวประสบกับปัญหาความเดือดร้อน ลาวจึงพยายามเรียกร้องให้ไทยเปิดพรมแดนขณะนั้นคือสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พร้อมกับเสนอเงื่อนไข 3 ประการสรุปได้ว่า ห้ามเรือขนข.ไปเล่นลำแดนลาว ห้ามไทยรับผู้ลี้ภัยฝ่ายขวาเข้ามาในประเทศไทย และให้รัฐบาลไทยส่งผู้อพยพลาวกลับประเทศลาว จึงทำให้รัฐบาลไทยในสมัยนั้นไม่สามารถรับเงื่อนไขต่างๆ ได้

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายการอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อฝ่ายลาวเรียกร้องให้เปิดพรมแดนเพราะลาวเกิดความเดือดร้อน รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชจึงใช้นโยบายผ่อนปรนต่อลาวโดยการเปิดพรมแดนด้านหนองคาย ทำให้ความสัมพันธ์สองฝ่ายเริ่มกระเตื้องขึ้น แต่ปัญหาหลักยังไม่ได้รับการแก้ไข รัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชได้ประกาศยุบสภาเมื่อ 12 มกราคม ค.ศ.1976 เสียก่อน

ต่อมาในสมัยของรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ยึดนโยบายอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับประเทศเพื่อนบ้านโดยไม่คำนึงถึงลัทธิการเมือง จึงได้สานต่อนโยบายในการแก้ไขปัญหาระหว่าง

ไทยกับลาว จะเห็นได้จากรัฐบาลไทยได้ตอบรับคำเชิญของลาวให้ผู้นำไทยไปเยือนลาวโดยส่งตัวแทนของรัฐบาลคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศไปเจรจากับรัฐบาลลาว ขณะนั้นนายกรัฐมนตรีลาวคือ นายไกสร พรหมวิหาร แสดงความพอใจที่ได้เจรจาเรื่องการแก้ไขปัญหาหลายๆ เรื่องที่มีอยู่ในเวลานั้น เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศกลับถึงเมืองไทย รัฐบาลไทยจึงได้นำปัญหาเรื่องความเดือดร้อนของลาวนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมกรม. และได้มีมติ กรม. ให้เปิดพรมแดนระหว่างไทย-ลาวเพิ่มขึ้นอีก 2 จุด คือ ที่อำเภอมุกดาหาร (จังหวัดมุกดาหารในปัจจุบัน) และอำเภอช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นรัฐบาลไทยได้ปรับความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นในระดับหนึ่ง ในขณะที่นั้นได้เกิดวิกฤตการณ์ในไทยเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ.1976 รัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ถูกยึดอำนาจจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

รัฐบาลต่อมาคือรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์¹ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวให้ดีขึ้น และยังเพิ่มความขัดแย้งมากขึ้น กรณีฝ่ายขวาช่องสู่มกำลังที่ดอนชิงชัยเพื่อต่อต้านรัฐบาลลาว รัฐบาลลาวกล่าวหาว่าไทยให้การสนับสนุนพวกฝ่ายขวาดังกล่าวและยังมีปัญหาที่ลาวกล่าวหาไทยละเมิดพรมแดนบ่อยครั้ง รัฐบาลลาวจึงยื่นหนังสือประท้วงไทยระหว่างปี ค.ศ.1977 หลายครั้งด้วยกัน ฝ่ายไทยได้ตอบโต้โดยใช้มาตรการกักสินค้าที่นานาชาติส่งไปช่วยเหลือลาว โดยผ่านประเทศไทยในปีเดียวกันนั้นเอง รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรหมดอำนาจเนื่องจากถูกยึดอำนาจในปี ค.ศ.1977

ต่อมาสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จัดเป็นรัฐบาลที่มีนโยบายประนีประนอมกับประเทศเพื่อนบ้านมากกว่ารัฐบาลอื่น ดังนั้นการแก้ไขปัญหาระหว่างไทย-ลาวจึงมีความก้าวหน้ามากขึ้น คือ รัฐบาลไทยได้เปิดการเจรจากับรัฐบาลลาวด้วยไมตรีอันดี เป็นผลทำให้

---

¹โสเมเพ็ญ ขุทรานนท์. (2525). *ลาวกับความมั่นคงของประเทศไทย : ศึกษานโยบายของไทยต่อ*

รัฐบาลไทยประกาศยกเลิกการปิดพรมแดนระหว่างไทย-ลาว ซึ่งปิดมาตั้งแต่สมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียรและยังให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจของลาว เช่น การส่งน้ำมัน ข้าว และเกลือไปช่วยประชาชนลาว แม้ว่าปัญหาเรื่องความขัดแย้งตามพรมแดนแม่น้ำโขงยังมีอยู่ก็ตาม ทั้งสองฝ่ายก็ยังใช้หลักการเจรจาประนีประนอม สามารถตกลงกันได้ในเรื่องความร่วมมือทั้งด้านการค้าและการขนส่ง มีการตกลงเปิดเส้นทางการบินพาณิชย์ระหว่างกรุงเทพฯ - เวียงจันทน์ และที่สำคัญคือการเจรจาดังตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาชายแดนไทย-ลาวขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชายแดนไทย-ลาวทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ¹ นอกจากนี้ยังมีการสร้างความสัมพันธ์ในระดับผู้นำประเทศ ได้แก่ การไปเยือนลาวของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1979 และผู้นำลาวคือนายไกสร พรหมวิหาร ได้เดินทางมาเยือนไทยด้วยเช่นกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหของรัฐบาลไทย-ลาวจึงประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ต่อมารัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประสบปัญหาเรื่องการเมืองภายในจึงได้ประกาศลาออกในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1980 ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจึงเกิดขึ้นอีกราวหนึ่ง

สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ใช้นโยบายหลักคือมอบหน้าที่ให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการในเรื่องสัมพันธ์ไมตรีกับลาวและมอบหน้าที่ให้กระทรวงมหาดไทยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับท้องถิ่น

ปัญหาความขัดแย้งทางพรมแดนแม่น้ำโขงในปีค.ศ.1981ยังไม่ยุติ กล่าวคือยังมีการปะทะกันตามบริเวณแนวพรมแดนบ่อยครั้ง ทำให้เกิดการประท้วงระหว่างไทยกับลาวอีกหลายฝ่ายไทยยังไม่พอใจลาว จึงใช้วิธีบีบลาวด้วยการประกาศควบคุมสินค้าที่อ้างว่าเป็นยุทธปัจจัย

---

¹มณฑล คงแถวทอง. *เล่มเดิม*. หน้า 18 - 24.

มิให้ส่งไปขายยังประเทศลาว ดังนั้นการแก้ไขปัญหของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางพรมแดนแม่น้ำโขงได้

ต่อมาได้เกิดปัญหาร้ายแรงที่สามหมู่บ้านชายแดนไทยกับลาวทางบกบริเวณเขตแดนด้านจังหวัดอุดรดิตถ์ของไทย ทั้งสองฝ่ายต่างอ้างสิทธิ์ในเขตแดนที่ยังไม่รู้ว่าเป็นของใครแน่ ทำให้เกิดการสู้รบกันอย่างรุนแรงในปีค.ศ.1984 ถือได้ว่าปัญหาดังกล่าวนี้นี้เป็นความขัดแย้งที่เกิดในบริเวณใหม่คือบริเวณพรมแดนทางบก¹ ส่วนความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวบริเวณแม่น้ำโขงเริ่มเบาบางลงไปเพราะมีการแก้ไขในระดับท้องถิ่น

---

¹วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปีพ.ศ.2518 - ปัจจุบัน. หน้า 80.

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บัลลังก์ ขมะสุนทร "การลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศอันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนของแนวพรมแดน". งานวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผลการวิจัยพบว่าความขัดแย้งระหว่างประเทศเกิดจากความไม่ชัดเจนของเส้นกันเขตแดนจึงเป็นผลทำให้เกิดปัญหาพรมแดน

วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ "ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาวในช่วงปี พ.ศ.2518 - ปัจจุบัน" วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่าปัญหาระหว่างไทย-ลาวตั้งแต่ปีพ.ศ.2518 เป็นต้นมาเกิดจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวกับความเชื่อว่าลาวตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเวียดนาม จึงเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศไทย

มณฑล คงแถวทอง. "ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ค.ศ.1975 - 1992" งานวิจัยสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และปัญหาความขัดแย้งตามพรมแดนแม่น้ำโขงเป็นปัญหาหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาวตั้งแต่ปี ค.ศ.1975 - 1992

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอันเนื่องมาจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นแนวพรมแดนก่อน ค.ศ.1975
2. เพื่อศึกษาถึงกรณีความขัดแย้งเรื่องเรือนปะทิวกับกรณีไทยปิดพรมแดนตามบริเวณแม่น้ำโขงในช่วง ค.ศ.1975 - 1984
3. ศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทย-ลาวที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง
4. วิเคราะห์ผลของความสำเร็จและความล้มเหลวจากการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทย-ลาวที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขงช่วงปี ค.ศ.1975 - 1984

ความสำคัญของการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทย-ลาวอันเนื่องมาจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดน
2. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปัญหาของความขัดแย้ง ตลอดจนแนววิธีการแก้ปัญหาทางการเมืองโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางในการวิเคราะห์เหตุการณ์ หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

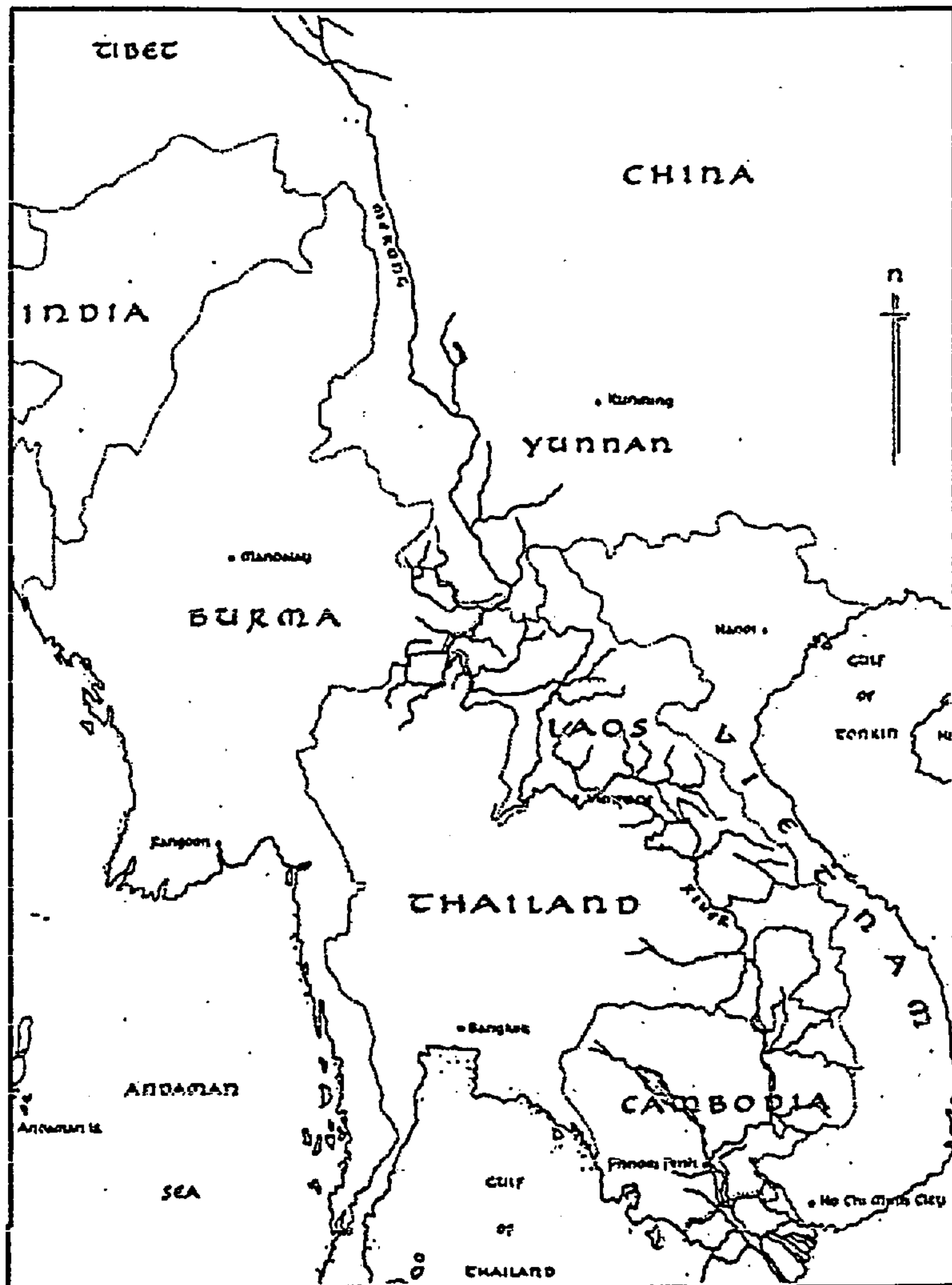
การศึกษาในสารนิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาปัญหาทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว อันเกิดจากแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่าง ค.ศ.1975 - 1984

วิธีการดำเนินการศึกษา

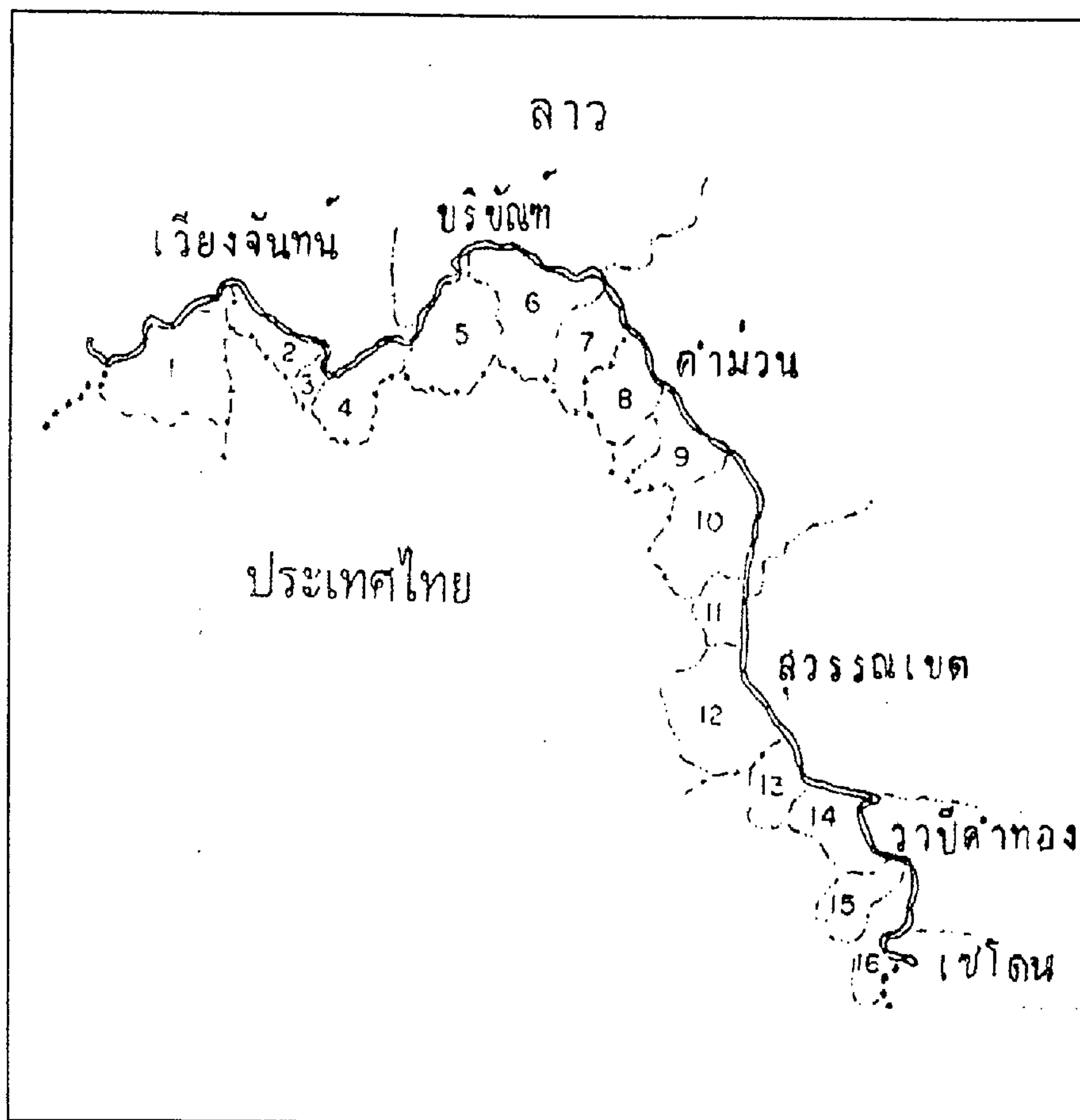
การศึกษาค้นคว้าในสารนิพนธ์เรื่องนี้ จะใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลชั้นรองเป็นหลัก

แหล่งศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดแห่งชาติ (ท่าवासกรี)
2. กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ
3. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (วิทยาเขตวังท่าพระ) เป็นต้น
4. สำนักวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. สำนักบรรณสารการพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)
7. ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

แผนที่ 1 แผนที่ภูมิศาสตร์แสดงแม่น้ำโขง

แผนที่ 2 แผนที่แสดงพรมแดนระหว่างไทย-ลาว

ที่มา : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร. (คู่มือแม่น้ำโขง).

บทที่ 1

ความสำคัญของแม่น้ำโขงในฐานะที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ลาว

1.1 ความสำคัญทางด้านภูมิรัฐศาสตร์

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำนานาชาติสำคัญสายหนึ่งของเอเชียและเป็นแม่น้ำสายสำคัญขนาดใหญ่เป็นอันดับ 10 ใน 15 สายของโลก¹ มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 795,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 21 ของโลก นอกจากนี้ยังมีปริมาณน้ำอัตราเฉลี่ยต่อปีประมาณ 475,000 ล้านลูกบาศก์เมตร จัดเป็นแม่น้ำที่มีปริมาณน้ำมากอยู่ในอันดับที่ 8 ของโลก²

ต้นกำเนิดของแม่น้ำโขง อยู่ที่บริเวณที่ราบสูงทิเบตในเขตประเทศจีนซึ่งเป็นบริเวณที่มีหิมะและน้ำแข็งปกคลุมอยู่ตลอดทั้งปี จึงจัดเป็นอ่างเก็บน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ในช่วงฤดูร้อนหิมะและน้ำแข็งจะละลายกลายเป็นต้นน้ำของแม่น้ำสายสำคัญหลายสายรวมทั้งแม่น้ำโขงด้วยเช่นกัน และจากจุดกำเนิดที่อยู่ห่างจากระดับน้ำทะเลประมาณ 16,700 ฟุต ก่อให้เกิดธารน้ำไหลจนกลายเป็นแม่น้ำ จากนั้นแม่น้ำจะไหลผ่านเข้าไปยังเขตมณฑลยูนนานทางตอนใต้เขตประเทศจีนผ่านดินแดนของประเทศตะวันตกเฉียงใต้รวมทั้งสิ้น 5 ประเทศ คือ พม่า ลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนามลงสู่ทะเลจีนใต้ รวมความยาวของแม่น้ำโขงได้ประมาณ 4,200 กิโลเมตร

---

¹Sehacf, C. Hart, Fifericl Russell H. (1963). *The Lower Mekong : Challenge to : Cooperation in Southeast Asia*. P 17.

²พละ สุขเวช. (2534). *โครงการพัฒนาลุ่มน้ำโขงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยในศตวรรษหน้า*. หน้า 14.

จัดเป็นแม่น้ำสายที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 12 ของโลก¹

หากแบ่งตามความยาวของแม่น้ำอาจแบ่งได้เป็น 2 ตอน คือ

1. แม่น้ำโขงตอนบน คือ ส่วนที่เป็นความยาวเริ่มจากจุดกำเนิดบริเวณต้นน้ำจากทิเบตซึ่งมีลักษณะเป็นร่องน้ำที่แคบและตื้น จะไหลผ่านบริเวณแนวเทือกเขาสูงชันลงมาทางมณฑลยูนนานทางตอนใต้เขตประเทศไทย จึงไหลผ่านลงมาเป็นเส้นกั้นพรมแดนตรงจุดร่วมระหว่างสามประเทศ คือ พม่า ไทย ลาว เป็นระยะทางประมาณ 1,800 กิโลเมตร

2. แม่น้ำโขงตอนล่าง คือ ส่วนที่กำหนดเริ่มจากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำตรงจุดร่วมระหว่างพม่า ไทย ลาว จะไหลผ่านดินแดนไทย-ลาวทางตอนเหนือของประเทศไทยเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร ต่อมาจึงไหลวกเข้าไปเป็นแม่น้ำภายในประเทศลาวตรงบริเวณเขาหลวงพระบาง ต่อมาจึงไหลผ่านออกมาเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศไทย-ลาว ระยะทาง 865 กิโลเมตร ก่อนจะไหลวกกลับเข้าไปในดินแดนลาวทางตอนใต้ของแขวงจำปาศักดิ์ ไหลผ่านไปในเขตประเทศกัมพูชาผ่านไปยังประเทศเวียดนามทางตอนใต้แยกออกเป็นหลายสายจนกลายเป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำโขงก่อนไหลลงสู่ทะเลจีนใต้รวมเป็นระยะทางยาวประมาณ 2,400 กิโลเมตร²

ความสำคัญของแม่น้ำโขงระหว่างไทย-ลาว ที่จะกล่าวถึงในฐานะเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศอยู่ 2 ตอน คือ

ตอนแรก คือ ตอนที่แม่น้ำโขงไหลผ่านตั้งแต่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสนถึงอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงรายของไทย กับบริเวณเขตห้วยทราย แขวงบ่อแก้วของประเทศลาว เป็นระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร ต่อจากนั้นแม่น้ำโขงจะไหลเข้าไปภายใน

¹ศุภชัยวิจิตรและการพัฒนาการทหาร. (2516) *คู่มือแม่น้ำโขง*. หน้า 1.

²Sluiter Leisbeth. (1992). *The Mekong Currency*. p.III - VIII.

ประเทศลาวที่บริเวณหลวงพระบางเป็นแม่น้ำภายในประเทศลาว

ตอนที่สอง คือ ตอนที่แม่น้ำโขงไหลวกกลับออกจากเขตประเทศลาวไหลผ่านดินแดนระหว่างไทย-ลาว นับตั้งแต่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ไหลผ่านจังหวัดหนองคาย นครพนม มุกดาหาร และที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานีของประเทศไทยกับด้านลาว คือแขวงเวียงจันทน์ บริคำไชย คำม่วน สุวรรณเขต สาละวันและแขวงจำปาศักดิ์ ซึ่งแม่น้ำโขงจะเป็นเส้นกั้นแนวพรมแดนเป็นระยะทางประมาณ 865 กิโลเมตร¹

ลักษณะการไหลของแม่น้ำโขงช่วงระหว่างไทย-ลาว มีลักษณะของแม่น้ำที่เต็มไปด้วยเกาะแก่งอยู่ตลอดเส้นทางน้ำ โดยบางช่วงของแม่น้ำจะเป็นเกาะแก่งที่เป็นอันตรายเพราะกระแสน้ำไหลเชี่ยวกรากมากได้แก่ ช่วงตั้งแต่จังหวัดเลยไปจนถึงจังหวัดหนองคาย จะมีแก่งสำคัญอยู่ 3 แก่ง คือ แก่งคุดคู้ แก่งพราน และแก่งจันทน์² เป็นสาเหตุของการเกิดร่องน้ำลึกเป็นจุดที่ก่อให้เกิดปัญหาในการเดินเรือ

ระบบลำน้ำ แม่น้ำโขงจะมีแม่น้ำสาขาไหลผ่านดินแดนทั้งฝั่งไทย-ลาวกระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก การไหลของแม่น้ำสาขาพัดพาตะกอนไหลลงสู่แม่น้ำโขงจำนวนมาก ก่อให้เกิดการทับถมตามบริเวณปากแม่น้ำสาขาและเกิดเกาะดอนตามแม่น้ำโขงอยู่ทั่ว ๆ ไป แม่น้ำโขงที่อยู่ในเขตประเทศไทยเคยทำการสำรวจพบว่ามีเกาะดอนอยู่ถึง 141 ดอน³

¹ประเทศไทย-ลาว มีแนวพรมแดนที่ติดต่อกันทั้งพรมแดนทางบกและพรมแดนทางน้ำอยู่ประมาณ 1,750 กิโลเมตร โดยแบ่งเป็นพรมแดนทางบกประมาณ 650 กิโลเมตร และเป็นพรมแดนทางน้ำระหว่างประเทศไทย-ลาวถึง 2 ตอน คือ ตอนที่อยู่ภาคเหนือและตอนที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นระยะทางประมาณ 960 กิโลเมตร

²ประเทือง จินตสกุล. (2528). *ภูมิศาสตร์กายภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. หน้า 92.

³ราชบัณฑิตยสถาน. (2507). *อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ก.ค.*

ปริมาณน้ำ น้ำในลำน้ำโขงจะมีความแตกต่างกันระหว่างฤดูฝนกับฤดูแล้ง กล่าวคือ มักจะเกิดน้ำท่วมและประสบกับปัญหาถูกน้ำเค็มแทรกซึมเข้าไปในเขตดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงทางตอนใต้ จนก่อให้เกิดภาวะน้ำเค็มเกิดขึ้น

1.2 ความสำคัญทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

การตั้งถิ่นฐาน

ในฐานะที่แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชนชาติลาว จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมกันระหว่างทั้ง 2 ชนชาติมายาวนานนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันดังผลงานของนักวิจัยวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะในงานเขียนของตนดังต่อไปนี้

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา ได้แสดงทัศนะเรื่องการอพยพของกลุ่มชนจากฝั่งทะเลเข้าสู่แผ่นดินใหญ่ โดยได้กล่าวถึงความสำคัญของแม่น้ำโขงว่าเป็นเส้นทางน้ำสายหนึ่งที่มีผู้คนอพยพเข้าสู่อินโดจีน¹ สุจิตต์ วงษ์เทศมีแนวคิดในทำนองเดียวกันถึงแม่น้ำสายดังกล่าวเคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของผู้คนตระกูลไทย-ลาว ถือเป็นกลุ่มอพยพมาตามเส้นทางแม่น้ำโขงจากจีนตอนใต้ผ่านมาทางตอนเหนือของพม่า ตอนเหนือของลาวมายังภาคเหนือและอีสานของไทย² ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักทฤษฎีของคนไทยอพยพลงมาทางใต้มีการกล่าวถึงไว้ว่าแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่ง ที่เคยปรากฏว่าเป็นเส้นทางของการอพยพของกลุ่มคนไทยน้อย และก่อให้เกิดพัฒนาการของชุมชนขึ้น จนกลายเป็นเมืองและแคว้นต่าง ๆ นอกจากนี้นักวิชาการ

---

¹สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. (2528). *น้ำ : ป่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย*. หน้า 11.

²สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ. (2530). "คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง," *ศิลปวัฒนธรรม (พิเศษ)*.

การได้ยอมรับว่าการที่กลุ่มชนไทย-ลาว ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงเมื่อสมัยโบราณมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว เรื่องการสืบเชื้อสายของชนชาติไทย-ลาว มาจากบรรพบุรุษคนเดียวกัน คือขุนบรม ขุนบรมมีบุตรถึง 7 คน¹ และทายาททั้ง 7 มีบทบาทในการสร้างเมืองในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง แต่มีอยู่ 2 คน ที่มีบทบาทต่อการสร้างเมืองสำคัญเหนือแม่น้ำโขงในช่วงระหว่างไทย-ลาว คือ ขุนลอมีบทบาทสำคัญในการสร้างเมืองเชียงทอง² เป็นส่วนหนึ่งอาณาจักรล้านช้าง ส่วนขุนไสผงผู้มีบทบาทในการสร้างเมืองเชียงแสนเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา ซึ่งนักวิชาการไทยได้ยอมรับขุนบรมที่เป็นบรรพบุรุษของคนไทย-ลาว³

เมื่อศึกษาจากตำนานหรือนิทานพื้นบ้านและพงศาวดารจะพบเรื่องที่เกี่ยวข้องระหว่างชนชาติไทยกับชนชาติลาวบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขงมีพื้นฐานร่วมกันมาและกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมกันทางด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

---

¹ทายาททั้ง 7 ของขุนบรม : คือ 1 ขุนลอ (ขุนซัว) 2 ขุนยี่ผาล้าน (ท้าวผาล้าน) 3 ขุนสามจุลลัง (ท้าวจุลลัง, สามจุลลัง) 4 ขุนไสผง (ท้าวคำผงหรือท้าวคำฟอง) 5 ขุนจ้าวอินทร์ (ท้าวอิน) 6 ขุนลกกลม (ท้าวกม) 7 ขุนเจ็ดเจิง (ท้าวเจือง)

²เมืองเชียงทอง เดิมคือเมืองลานซาว เปลี่ยนมาเป็นเมืองขวาหรือเมืองซัวตามชื่อขุนซัว ต่อมาเป็นเชียงดงและเปลี่ยนเป็นเชียงทองเป็นหลวงพระบางหรืออาณาจักรล้านช้างในภาษาทางการเรียกว่า “กรุงศรีสัตนาคนหุต”

³เดิม วิทยาภรณ์พจนกิจ. (2540). *ประวัติศาสตร์ลาว*. หน้า 6-16.

ความเชื่อ

ระบบความเชื่อของคนไทย-ลาว ในบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขงมีส่วนสืบทอดมาจาก ระบบความเชื่อดั้งเดิมเล่าสืบต่อ ๆ กันมาถึงปัจจุบัน เช่น ความเชื่อในเรื่องนาคหรือลัทธิการ บูชานาค ได้ปรากฏอยู่ในบันทึกที่เป็นเอกสารดังต่อไปนี้

ตำนานอุรังคธาตุ¹ เป็นตำนานหนึ่งที่บันทึกถึงเรื่องเกี่ยวกับนาคว่าการเกิดแม่น้ำ สายสำคัญ ๆ ตามลำแม่น้ำโขงเกิดจากการกระทำของพวกนาค ซึ่งแต่เดิมมีที่อยู่อาศัยในเขต มณฑลยูนนานทางตอนใต้ของจีน นาคเหล่านี้เกิดทะเลาะกัน จึงเป็นเหตุให้ต้องทิ้งถิ่นฐานเดิม ล่องลงไปตามแม่น้ำโขงทางใต้ ได้ขุดควักพื้นดินจนทำให้เกิดแม่น้ำสายสำคัญ เช่น แม่น้ำดู่ แม่ น้ำพิง แม่น้ำริม แม่น้ำมูล แม่น้ำชี เป็นต้น² อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าพญานาคเป็นผู้สร้างเมือง ศรีสัตตนาคนหุตโดยพญานาคที่มีนามว่าศรีสัตตนาคน ซึ่งเป็นนาค 7 เศียร ได้แปลงกายเป็น มนุษย์มาบอกพญาท้าวตรัฐราช (ท้าวทตะรุฎฐะ) ให้ไปสร้างเมืองที่เวียงจันทน์ในปัจจุบัน พญาท้าวตรัฐราชจึงได้ไปสร้างเมือง โดยให้ชื่อว่า กรุงศรีสัตตนาคนหรือพระนครจันทบุรีศรีสัตตนาคน ความเชื่อดังกล่าวนี้นับตามบทความที่กล่าวถึงเอาไว้ ว่าอ้างมาจากคัมภีร์รามชาดอักษรรธรรม ของลาว³ แต่สำหรับนักประวัติศาสตร์ลาวกล่าวไว้ว่าเรื่องดังกล่าวมาจากหนังสือรามเกียรติ์ฉบับ ลาว⁴

---

¹ลาวเรียกหนังสืออุรังคนิทาน

²ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. (2521). ตำนานอุรังคธาตุกับความคิดคำนึงทางโบราณคดีในประวัติศาสตร์ และโบราณคดีภาคอีสาน. หน้า 15

³สมบัติ พลายน้อย. (2524, มกราคม - มีนาคม). "ความเชื่อเรื่องพญานาค," *ไทย*. 17(65) : 21-

⁴มหาสีละ วีระวงศ์. (2540, ธันวาคม). "กำเนิดเวียงจันทน์ ตำนานพญานาค บุรีฤาษีสร้าง," *ศิลปวัฒนธรรม*. 19(2) : 99-101.

อีกทั้งในตำนานความเป็นมาของเมืองเวียงจันทน์¹ มีบันทึกว่า บุรีจันอ่วยหล่วย ผู้เป็นผู้สร้างเมืองเวียงจันทน์ได้สร้างเมืองตามนิมิตถึงพญานาคและตั้งชื่อเมืองตามนามผู้สร้าง แต่ไม่ระบุปีที่สร้าง²

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้แสดงทัศนะถึงระบบความเชื่อที่ว่า นาคเป็นเรื่องของกลุ่มชนดั้งเดิม หรือลัทธิอย่างหนึ่งในพุทธศาสนา ความเชื่อดังกล่าวนี้นี้จึงพัฒนามาสู่แบบแผนของประเพณีสืบต่อมา คือ การบูชาพญานาคกับแบบแผนของการวัดปริมาณน้ำที่เรียกว่านาคให้น้ำ³

อีกทั้งความเชื่อในเรื่องนาคได้ปรากฏอยู่ตามแหล่งโบราณสถานหรือโบราณวัตถุต่าง ๆ อีกมากมาย ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่าความเชื่อเรื่องนาคมีความสำคัญและเป็นรากฐานของพัฒนาการทางวัฒนธรรมไทย-ลาว มาช้านาน อาจกล่าวได้ว่าคน 2 ผังโขงมีความเชื่อที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับพญานาคมาเป็นเวลาช้านานว่าเป็นสัญลักษณ์ที่จะนำไปสู่จิตวิญญาณของคนในท้องถิ่น⁴

¹ คำว่าเวียงจันทน์ ที่สุจิตต์ วงษ์เทศได้อธิบายไว้ว่า มาจากตำนานความเป็นมาของเมืองเวียงจันทน์ที่เกี่ยวกับชื่อเจ้าเมืองที่เคยครองเมืองชื่อพระยาจันทบุรีฯ ที่มีตัวตนตามบันทึกประวัติศาสตร์ แต่ในภาษาลาวเขียนว่า เวียงจัน เป็นคำที่มหาสิลา วีระวงส์ เขียนตามภาษาลาวส่วนในภาษาไทยมีคำดังกล่าวปรากฏอยู่ในเรื่องเมืองจำปาศักดิ์และพงศาวดารละแวก ประชุมพงศาวดาร เล่ม 44 ขององค์การคำคุณุสฎา ที่จัดพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2512

² มหาสิลา วีระวงส์. (2540, ธันวาคม). "กำเนิดเวียงจันทน์ ตำนานพญานาค บุรีญาซีสร้าง," *ศิลปวัฒนธรรม*. 19(2) : 99-101.

³ คือ หลักการวัดปริมาณน้ำในแบบผกผันของชาวบ้านใช้วิธีการวัดน้ำ คือ ปีใดมีปริมาณน้ำมากและเหลือใช้ถือว่านาคให้น้ำเพียงตัวเดียว แต่ถ้าปีใดน้ำแห้งถือว่านาคเจ็ดตัวกลืนน้ำเข้าไปในท้อง

⁴ อภิสิทธิ์ วีระจรรณ. (2538-2539 , พฤศจิกายน). "ในความลุ่มลึกของนาคแม่น้ำโขง," *ศิลปวัฒนธรรม*. 17(1-3) หน้า 28-30.

ศาสนา

ก่อนการเข้ามาของศาสนาไม่ว่าจะเป็นศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาพุทธ ชนชาติไทย-ลาว บริเวณสองฝั่งโขงได้มีคติการนับถือผีบรรพบุรุษมาก่อนตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะตามบริเวณสองฝั่งโขงจะปรากฏร่องรอยของหลักฐานที่สำคัญ คือ บรรดาเสาหินต่าง ๆ

ความเป็นมาของเสมาหิน มีความเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อดั้งเดิมของคนไทย-ลาว ที่นักวิชาการทางด้านโบราณคดีได้อธิบายไว้น่าจะมีอยู่ก่อนที่จะมีการนับถือศาสนาพุทธ และได้สรุปเป็นคติเกี่ยวกับการปักเสมาหินเอาไว้ 2 คติ คือ คติแรกเกี่ยวกับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่มีระบบความเชื่อในการนับถือผีบรรพบุรุษมาแต่สมัยโบราณกับคติที่สองเกี่ยวกับสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่จะต้องกำหนดขอบเขตบริเวณเอาไว้ เช่น กำหนดเป็นเขตพระอุโบสถ หรือเป็นสถานที่ทำพิธีกรรมของพุทธศาสนา¹ สำหรับนักประวัติศาสตร์ลาว เรียกเสมาหินว่าหินตั้ง (Uenaliths) ได้กล่าวถึงในข้อความอันหนึ่งว่า มักใช้เป็นเครื่องหมายกำหนดเขตอันศักดิ์สิทธิ์ คือ บริเวณที่ฝังศพของมนุษย์ยุคหิน² จึงกล่าวได้ว่าความสำคัญของหินตั้งหรือเสมาหินนั้น น่าจะมีความสำคัญเพราะเป็นเรื่องของลัทธิการนับถือผีบรรพบุรุษที่มีอยู่ในยุคโบราณ กับการเป็นเครื่องหมายแห่งพุทธศาสนาหรือบ่งบอกถึงสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนาสมัยแรกเริ่มที่พุทธศาสนาได้เผยแพร่เข้ามา ขณะนั้นพัฒนาการทางด้านศาสนายังไม่มีการก่อสร้าง ศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระสถูปเจดีย์ หรือสิ่งเคารพบูชาในพุทธศาสนา ดังนั้นเสมาหินจึงเป็นสัญลักษณ์ที่ชาวพุทธเคารพนับถือ

¹ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. (2533). *แฉ่งอารยธรรมอีสาน*. หน้า 341-350.

²มหาสิลา วีระวงศ์. (2540). *เล่มเดิม*. หน้า 29.

ถ้าพิจารณาจากคติการสร้างเสมาหินจะพบว่าอิทธิพลของศาสนาพุทธในบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง มีมานานแล้ว คือประมาณ พ.ศ. 1300 นิภายเถรวาทซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีโคตรบูร¹ การนับถือพุทธศาสนาของชนชาติไทย-ลาว ในบริเวณสองฝั่งโขงได้ส่งผลทำให้เกิดการผสมผสานลัทธิการบูชาพญานาคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาพุทธ

ดังนั้นการยอมรับเอาพุทธศาสนาเข้าเป็นศูนย์กลางระหว่างชนชาติไทยกับลาวในครั้งนั้น ย่อมส่งผลต่อจิตใจของคนไทย-ลาว เกิดการเคารพและนับถือในพุทธศาสนา คือ พระพุทธเจ้าองค์เดียวกัน ความเคารพและนับถือในพุทธศาสนาได้กลายเป็นศูนย์รวมของประชาชนดังจะเห็นได้จากการร่วมกันเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยการร่วมกันสร้างพระบรมธาตุอีกหลายแห่ง เช่น พระธาตุพนม พระธาตุอีฮ้าง พระธาตุภูเพ็ก พระธาตุบังพวน พระธาตุเชิงชุม² จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาติไทย-ลาว ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

---

¹ สุทิน สอนองฝัน. (2534). "ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองในอีสาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 1792-2394)," *วารสารประวัติศาสตร์ฉบับรวมงานวิจัย*.

ประเพณี

แบบแผนและจารีตประเพณีที่ยังคงสืบทอดต่อกันมาและยังคงยึดถือปฏิบัติอยู่ระหว่างคนไทย-ลาว สองฝั่งโขงมีประเพณีที่สำคัญ คือ

ฮีต 12 คอง 14 หรือที่ชาวไทยอีสานเรียกว่าฮีตคอง¹ เป็นแบบแผนประเพณีที่มีมาแต่สมัยโบราณโดยยึดแนวทางปฏิบัติตามความเชื่อของพุทธศาสนา และแบ่งแยกหลักการปฏิบัติออกเป็น 2 อย่าง คือ

ฮีต¹ 12 หมายถึง แบบแผนเกี่ยวกับประเพณีในการทำบุญทั้งสิบสองเดือนในแต่ละหนึ่งปี

คอง 14² หมายถึง แบบแผนหรือคองธรรมทั้งสิบสี่อย่าง ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองโดยนำหลักธรรมทางพุทธศาสตร์เข้ามาเป็นแนวทาง ดังนั้นอิทธิพลของฮีต 12 คอง 14 เป็นผลต่อการเกิดประเพณีระหว่างไทย-ลาว ตามที่ได้พบเห็นอยู่ เช่น

ประเพณีทำบุญบั้งไฟ³ นับเป็นประเพณีหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างไทย-ลาว มาแต่โบราณซึ่งจะมีขึ้นในเดือนหกของทุกปี เพื่อเป็นการบูชาหลักเมือง และการทำพิธีขอฝนให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลเพราะเป็นประเพณีที่จะต้องทำก่อนการทำนา จึงเป็นประเพณีที่จะต้องทำเป็นประจำทุกปีและชาวไทย-ลาวมีความเชื่อว่าเมื่อทำบุญบั้งไฟแล้วจะทำให้มีข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์

¹ฮีต มาจากคำว่า จารีต

²คอง ภาษาไทยพวนใช้คำว่า คอง มาจากคอง 24

³คณะกรรมการฝ่ายเอกสารทางวัฒนธรรม. (2521). *เล่มเดิม*. หน้า 54.

ประเพณีการแข่งขันเรือ¹ เป็นประเพณีที่ได้รับอิทธิพลมาจากอาณาจักรจำปาศักดิ์² มักจะพบเห็นเป็นประเพณีแข่งขันเรือประจำปี ระหว่างพรมแดนแม่น้ำโขงเป็นประจำทุกปี

ประเพณีการไหลเรือไฟหรือการล่องเรือไฟ³ คือ ประเพณี การทำเรือด้วยต้นกล้วยหรือไม้ไผ่ทำเป็นรูปเรือไฟขึ้นสำหรับจุดได้หรือรูปเทียนซึ่งส่วนใหญ่ทำเป็นรูปพญานาค หรือรูปสัตว์ต่างๆ และรูปปราสาท จัดเป็นประเพณีสองฝั่งโขงที่ทำตอนออกพรรษา เพื่อเป็นการบูชาแม่น้ำ⁴

หมอลำ⁵ เป็นศิลปะของคนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงซึ่งหมายถึงการร้องเพลงของชาวลาวและชาวไทยอีสาน ซึ่งจะประกอบด้วยลำดับ แคน ฟิน กลอง เป็นศิลปะการขับร้องที่ถูกนำมาผสมผสานเข้ากับคนไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น⁶ เช่น เพลงลาวแพน จะเป็นจังหวะและทำนองแบบหมอลำของลาว แต่อิทธิพลของหมอลำได้แพร่หลายอยู่ในภาคอีสานของไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณนั้น น่าจะเกิดจากความสัมพันธ์ทางสภาพภูมิศาสตร์อยู่ด้วย คือ การมีศิลปะการร้องของหมอลำเกี่ยวกับการล่องโขง ได้ปรากฏอยู่ในกลุ่มคนไทยอีสานมาตั้งแต่สมัยโบราณ

¹เรียกว่าการแข่งเรือ

²รัชชัย ไฟไหล. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอาณาจักรหลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ ตั้งแต่รัชกาลที่ 1-5 (พ.ศ.2325 – 2446)*. หน้า 90.

³เรียกว่าการล่องเรือไฟ

⁴สำเนียง ปาลสมบุรณ์. (ม.ป.ป.) *บันทึกประวัติศาสตร์ภาพไทย-ลาว*. หน้า 102.

⁵ฝ่ายลาวจะใช้คำว่าขับ โดยเฉพาะลาวหลวงพระบาง หรือ ลาวทางตอนเหนือกับลาวตอนใต้เรียก ลำ เช่น ลำสีตันดร ลำสาละวัน เป็นต้น

⁶โดยเฉพาะสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดดนตรีลาวไม่ว่าจะเป็นแคน และการแอ่วลาว (บทกลอนรำ) ทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาลาว เช่น บทแอ่วนิทานนายคำสอน

ภาษา

เป็นที่ยอมรับกันว่าภาษาไทยและภาษาลาวเป็นภาษาเดียวกันเพราะมีรากฐานของภาษามาจากภาษาเดียวกัน เพียงแต่ถ้อยคำในภาษาลาวยังคงเป็นคำโดดที่มีทั้งเสียงสูงและเสียงต่ำ และการประกอบคำได้นำเอามาไว้ข้างหลังเช่นเดียวกับภาษาไทย แต่ไม่นิยมใช้เสียงควบกล้ำอย่างไทยเพราะภาษาลาวยังยึดหลักแบบแผนทางหลักภาษาไทยเดิมส่วนภาษาไทยได้ผสมผสานกับภาษาต่างๆ หลายภาษา แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้วจะมีความหมายเดียวกัน¹

ภาษาไทย	ภาษาลาว
1. กิน, นอน, ไป, มา	1. กิน, นอน, ไป, มา
2. พี่	2. อ้าย
3. ไม่มี	3. บ่มี

1.3 ความสำคัญทางเศรษฐกิจ

ในฐานะที่แม่น้ำโขงเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีปริมาณน้ำมากมายมหาศาล และประเทศ ไทย-ลาว เป็นประเทศซึ่งมีพื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง คือ พื้นที่ลุ่มน้ำของไทยซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ในบริเวณจังหวัดเชียงรายและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 185,000 ตารางกิโลเมตร ส่วนของประเทศลาวมีพื้นที่ลุ่มน้ำเกือบทั้งหมดจำนวน 200,000 ตารางกิโลเมตร² ดังนั้นความสำคัญของแม่น้ำโขงในด้านเศรษฐกิจของไทยและลาว แยกประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

¹อุทัย เทพสิทธิ. (ม.ป.ป.) *ความเป็นมาของไทย-ลาว*. หน้า 66-67.

²พละ สุขเวช. (2534). *เล่มเดิม*. หน้า 14-16.

ก. เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าในสมัยโบราณ โดยสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทย-ลาว มีแม่น้ำโขงเป็นตัวเชื่อมตั้งแต่ระหว่างภาคเหนือของไทยกับลาวทางตอนเหนือกับภาคอีสานของไทยและภาคใต้ของลาว เพราะในอดีตยังไม่มีถนนเป็นเส้นทางทางการขนส่งคมนาคม ดังนั้นแม่น้ำโขงจึงเป็นเส้นทางสายหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อคนไทย-ลาว ในฐานะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าในอดีต ยกตัวอย่างเช่น เส้นทาง การติดต่อกันระหว่างไทย-ลาว ในสมัยสุโขทัยได้ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลายหลัก ซึ่งกล่าวถึงเส้นทาง การติดต่อกันระหว่างไทย-ลาว ผ่านแม่น้ำโขงถึง 3 ทางคือ ทิศเหนือไปทางเมืองเชียงแสน ทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางหลวงพระบางและทิศตะวันออกไปที่เวียงจันทน์¹ แต่พอถึงสมัยอยุธยาแม่น้ำโขงมีความสำคัญในฐานะเป็นเส้นทาง การขนส่งสินค้าป่า ยกตัวอย่างเช่น ผลแร่² และของป่าชนิดอื่น ๆ เป็นต้น แต่เมื่อสมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพลเหนือลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ฝรั่งเศสได้นำเรือกลไฟเข้ามาขนสินค้าแล่นระหว่าง ปากเซ - เวียงจันทน์ ชื่อเรือปาวีหนึ่งกับเรือปาวีสอง เกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1938-1942 ขนส่งสินค้าพวก ชันสี ผลแร่ น้ำมันยาง ได้ เกลือ น้ำตาลทราย และข้าวเปลือก เป็นต้น³ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับความสำคัญของแม่น้ำโขงในฐานะเป็นแม่น้ำของคนไทย-ลาว สองฝั่งโขง จึงมีความสำคัญต่อการขนส่งระหว่างท้องถิ่นของคนไทย-ลาว โดยการนำสินค้ามาแลกเปลี่ยน ยกตัวอย่างเช่นชาวลาวจะนำสินค้าป่าข้ามฝั่งมาแลกเปลี่ยนกับสินค้าไทย โดยเป็น

---

¹ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2538-2539, พฤศจิกายน-มกราคม). "คนสุโขทัยไปดื่มแม่น้ำโขงกันที่ไหนบ้าง," *ศิลปวัฒนธรรม*. 17(1-3) หน้า 200.

² เป็นของป่าที่สำคัญในขณะนั้น เพราะใช้ประกอบตัวยาล้างเป็นทั้งสมุนไพรและเครื่องเทศชนิดหนึ่ง.

³ สุวิทย์ วีระศาสตร์. (2541) *เล่มเดิม*. หน้า 236.

แหล่งเกลือสินเธาว์และเป็นแหล่งปลูกข้าวมาแต่สมัยโบราณ¹ จึงนำเอาสินค้าป่ามาแลกกับเกลือ และข้าว หรือพวกเสื้อผ้า และสินค้าชนิดอื่น ๆ ส่วนการขนส่งสินค้าโดยใช้เรือขนส่งข้ามฟาก พ่อค้าไทยจะซื้อสินค้าจากฝั่งลาว ไม่ว่าจะเป็นหวาย น้ำมันยาง ไม้ หมาแห้ง ไม้หอม สัตว์ป่า ปลา ร้า ปลาแห้ง ฯลฯ นำสินค้าเหล่านี้ลงเรือล่องแม่น้ำโขงไปขึ้นที่หนองคายหรือวารินชำราบที่จังหวัดอุบลราชธานี² เพื่อส่งต่อไปยังท้องถิ่นต่าง ๆ หรือส่งเข้ากรุงเทพฯ ขณะเดียวกันฝ่ายลาวมักจะต้องการสินค้าพื้นบ้านของไทย เช่น ผัก ผลไม้ หรือสินค้าเกษตรอื่น ๆ และสินค้าสำเร็จรูปจากไทย ขนจากท่าเรือหนองคายไปยังเวียงจันทน์หรือตามท่าเรืออื่น ๆ รวมทั้งการติดต่อทางเรือระหว่างชาวบ้าน จากการสำรวจชนิดของเรือตามบริเวณสองฝั่งโขงระหว่างไทย-ลาว ได้พบว่ามีเรือใช้สัญจรไปมาระหว่างสองฝั่งโขงตั้งแต่ปี ค.ศ.1966 - 1968 สรุปชนิดของเรือได้ทั้งสิ้น 8 ชนิด มีเรือที่ใช้อยู่ประมาณ 14,000 ลำ³ ส่วนมากใช้ประโยชน์เพื่อขนส่งสินค้าน้ำหนักเบา ๆ สำหรับท้องถิ่น มากกว่าการขนส่งสินค้าน้ำหนักมาก ๆ

---

¹ สุทิน สนองฝัน. (2533). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองในอีสานตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.1792 - 2394). หน้า 110.

² สุวิทย์ ธีรศาสตร์. (2540 - 2541, พฤศจิกายน - เมษายน). การค้าขายแลกเปลี่ยนของลาวในกลุ่มแม่น้ำโขงตั้งแต่ลาวได้รับเอกราชถึงค.ศ.1975. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์. 15 (2) หน้า 39 - 53

³ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร. (2516). เล่มเดิม. หน้า 50 - 72

ข. แหล่งประมง ในบริเวณลำน้ำโขงช่วงระหว่างไทย-ลาว เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลานานาชนิด ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยแม่น้ำโขงเป็นแหล่งอาหารของชุมชนมาแต่ยุคโบราณ ตามที่นักโบราณคดีได้ค้นพบแหล่งโบราณคดี คือ ภาพเขียนสี ที่ปรากฏอยู่ตามหน้าผาริมฝั่งแม่น้ำโขง เช่น ที่ผาขาม ผาแต้มและผาหมอน เขตอำเภอ โขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จะมีภาพปลาขนาดใหญ่และเล็กและนักโบราณคดีได้สันนิษฐานว่าปลาขนาดใหญ่¹ คือ ปลาบึก² ที่เชื่อว่ามีถิ่นกำเนิดอยู่บริเวณลำน้ำโขง และชอบอาศัยอยู่ตามท้องน้ำที่มีโขดหินเป็นโพรงหรือถ้ำใต้น้ำ เคยปรากฏอยู่ในผลงานการสำรวจของชาวตะวันตกกล่าวถึงการพบแอ่งน้ำลึกในแม่น้ำโขงที่เป็นแหล่งอาศัยของปลาบึกเป็นอาหารสำคัญของชาวชุมชนสองฝั่งโขง และยอมรับถึงความสำคัญของแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญแห่งหนึ่ง เช่นเดียวกับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5 ได้พรรณนาถึงปลานานาชนิดที่มาจากแม่น้ำโขงไว้ในนิราศหลวงพระบาง ดังต่อไปนี้

---

¹สุรพล ดำริห์กุล. (2524,กันยายน). “ภูผาแห่งความตายที่โขงเจียม” ศิลปวัฒนธรรม. 2(11) : 20 – 21.

²ความหมายของปลาบึก เป็นการสันนิษฐานว่าเป็นภาษาที่มาจากคำพื้นเมืองเรียกว่า “ปลาบึก” แปลว่าปลาใหญ่ แต่ข้อมูลบางด้านกล่าวว่าปลาบึกเป็นภาษา อีสาน – ลาว หรือ หมายถึงปลาที่บึกบั่นแข็งแรงตามลักษณะของชื่อ

“สินค้าขายรายสำหรับกับตลาด	มัจฉาชาติหลายชนิดพิศวง
จะแจ้งนามความพึงก็ยั้งง	จึงไม่จงจตได้ตั้งใจนี้ก
เห็นปลาใหญ่ในตลาดมุ่งมาดหมาย	มานอนตายโดนักหนาเรียกปลาบึก
ดูร่างกายคล้ายเทพาชาลลิก	จึงจาทกรายเหตุสังเกตการ
ชำแหละแลแผ่นผ่าเป็นปลาริว	ผูกพวงหิ้วตากแห้งส่องแสงฉาน
เป็นของดีมีสำหรับรับประทาน	พองประมาณข้างละฝักเท่าฟักแฟง
ทำไข่มประสมครั้งแดงดังชาติ	วางตลาดขายดีไม่มีแห่ง
ปลาอื่นอื่นตื่นไปมิได้แจ้ง	ด้วยยังแคลงเคลื่อนนามโดยความจริง” ¹

อาชีพประมงจึงเป็นอาชีพสำคัญของคนไทย-ลาว ที่อาศัยอยู่สองฝั่งโขงเกือบทุกหมู่บ้านจะจับปลามาเป็นอาหารในครัวเรือนและเพื่อค้าขาย ฉะนั้นการประกอบอาชีพประมงในลำน้ำโขงจะมีขึ้นในเดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี แต่ที่สำคัญระหว่างคนไทย-ลาวสองฝั่งโขง คือ ประเพณีเทศกาลจับปลาบึก ซึ่งจะมีขึ้นในช่วงปลายเดือนเมษายนจนถึงเดือนพฤษภาคม ช่วงระยะนี้จะจับปลาอยู่บริเวณแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของประเทศไทย และช่วงปลายเดือนตุลาคมไปจนถึงสิ้นเดือนธันวาคมและช่วงปลายเดือนเมษายนถึงต้นมิถุนายนจะเป็นช่วงฤดูกาลจับปลาบึกตอนที่อยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จึงมีความสำคัญต่อการเกิดของประเพณีการจับปลาบึกของประเพณีเนื่องจากปลาบึกถือเป็นปลาเจ้าหรือราชาแห่งแม่น้ำโขง ดังนั้นจึงจะต้องทำพิธีบวงสรวงขอปลาบึกจากเทพยดา แต่เนื่องจากปลา

---

¹ สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2538, 10-12 สิงหาคม-ตุลาคม). “กินข้าวกินปลา” ปลาแร่ปลาแดก” อาหารยอดนิยม,” ศิลปวัฒนธรรม. หน้า 54.

ชนิดนี้จับได้เฉพาะช่วงเทศกาลและจับได้ยากกว่าปลาชนิดทั่วไปประกอบกับมีรสชาติอร่อย นิยมบริโภคในหมู่คนที่มีฐานะ จึงทำให้ปลาชนิดนี้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-ลาวมาจนถึงปัจจุบัน¹

ค. การใช้น้ำร่วมกัน

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายหนึ่งที่มีปริมาณน้ำมาก เพราะมีแหล่งกำเนิดจาก ทิเบต และได้รับปริมาณน้ำฝนมาจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้กับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้แม่น้ำโขงเป็นแหล่งทรัพยากรน้ำที่มีปริมาณน้ำไหลสู่ทะเลจีนใต้เฉลี่ยปีละ 475,000 ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับประเทศไทย-ลาว ในฐานะที่อยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง แต่มีลักษณะทางภูมิประเทศที่แตกต่างกัน คือ พื้นที่ภาคอีสานของไทยมีภาวะที่ขาดแคลนน้ำใช้อยู่เป็นประจำ ส่วนลาวมีพื้นที่น้อยแต่มีปริมาณน้ำมากเพราะพื้นที่ลาวเป็นภูเขามากกว่าเป็นที่ราบ แต่โดยสภาพความเป็นอยู่ของคนไทย-ลาว บริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขงประกอบอาชีพหลัก คือ การเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะปลูกข้าว เช่น พื้นที่ทางภาคอีสานของไทยเป็นพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรอยู่ประมาณ 54 ล้านไร่ แต่มีพื้นที่ชลประทานเพียงร้อยละ 7.4 ของพื้นที่ ส่วนลาวมีพื้นที่การเกษตรประมาณ 5.6 ล้านไร่ แต่มีพื้นที่ชลประทานถึงร้อยละ 12 ของพื้นที่ทั้งหมด²

---

¹ปลาบึกเป็นปลาไม่มีก้านครีบเช่นปลาทั่วไป และเป็นปลาที่มีขนาดใหญ่ตัวละประมาณ 200 ก.ก. ขึ้นไป ราคา ก.ก.ละ ประมาณ 200-400 บาท

²พละ สุขเวช. (2534). *เล่มเดิม*. หน้า 25,31.

อีกทั้งปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงระหว่างฤดูฝนจะมีปริมาณในแม่น้ำสูงมากในช่วงระหว่างสิงหาคมหรือเดือนกันยายน ทำให้เกิดน้ำท่วมพื้นที่ทางการเกษตร ส่วนปริมาณน้ำลดลงมากจนเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อทำการเกษตร ดังนั้นจึงเป็นที่มาของความต้องการควบคุมปริมาณน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ต่อทางการเกษตร แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การใช้น้ำอย่างเป็นทางการระหว่างไทย-ลาวมาก่อน ต่อมาทั้งสองประเทศได้สมัครเป็นสมาชิกในโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่างของ ECAFE (The Economic Commission for Asia and The Far East)¹ ซึ่งองค์การดังกล่าวได้เริ่มให้ความสำคัญกับแม่น้ำโขงมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1951 และทำการสำรวจแม่น้ำโขงเมื่อปี ค.ศ. 1957 จนกระทั่งนักสำรวจได้เสนอให้มีการพัฒนาแม่น้ำโขงในลักษณะเอนกประสงค์ 4 ลักษณะคือ เพื่อการชลประทาน การผลิตไฟฟ้า การเดินเรือ และพัฒนาการทางสังคม² โดยวางแผนออกเป็น 2 ระยะ คือ การวางแผนระยะสั้น ในระหว่าง ค.ศ. 1971-1980 กับการวางแผนในระยะยาว ตั้งแต่ ค.ศ. 1981-2000 อย่างไรก็ตามในการวางแผนระยะสั้นที่ผ่านมาได้เกิดโครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในเขตแม่น้ำโขงภายในลาว คือ เขื่อนน้ำงึม³ ซึ่งเป็นเขื่อนที่สามารถผลิตพลังงานกระแสไฟฟ้ามาขายในไทยอยู่จนถึงปัจจุบัน แต่สำหรับโครงการเขื่อนเพื่อการชลประทาน ได้สร้างขึ้นตามโครงการพัฒนาลำน้ำสาขา เช่น โครงการห้วยโมง โครงการน้ำพุงและน้ำพอง

---

¹ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น ESCAP. (The Economic and Social Commission for Asia and the Pacific)

²ประชุม โฉมฉาย. (2537, มกราคม-เมษายน). "การพัฒนาลุ่มน้ำโขง" *เอเชียปริทัศน์*. 15(1) : 22.

³แหล่งเดิม. หน้า 22.

เป็นต้น¹ แต่อย่างไรก็ตามความสำคัญของแม่น้ำโขงที่กำลังเป็นเป้าหมายในอนาคตของการพัฒนาแหล่งน้ำในแม่น้ำโขงช่วงระหว่างไทย-ลาว คือ การวางโครงการสร้างเขื่อนผามอง ตรงแม่น้ำโขงระหว่างนครพนมกับเวียงจันทน์เพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า แต่ต้องพบอุปสรรคที่สำคัญ คือ การอพยพประชาชนในบริเวณดังกล่าวประมาณ 300,000 คน ออกจากพื้นที่สร้างเขื่อน

1.4 ความสำคัญทางการเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ก่อนใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนความสัมพันธ์ไทย-ลาว มีพัฒนาการมาจากรัฐโบราณ กล่าวคืออำนาจรัฐขึ้นอยู่กับกษัตริย์ในฐานะเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจ จึงให้ความสำคัญกับกำลังคนมากกว่าการกำหนดแนวพรมแดนที่ชัดเจนและแน่นอน แต่บางขณะก็มีการกำหนดแนวพรมแดนที่ชัดเจนและแน่นอน แต่บางขณะก็มีการตกลงโดยอาศัยการสร้างสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาแทนเพื่อลดความขัดแย้งหรือสร้างเสริมสัมพันธไมตรีต่อกัน

ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสมัยโบราณเคยมีการตกลงในเรื่องเขตแดนมาตั้งแต่สมัยอยุธยากับล้านช้าง คือ ในรัชกาลพระเจ้าอู่ทองกับเจ้าฟ้าจ๋ม มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า “หากแม่ยายน้องกันมาแต่ขุนบุลมพูน เจ้าอยากได้บ้านเมืองให้เอาเขาเขตภูสามเส้า (ดงพระยาไฟ) เมื่อเท้าเทิงภูพระยาพ่อ แดนเมืองนครไทยพูน...”² จึงเป็นอันว่าเขตแดนไทยหยุดอยู่ตรงแนวดงพระยาไฟ และเมื่อถึงสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิได้มีการสัมพันธ์อันดีกับพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เพราะขณะนั้นอิทธิพลทางการเมืองของกษัตริย์พม่าคือ บุเรงนองกำลังเข้มแข็ง ดังนั้นไทย-ลาวจึงได้ความร่วมมือกันเพื่อร่วมต้านอำนาจของพม่า โดยมีการตกลงปักปันเขตแดน

¹ พละ สุขเวช. (2534). *เล่มเดิม*. หน้า 74.

² ถนอม อานามวัฒน์ และคณะ. (2528). *เล่มเดิม*. หน้า 167.

ระหว่างกันขึ้นที่ตรงชายแดนระหว่างแผ่นดินไทย-ลาว และได้ร่วมกันสร้างพระเจดีย์ศรีสองรัก เพื่อเป็นอนุสรณ์ขึ้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เมื่อ ค.ศ. 1560 และแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 1563¹ การติดต่อกันระหว่างไทย-ลาว ยังคงมีสืบต่อมาถึงสมัยที่ลาวเกิดความแตกแยกเมื่อ ค.ศ. 1695 และกษัตริย์ไทย คือสมเด็จพระเพทราชาได้ทำการไถ่เกลี้ยและแบ่งปันเขตแดนลาว ออกเป็น 2 อาณาเขต และปี ค.ศ. 1713 ลาวได้แตกแยกเป็น 3 อาณาจักร²

เมื่อถึงสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ค.ศ. 1779 ดินแดนลาวทั้งหมด 3 อาณาจักรมีพื้นที่ประมาณ 400,000 ตารางกิโลเมตร³ ถูกไทยปกครองลาวในฐานะที่เป็นประเทศราช และให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนประชากรในดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเพราะมีนโยบายจะสร้างเมือง เพื่อหวังจะเก็บส่วยเข้ารัฐ ซึ่งมีชาวต่างชาติคือ มัลลอค ดี.อี.⁴ ได้แสดงทัศนะว่าการขยายเมือง ถ้าประชากรเพิ่มขึ้นจะทำให้การเก็บส่วยของรัฐได้มากขึ้น แต่ขณะนั้นไทยยังมีประชากรจำนวนน้อย การขยายเมืองจึงทำได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อการสร้างเมืองในเขตฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงจึงเป็นวิเทโศบายของกษัตริย์ไทย สมัยรัชกาลที่ 1 ซึ่งมีนโยบายให้เจ้าเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขงส่งคนไปเกลี้ยกล่อม ผู้คนที่แตกหนีสงครามให้กลับมาอยู่ตามเมืองเช่นเดิม ดังปรากฏข้อความในพระราชสาสน์ของรัชกาลที่ 1 ไว้ตอนหนึ่งว่า ตั้งใจจะบำรุงเลี้ยงดูผู้คนเพื่อสะสมบารมีเป็นหน่อพระโพธิสัตว์ ที่เดิมยกทัพไปตีเวียงจันทน์ก็เพราะขัดคำสั่งมิได้ การฆ่า

---

¹ เต็ม วิภาคย์พานกิจ. (2540)

² ได้แก่ อาณาจักรหลวงพระบาง เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์

³ "ลาว.". (2537, เมษายน). *จุลสารเอเชียศึกษา* 2(3) หน้า 1.

⁴ มัลลอค ดี.อี. (2538). ประเทศสยาม : ข้อสังเกตทั่วไปในเรื่องการผลิตโดยเฉพาะเรื่องสินค้าเข้าและสินค้าออก รวมทั้งแนวทางการดำเนินธุรกิจการค้ากับสยาม เสาวลักษณ์ กิจานนท์ แปล. ในรวมเรื่องแปลหนังสือ และเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ 3 หน้า 97.

ลาวเหมือนฆ่าลูกในอุทร¹ และได้ให้นำข้อความนี้ไปใช้เกลี้ยกล่อมผู้คนในขณะนั้น การใช้
นโยบายการดึงกำลังคนจากฝั่งซ้ายเข้ามาก่อตั้งบ้านเมืองในเขตแม่น้ำโขงของไทยได้กระทำมา
ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5

การปกครองดินแดนลาวทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของไทย เมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มได้รับ
อิทธิพลของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกอย่างมาก คือ เป็นการคุกคามทั้งจากทางทิศตะวันตก
และทางทิศใต้ เช่น การเข้ามาของชาติอังกฤษ ส่วนทางด้านทิศตะวันออกคือ การคุกคามจาก
นโยบายเรือปืนของชาติฝรั่งเศส ขยายอำนาจเข้ามาทางปากแม่น้ำโขงเข้ายึดครองดินแดนญวน
ได้เป็นแห่งแรก เมื่อปี ค.ศ. 1863 และในระหว่างปี ค.ศ. 1872 –1888 ชาติฝรั่งเศสยังคงขยาย
อำนาจอ้อมขึ้นไปทางเหนือ โดยได้วางแผนร่วมกับไทยในการปราบปรามฮ่อที่สิบสองจุไท เมื่อ
ปราบฮ่อได้สำเร็จฝรั่งเศสได้ยึดครองสิบสองจุไท โดยกล่าวอ้างว่าเคยเป็นของญวนมาก่อน จึง
เป็นผลทำให้ไทยต้องลงนามในสนธิสัญญา 9 ข้อกับฝรั่งเศสที่เมืองแอง² และความสนใจที่จะ
ขยายอำนาจของฝรั่งเศสไม่ได้ยุติอยู่ที่บริเวณดังกล่าว เพราะฝรั่งเศสมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ
ต้องการดินแดนลาวจากไทย ดังที่ปรากฏในการจัดทำแผนที่ไทยออกเป็น 2 ส่วน ภาคตะวันออก
เฉียงเหนือเป็นดินแดนลาวพิมป์เป็นแผนที่สีเหลืองจะรวมเข้าอินโดจีนฝรั่งเศส ส่วนทางฝั่ง
ขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา พิมป์เป็นสีลูกหว้าโดยหวังจะรวมเข้ากับอังกฤษ³ แต่อย่างไรก็ตามฝรั่งเศส
ได้คุกคามไทยโดยใช้นโยบายเรือปืนกับไทย จนสามารถยึดครองแผ่นดินลาวได้สำเร็จ เมื่อ
ปี ค.ศ. 1893 ซึ่งตรงกับเหตุการณ์ที่คนไทยรู้จักกันในนามของ “วิกฤติการณ์ ร.ศ. 112” เป็นผล
ทำให้ไทยต้องลงนามในสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 และ

¹ สุวิทย์ ชีรสอวต. (2541) *เล่มเดิม*. หน้า 45 –46.

² ปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู.

³ “ลาว” (2537, เมษายน). *เล่มเดิม*. หน้า 4.

ลาวไทยได้สูญเสียดินแดนให้กับฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ 5 รวมทั้งสิ้น คือ ดินแดนสิบสองจุไท ในปี ค.ศ. 1888 ดินแดนลาวทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ในปี ค.ศ. 1893 และดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขง ปี ค.ศ. 1903 ดินแดนมโนไพร และจำปาศักดิ์ ค.ศ. 1904 และพระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ ค.ศ. 1907¹ ผลของการทำสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ค.ศ. 1893 - 1954 ยังทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องเขตแดนระหว่างไทยกับลาวซึ่งไม่แน่นอน และกลายเป็นปัญหาเรื้อรังเรื่อยมา

เมื่อไทยกับฝรั่งเศส ได้เกิดเหตุการณ์ขัดแย้งกันเรื่องดินแดนลาว และยุติปัญหาโดยการทำสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 ก่อนหน้านั้นฝรั่งเศสได้พยายามสำรวจแม่น้ำโขง โดยไม่หวั่นเกรงต่อความยากลำบากเพราะต้องการเล็งผลประโยชน์จากการใช้แม่น้ำโขง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์รวมไปกับดินแดนลาวอีกด้วย² จึงไม่น่าจะแปลกใจที่การเจรจาเพื่อยุติปัญหาลาวค่อนข้างจะเคร่งเครียดต่อไทย เพราะฝรั่งเศสรู้จุดมุ่งหมายดีอยู่แล้วว่าจะได้ประโยชน์จากการเจรจามากน้อยแค่ไหน จะเห็นได้จากบทสรุปของสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 ซึ่งมีสาระสำคัญในมาตราที่ 1 ระบุว่าให้ไทยสละดินแดนบนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง และบรรดาเกาะในแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส³ ได้ก่อให้เกิดปัญหาดังต่อไปนี้

ปัญหาการตีความเรื่องนิติสภาพของแม่น้ำโขง ซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่ไทยได้ทำสนธิสัญญากับฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 เป็นปัญหาที่ไทยต้องถกเถียงกับฝรั่งเศส

¹ สุวิทย์ ชีรสอวต. และคณะ. (2538) *ประวัติศาสตร์อีสานหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปัจจุบัน*.

หน้า 11 – 13.

² เพ็ญศรี ดูก. (2539) *ความสัมพันธ์ระหว่างไทย (สยาม) กับฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ตามเอกสารของกระทรวงการต่างประเทศ*. หน้า 102.

³ แหล่งเดิม. หน้า 161.

เกี่ยวกับสถานะของแม่น้ำโขง โดยฝรั่งเศสได้อาศัยความไม่ชัดเจน ของสนธิสัญญาในมาตราที่ 1 ที่ระบุว่าให้ไทยสละบรรดาดินแดนบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงและเกาะในแม่น้ำโขงนี้ให้แก่ฝรั่งเศส ดังนั้นฝรั่งเศสจึงอ้างว่าแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำของฝรั่งเศสโดยแท้ การถกเถียงในเรื่องฐานะของแม่น้ำโขงระหว่างไทยกับฝรั่งเศส จึงได้กลายเป็นปัญหายืดเยื้อในขณะที่ไทยเสนอให้แก้ไขสนธิสัญญาฉบับ ค.ศ. 1893 ทางฝ่ายฝรั่งเศสได้แต่อ้างถึงข้อกำหนดในสนธิสัญญาข้อ 1 คือไทยยกบรรดาเกาะให้กับฝรั่งเศสและเส้นเขตแดนในลำน้ำโขงจึงควรตั้งอยู่ ณ ชายฝั่งขวาของแม่น้ำโขงใกล้ฝั่งไทย แต่อย่างไรก็ตามข้อถกเถียงระหว่างไทย-ลาว ในเรื่องนิติสภาพแม่น้ำโขง ซึ่งมีอยู่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1893 ได้เริ่มคลี่คลายลงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เพราะไทยซึ่งได้เข้าร่วมในสงครามโดยเข้าข้างสัมพันธมิตรจึงมีส่วนร่วมในชัยชนะสงคราม เป็นโอกาสที่ทำให้ไทยได้แก้ไขสนธิสัญญาไม่เป็นธรรมกับฝรั่งเศสอีกวาระหนึ่ง คือ ไทยกับฝรั่งเศสได้ร่วมกันทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรี การค้าขายและการเดินเรือ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1925 และในสนธิสัญญานี้ได้ระบุถึงเรื่องการทำหนดวางระเบียบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสยามและรัฐอินโดจีนฝรั่งเศส คือ ระบุการทำอนุสัญญาฉบับพิเศษได้ ตามข้อ 22 ของสนธิสัญญา ค.ศ.1925 ดังนั้นปัญหาเรื่องนิติสภาพแม่น้ำโขงจึงได้ยุติลงเมื่อมีการทำอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1926 ในข้อที่ 3 ได้ระบุว่าให้แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส² ในฐานะเป็นเขตแดนไทยกับฝรั่งเศสยังคงมีต่อมา

ความตกลงระหว่างไทยกับฝรั่งเศส จากการทำอนุสัญญา ค.ศ. 1926 ได้กำหนดให้แม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นเขตแดนออกเป็น 2 ส่วน มีดังนี้

---

²สดใส ชันติวรพงศ์. (2520) *ประเทศไทยกับปัญหาอินโดจีนฝรั่งเศส ค.ศ. 1937 – 1947* (พ.ศ. 2480 – 2490) หน้า. 37.

ส่วนแรก คือ ส่วนที่แม่น้ำโขงไม่มีเกาะได้กำหนดเอาร่องน้ำเป็นเส้นเขตแดน

ส่วนที่สอง คือ ส่วนที่แม่น้ำโขงมีเกาะให้ยึดถือร่องน้ำในส่วนที่อยู่ทางฝั่งขวาที่อยู่ใกล้ชิดมาทางฝั่งขวาของเขตแดนไทยเป็นเส้นกันเขตแดน ฉะนั้นการตกลงที่ไทยทำอนุสัญญากับฝรั่งเศสฉบับนี้จึงมีผลให้การกำหนดให้แม่น้ำโขงส่วนที่เป็นเกาะนี้เกิดปัญหา เพราะเกาะทั้งหลายได้ตกไปอยู่ในเขตแดนของฝรั่งเศสแทบทั้งสิ้น คงมีปรากฏให้เห็นในอนุสัญญาว่าเป็นของไทยเพียง 8 เกาะคือ ดอนเขี้ยว ดอนเขี้ยวน้อย ดอนน้อย ดอยหาด ดอนบ้านแพง หาดทรายเพเว็นกุ่ม ดอนแกวกอง – ดินเหนือ ดอนสำโรง¹

อย่างไรก็ตามถึงแม้ไทยจะได้แก้ไขสนธิสัญญาในเรื่องปัญหาแม่น้ำโขงในฐานะที่เป็นเส้นกันเขตแดนได้แล้วก็ตาม แต่ทางฝ่ายไทยยังรู้สึกว่าการข้อตกลงในอนุสัญญา ปี ค.ศ. 1926 ยังมีข้อบกพร่องอยู่ กล่าวคือ ไม่กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกตามหลักสากลเพื่อกำหนดให้ใช้แนวร่องน้ำลึกเป็นเส้นกันเขตแดน เพราะจะเป็นประโยชน์ คือใช้เดินเรือได้² ดังนั้นไทยจึงได้พยายามขอทำการปรับปรุงเส้นกันเขตแดนแม่น้ำโขงอีกครั้งหนึ่ง คือในปี ค.ศ. 1936³ แต่ไม่สามารถกระทำได้เพราะฝรั่งเศสไม่ยินยอม ดังนั้นความพยายามของไทยต่อการขอปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดเรื่องเขตแดนแม่น้ำโขงจึงยังคงไม่บรรลุผลสำเร็จจนล่วงเลยมาจนถึงสมัยสงครามอินโดจีน

¹วิกรม คุ่มไฟโรจน์. (2519, 10 กุมภาพันธ์) “ความเป็นมาในประวัติศาสตร์ของเส้นกันเขตแดนในลำน้ำโขง”. *สราญรมย์*. 26 : 360.

²พ.อ.ประสงค์ ชิงชัย. (2530, มกราคม – มีนาคม). “การใช้แม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน” *แผ่นที่ 3* (29)

³วิกรม คุ่มไฟโรจน์. (2519, 10 กุมภาพันธ์). *เล่มเดิม*. หน้า 366.

ในปี ค.ศ. 1940 – 1941 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ไทยกำลังเรียกร้องดินแดนคืนกับขอปรับปรุงแดน¹ ในขณะที่ฝรั่งเศสกำลังติดพันอยู่กับสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นผลทำให้ฝรั่งเศสได้สูญเสียอิทธิพลในอินโดจีนให้กับญี่ปุ่นเป็นการชั่วคราว จะเห็นได้จากการที่ญี่ปุ่นใกล้เคียงปัญหาไทยกับฝรั่งเศสและได้ทำอนุสัญญาสันติภาพ ซึ่งในอนุสัญญาได้ระบุไว้ในเรื่องเส้นกันเขตแดนแม่น้ำโขงว่า ได้กำหนดให้แม่น้ำโขงเป็นเส้นกันเขตแดน โดยให้ถือเอาร่องลึกที่เดินเรือที่สำคัญยังเป็นเส้นกันเขตแดนและเกาะทางขวาของร่องน้ำลึกให้เป็นของไทยทั้งหมด ยกเว้นเฉพาะเกาะโขงเป็นของฝรั่งเศส ตามข้อกำหนดเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1941 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุติลง ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 และเป็นผลถึงฝ่ายไทยในเรื่องอนุสัญญาสันติภาพได้ถูกยกเลิกไปตามผลการเจรจาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1947² ในความตกลงเรื่องปัญหาเส้นกันเขตแดนแม่น้ำโขงซึ่งได้ยุติตามที่คณะกรรมการประณิประยอมไทยกับฝรั่งเศสมีข้อความไว้ตอนหนึ่งว่า “เส้นกันเขตแดนเป็นผลตามร่องน้ำของแม่น้ำโขงในตอนที่มีแม่น้ำไหลเป็นสายเดียวกัน เส้นกันเขตแดนจะเดินตามร่องน้ำสายที่ผ่านใกล้ฝั่งไทย และบรรดาเกาะที่เป็นส่วนของดินแดนฝรั่งเศส”³ จากข้อความดังกล่าวนี้จึงยืนยันได้ว่าเส้นกันเขตแดนแม่น้ำโขงระหว่างไทยกับฝรั่งเศสได้กลับไปใช้ตามข้อตกลงเดิมในปี

---

¹ปรับปรุงแดน ในทัศนะของผู้นำไทย คือ การปรับปรุงแดนตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขงตลอดแนว คือ 1. การปรับปรุงแดนแม่น้ำโขงจรดเขมร หมายถึง การคืนดินแดนฝั่งตรงข้ามหลวงพระบาง และปักเซ มีพื้นที่ทั้งหมด 62,000 ตารางกิโลเมตร ให้ไทย 2. การคืนลาวและเขมรทั้งหมดให้ไทย.

²นิมิต ปถมวาลย์. (2519). *กรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส พ.ศ. 2483 – 2484*.

หน้า 94 – 99.

³บัลลัง ขมะสุนทร. (2519). *การลดการขัดแย้งระหว่างประเทศอันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนของแนวพรมแดน*. หน้า 33 – 35.

ค.ศ. 1926 และได้ใช้มาจนถึงสมัยที่ฝรั่งเศสมอบเอกราชให้กับลาวอย่างสมบูรณ์เมื่อ ค.ศ. 1954 โดยลาวได้สืบทอดจากฝรั่งเศสโดยไม่มีการปรับปรุงแก้ไขอีก ดังนั้นปัญหาจึงได้เป็นผลค้างคามาจนถึงไทย-ลาวในเวลาต่อมา

บทที่ 2

ปัจจัยก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทย - ลาว ก่อน ค.ศ. 1975

เมื่อลาวถูกผนวกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1893 – 1954 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – ลาว ได้เห็นห่างไปไม่ได้ใกล้เคียงเหมือนดังแต่ก่อน จนกระทั่งลาวได้รับเอกราช ในปี ค.ศ. 1954 หลังจากนั้นสถานการณ์ทางการเมืองภายในลาวประสบกับความยุ่งเหยิง เพราะประสบปัญหาความแตกแยกภายในระหว่างผู้นำทางการเมือง ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นกลุ่มฝ่ายซ้าย คือ ฝ่ายนิยมคอมมิวนิสต์ ส่วนฝ่ายขวาเป็นฝ่ายโลกเสรี โดยมีประเทศไทยเข้าไปสนับสนุนกลุ่มการเมืองฝ่ายขวา ระหว่าง ค.ศ. 1954 – 1975 เมื่อลาวฝ่ายซ้ายยึดอำนาจทางการเมืองได้สำเร็จใน ค.ศ. 1975 หลังจากนั้นความสัมพันธ์ไทย – ลาว เริ่มจัดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงตั้งแต่นั้นมา

สาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลลาวสรุปเป็นประเด็นต่างๆได้ดังนี้

2.1 สหรัฐอเมริกากับรัสเซียทำสงครามเย็น

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้แบ่งออกเป็น 2 ค่าย คือค่ายประชาธิปไตยซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และค่ายสังคมนิยมซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ เรียกว่ายุคสงครามเย็น (Cold War)¹

ความขัดแย้งระหว่างสองมหาอำนาจเริ่มเกิดขึ้นมาตั้งแต่ สหรัฐอเมริกาได้ประกาศหลักการทรูแมน (The Truman Doctrine) ในวันที่ 12 มีนาคม ค.ศ. 1947 เพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในยุโรป และได้ประกาศแผนการมาร์แชลเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจกลุ่มประเทศในยุโรป เพื่อเป็นการยับยั้งการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในยุโรป และต่อมาได้มีการจัดตั้งองค์การทหารที่เรียกว่าสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization)² ฝ่ายสหภาพโซเวียตตอบโต้ด้วยการจัดตั้งองค์การโคมินฟอร์ม (Cominform)³ ซึ่งมีบทบาทต่อการช่วยเหลือประเทศในกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองฝ่ายเดียวกัน ยิ่งทำให้สหรัฐอเมริกาตระเวนสหภาพโซเวียตตามความเชื่อในทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory)⁴

---

¹ในพจนานุกรมได้หมายถึง สงครามที่ไม่ประกาศสงครามระหว่างฝ่ายโลกเสรีกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจการเมืองแต่ไม่มีการรบทางทหาร มีความเห็นจากการกล่าวคำปราศรัยของ Bernard Baruch ที่เมืองโคลัมโบ มลรัฐ South Carolina ขณะที่สหรัฐเริ่มประกาศหลักการทรูแมน.

²ดำริรัตน์ รัตนรังสี. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. หน้า 126 - 127.

³ชาติชาย พณานานนท์. (2536). *สงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1946 - 1975)*. หน้า 54.

⁴เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ไปยังภูมิภาคต่างๆ ของโลก ว่าหากภูมิภาคใดตกอยู่ใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ จะให้ดินแดนใกล้เคียงตกอยู่ในลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วย

ด้านเอเชีย เมื่อจีนเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949 และเกิดสงครามเกาหลี ค.ศ. 1950 รวมทั้งการแผ่อิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ในระยะต่อมา ยิ่งทำให้ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ (Dwight D. Eisenhower) ของสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าภูมิภาค เอเชียกำลังถูกคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ อีกทั้งในค.ศ. 1954 ฝรั่งเศสพ่ายแพ้ในสงครามเวียดนามฟู เป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกาและนานาประเทศต้องร่วมมือกับไทยเพื่อจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeast Asia Treaty Organization SEATO) ใน ค.ศ. 1954 เพื่อป้องกันการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์

2.2 นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ถูกอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ขยายเข้ามาโดยผ่านมาทางจีน และกลุ่มประเทศอินโดจีน ขณะที่กำลังเรียกร้องเอกราชตั้งแต่สมัยอาณานิคม โดยมีผู้นำของเวียดนามเหนือ คือโฮจิมินห์เป็นผู้มีบทบาทนำเข้ามาเผยแพร่ในหมู่ชาวนวนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมากลุ่มผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยได้จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นใน ค.ศ.1942 ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ไทยได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ฉบับ ค.ศ. 1933 จึงมีการเคลื่อนไหวจากกลุ่มคอมมิวนิสต์อย่างมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ในองค์การกรรมกรกลาง ซึ่งถูกฝ่ายสหรัฐอเมริกามองว่าผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยมีจำนวนถึง 40,000 - 50,000 คน¹

---

¹เจมส์ วี. มาร์ติน. จูเนียร์. (2519). *ความสัมพันธ์ไทย-อเมริกันระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2*. แปลโดย สุจิตรา วุฒิสถียร. หน้า 310 – 317.

การจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ของประเทศไทยในอดีตเกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1942 มี 2 สาขา คือ สาขาพรรคคอมมิวนิสต์ไทย และสาขาพรรคคอมมิวนิสต์จีน ต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์ไทยทั้ง 2 สาขาได้ยุบรวมกัน และจัดตั้งชมรมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เมื่อปี ค.ศ. 1952 ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นผู้นำไทยสมัยนั้นกลัวอันตรายจากลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของสหรัฐอเมริกา

เมื่อมาถึงสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีการดำเนินนโยบายปราบปรามภัยจากคอมมิวนิสต์อย่างเนืองนิจตั้งแต่ ค.ศ. 1957 เพราะระหว่าง ค.ศ. 1957 - 1963 ซึ่งเป็นช่วงที่คอมมิวนิสต์มีการเคลื่อนไหวมาก รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อาศัยพระราชบัญญัติการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ และใช้มาตรา 17 ในธรรมนูญการปกครองเพื่อกวาดล้างอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ทั้งยังมีการจัดตั้งหน่วยงานสำคัญต่าง ๆ เช่น กรมประมวลข่าวกลาง ศูนย์รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (ศรภ.) และกองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ขึ้นใน ค.ศ. 1962¹ ถึงแม้จะมีการดำเนินนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาด แต่จำนวนผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์กลับมิได้ลดลง กลับเพิ่มขึ้นดังจะเห็นได้จากการจัดส่งคนไทยไปฝึกอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ลาว ตั้งแต่ ค.ศ. 1961 เป็นจำนวน 50 คน คนเหล่านี้ได้กลับเข้ามาทำการแทรกซึมอยู่ภายในประเทศมากยิ่งขึ้น และยังสามารถดึงเอาชาวไทยภาคอีสานเข้าร่วมขบวนการ เพื่อเป็นการขยายฐานอำนาจสู่ประชาชนให้มากขึ้นอีกด้วย

---

¹ปัญญา สุมา. (2528). *การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ กับนโยบายป้องกันและปราบปรามของรัฐบาล (พ.ศ. 2500 - 2523)*. หน้า 97-100.

จอมพล ถนอม กิตติขจรได้สืบทอดนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์ในระยะต่อมา แต่ยังไม่สามารถลดการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ลงได้ เพราะวิธีการที่คอมมิวนิสต์นำมาใช้เป็นลักษณะที่ไม่เปิดเผยและปรับเปลี่ยนรูปแบบอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ ค.ศ. 1965¹ พรรคคอมมิวนิสต์ได้ทำการต่อสู้โดยใช้อาวุธ ดังจะเห็นได้จากการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ของไทยกับพวกคอมมิวนิสต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นครั้งแรกในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1965 เหตุการณ์เกิดขึ้นที่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เรียกว่าวันเสียงปืนแตก² นโยบายการปราบปรามของรัฐบาลไทยจึงจัดอยู่ในลักษณะยิงปรามยิงโตขึ้น³ ในเวลาขณะนั้นเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบการปราบปรามคอมมิวนิสต์เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้กล่าวถึงการเจริญเติบโตของพรรคคอมมิวนิสต์ว่า พรรคคอมมิวนิสต์สามารถจัดตั้งฐานที่มั่นคงได้แล้ว และคงจะเป็นบริเวณแนวพรมแดนในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม⁴ ซึ่งการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศไทยได้ถูกจัดเป็นระยะติดอาวุธอยู่ในลำดับขั้นการก่อการร้ายส่วนในด้านการเมืองอยู่ในระดับปลุกระดมมวลชนกลุ่มชนชั้นปัญญาชน ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคคอมมิวนิสต์

---

¹ในช่วงระยะนี้ทางฝ่ายจีนได้กล่าวถึงว่าเป็นระยะการทำสงครามปลดแอก (จากคำกล่าวของนายเฉินอี้ รองนายกรัฐมนตรีจีน)

²พ.อ. ทองรัชช อยู่พูล. (2526). *การทำลายโครงการพคท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโครงการสันติสุขของกองทัพภาคที่ 2*. หน้า 26.

³บัญชา สุมา. (2528). *เล่มเดิม*. หน้า 42 - 43.

⁴เล่มเดิม. หน้า 26.

ใน ค.ศ.1963¹ ความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์ ได้ก้าวหน้าไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงจากเหตุการณ์ภายนอกคือการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนได้ประสบความสำเร็จตั้งแต่ปีค.ศ.1973 ขณะที่รัฐบาลไทยเริ่มประสบปัญหากับการเติบโตและการขยายตัวของคอมมิวนิสต์มากขึ้น

2.3 ความแตกแยกทางความคิดของผู้นำลาว

ปัญหาความแตกแยกระหว่างผู้นำลาวโดยเฉพาะปัญหาทางการเมืองในสมัยต่อต้านอาณานิคมเพื่อความเป็นเอกราชของลาว เกิดขึ้นระหว่างผู้นำที่อยู่ในกลุ่มราชวงศ์ชั้นสูงของลาว เมื่อสมัยเกิดรัฐบาลลาวอิสระ คือ ความขัดแย้งระหว่างเจ้าศรีสว่างวงศ์เป็นเจ้าอยู่หัวของลาวที่ประทับอยู่นครหลวงพระบางกับเพ็ชรราชมหาอุปราชนครเวียงจันทน์ ว่าด้วยเรื่องการประกาศเอกราชของลาวเมื่อ ค.ศ. 1945 เพราะเจ้าศรีสว่างวงศ์ไม่ยินยอมที่จะให้เจ้าเพ็ชรราชนำลาวไปสู่เอกราชใน ค.ศ. 1945 ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งดังนี้. “หลวงพระบาง 7 กันยายน 1945 รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ถึงเจ้ามหาอุปราชเวียงจันทน์ ขอเรียนให้ทราบว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงเรียกร้องขอให้ราชอาณาจักรลาวหลวงพระบางเป็นอาณานิคมฝรั่งเศสต่อไป”²

---

¹ พยุงศาสตร์ อุทโท. (2536). นโยบายของรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. หน้า 16-17.

² มหาศิลา วีระวงศ์. (2537). "รัฐบาลลาวอิสระ : ประวัติศาสตร์และความเป็นมา," เอเซียปริทัศน์. หน้า 59.

ลาวจึงอยู่ภายใต้ระบบการปกครองแบบสหภาพฝรั่งเศสโดยความยินยอมของเจ้าศรีสว่างวงศ์ จึงสร้างความไม่พึงพอใจให้กับกลุ่มชาตินิยมลาว และได้เกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสขึ้นภายในลาว ดังเช่น ขบวนการลาวอิสระ¹ ซึ่งมีเจ้าเพชรราช เจ้าสุวรรณภูมา เจ้าสุภานุวงศ์เป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญที่หันไปร่วมมือกับผู้นำโฮจิมินห์เพื่อต่อต้านฝรั่งเศส จึงทำให้เกิดการสู้รบกันระหว่างขบวนการลาวอิสระกับฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1946 ซึ่งต่อมาขบวนการอิสระต่อสู้ไม่ได้ จึงอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นในประเทศไทย โดยมีผู้นำคนสำคัญ คือ เจ้าเพชรราช เจ้าสุวรรณภูมา และเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นต้น

เมื่อฝรั่งเศสได้เข้ามาปกครองลาวอีกครั้งหนึ่ง ได้จัดตั้งรัฐสภาแห่งชาติขึ้นโดยได้แต่งตั้งให้เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีและได้ประกาศใช้ รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม ค.ศ. 1947 โดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ คณะรัฐบาลได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรม เพื่อชักชวนให้พวกขบวนการกู้ชาติกลับคืนมาสู่ราชอาณาจักรลาว ถึงตอนนี้รัฐบาลไทยซึ่งได้ให้การรับรองรัฐบาลของเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์แล้ว จึงจำต้องขอร้องต่อรัฐบาลลาวอิสระมิให้ใช้ประเทศไทยเป็นที่ตั้งของรัฐบาลพลัดถิ่นอีกต่อไป เหตุการณ์นี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการแตกแยกกันในหมู่ผู้นำทางการเมืองของลาว คือเจ้าสุวรรณภูมาและคณะเห็นด้วยกับการกลับคืนสู่ราชอาณาจักรลาว เพื่อร่วมมือกับคณะรัฐบาลอย่างจริงจัง ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1947 เจ้าเพชรราชปฏิเสธที่จะกลับคืนสู่ราชอาณาจักรลาว โดยขอลี้ภัยอยู่ในประเทศไทย จนในที่สุดถูกปลดออกจากตำแหน่งทุก ๆ ตำแหน่ง ส่วนสุภานุวงศ์ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับรัฐบาลลาวยึดแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธกับฝรั่งเศส และรับความช่วยเหลือในด้านอาวุธและครุภัณฑ์จากเวียดนามห์และจีนคอมมิวนิสต์² และมีความคิดเห็นว่าหนทางเดียวที่จะได้รับเอกราชคือ

¹ ถนอม อานามวัฒน์. (2528). *ประวัติศาสตร์และการวิเคราะห์เอเชียปัจจุบัน*. หน้า 227.

² วันทนา ผาติณฑุ. (2516). *เล่มเดิม*. หน้า 14.

ต้องร่วมมือกับเวียดนาม¹

เมื่อลาวได้รับเอกราชตามสนธิสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1954 เป็นต้นมา ได้พบว่าผู้นำลาวเกิดความแตกแยกทางผู้นำเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้นำฝ่ายขวาเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำโลกเสรีประชาธิปไตย ส่วนกลุ่มผู้นำฝ่ายซ้ายได้รับการสนับสนุนจากผู้นำโลกคอมมิวนิสต์ ดังนั้นการเริ่มต้นเข้าสู่ยุคลาวสมัยใหม่จึงเป็นปัญหาการแตกแยกระหว่างผู้นำลาว การแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างผู้นำลาวจึงได้เริ่มต้นตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1954 เป็นต้นมา จึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดตั้งรัฐบาลผสมระหว่างกลุ่มฝ่ายซ้ายและกลุ่มฝ่ายขวา² เพราะมีเงื่อนไขดังนี้³

1. จะจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น
2. จะดำเนินนโยบายเป็นกลาง
3. ไม่รวมกลุ่มทหารกับประเทศใดๆ
4. ห้ามมิให้มีฐานทัพต่างชาติ
5. จะร่วมมือกับนานาชาติ

แต่ความพยายามรวมลาวและจัดตั้งรัฐบาลผสมระหว่างฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาไม่ประสบความสำเร็จ เพราะมีการหวาดระแวงว่า เจ้าสุภานุวงศ์ ได้ทำการสะสมอาวุธไว้เพื่อทำการก่อกบฏ จึงมีการจับกุมเจ้าสุภานุวงศ์ไปคุมขังเมื่อปี ค.ศ. 1959 จึงทำให้เกิดความบาดหมางระหว่างผู้นำทั้งสองฝ่าย ต่อมาเจ้าสุภานุวงศ์ ได้หลบหนีการคุมขังไปได้ในเดือนพฤษภาคม

¹Geoffrey C.Gumn. (1988). *Political, Struggles in Laos (1930 - 1954)*. p.151.

²ฝ่ายขวาประกอบด้วยเจ้าสุวรรณภูมา เจ้าสมสนิท ท้าวโง่น ชะนิกร นายพลภูมิ หน่อสวรรค์ นายพลอ้วน ราติกุล นายพลสุประสิทธิ์ อภัย ฝ่ายซ้ายมีเจ้าสุภานุวงศ์ ภูมิ วงศ์วิจิตร ท้าวหนูฮัก

³เชิดชาย เหล่าหล้า. (2514). *การปกครองและการเมืองของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. หน้า 55.

ค.ศ.1960 จึงได้หันไปร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์¹

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ทางการเมืองภายในลาวได้เกิดอีกรวาทหนึ่ง เพราะความแตกแยกของผู้นำที่ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกันได้ในเวลาต่อมา สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเกิดรัฐประหารในค.ศ.1960 โดยร้อยเอกกองแล และได้เรียกร้องให้ลาวดำเนินนโยบายเป็นกลาง โดยได้ให้เจ้าสุวรรณภูมาเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งกับฝ่ายขวา คือ เจ้าบุญอุ้ม และนายภูมิ หน่อสวรรค์² ซึ่งไม่ยอมรับการแต่งตั้งเจ้าสุวรรณภูมา ทำให้เกิดกลุ่มการเมืองภายในลาวถูกแบ่งแยกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายขวา ประกอบด้วยเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ และนายพลภูมิ หน่อสวรรค์ ฝ่ายเป็นกลาง คือ เจ้าสุวรรณภูมา และฝ่ายซ้าย คือ เจ้าสุภานุวงศ์³ ความแตกแยกทางการเมืองภายในลาวครั้งนี้ ยิ่งทำให้ลาวขาดความเป็นปึกแผ่นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากยิ่งเพิ่มความขัดแย้งระหว่างผู้นำสูงขึ้น และมีการสู้รบกันอย่างรุนแรงระหว่างกองกำลังฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ดังจะเห็นได้จากการสู้รบระหว่าง ค.ศ. 1960 – 1962 จนนำไปสู่ความพยายามที่จะเจรจาเพื่อหาทางยุติการทำสงคราม ไม่ว่าจะเป็นภายในประเทศ คือ ที่บ้านหินเหิบ และที่บ้านนามอนกับภายนอกประเทศ เช่น ที่ซูริก ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และที่เจนีวา เมื่อปี ค.ศ. 1962 นับเป็นการเจรจาเพื่อให้ลาวเกิดความเป็นกลางและจัดตั้งรัฐบาลผสมอีกรวาทหนึ่ง⁴ หลังจากปี ค.ศ. 1962 เป็นต้นมา ความขัดแย้งและแตกแยกของผู้นำลาวได้กลายเป็นเรื่องบานปลายของหลายฝ่าย เพราะมิใช่เพียงผู้นำลาวแต่ฝ่ายเดียว แต่เกิดจากอำนาจทำการสนับสนุน

---

¹ สุทัศน์ มั่งไธสง. (2539). *ขบวนการกู้ชาติลาว : ศึกษากรณีลาวอิสระ ในระหว่าง ค.ศ. 1945 – 1949*. หน้า 131.

² ปภาอารยะ สุวรรณเดมีย์. (2504) *ขบวนการคอมมิวนิสต์ในลาว*. หน้า 80 – 81.

³ แหล่งเดิม. หน้า 132.

⁴ ภาวดี ทรงประเสริฐ. (2535). *สงครามอินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. หน้า 30.

และช่วยเหลือจากภายนอกเข้ามา เพราะในสายตาของชาวต่างชาติได้มองเห็นความขัดแย้งระหว่างผู้นำเป็นเหตุการณ์ที่มีใช้ของลาวอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องราวของอินโดจีนที่ชาตินิยมอำนาจเข้าไปสนับสนุนและช่วยเหลือผู้นำทั้ง 3 ฝ่ายมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดการขัดแย้งมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการสู้รบในเวียงจันทน์ ระหว่างฝ่ายขวา คือ นายพลภูมิ หน่อสวรรค์ ยกกำลังเข้าโจมตีกองทหารของนายพลกุประสิทธิ์ แต่ไม่สามารถเอาชนะได้ จึงเป็นเหตุให้นายพลภูมิต้องลี้ภัยเข้ามายังประเทศไทย ในปี ค.ศ. 1965 ต่อมาการเคลื่อนไหวของฝ่ายซ้ายจึงมีบทบาทมากขึ้น เพราะสามารถขยายอิทธิพลทางการเมืองเข้าไปแทรกซึมและยึดครองเขตพื้นที่ต่างๆภายในลาวได้มากยิ่งขึ้น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 สามารถยึดครองดินแดนลาวได้ถึง 3 ใน 4 ของประเทศ¹ และในที่สุดผู้นำฝ่ายซ้ายสามารถที่จะยึดครองประเทศลาวได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1975

2.4 อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา

นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำฝ่ายเสรีนิยม และมีนโยบายที่สำคัญในการสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ไปทั่วโลก ในฐานะที่ภูมิภาคเอเชียเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของโลกที่ถูกภัยคอมมิวนิสต์เข้าคุกคาม จะเห็นได้จากจีนได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949 และมีนโยบายขยายอิทธิพลลัทธิคอมมิวนิสต์ไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก ตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงประเทศต่าง ๆ ให้เป็นคอมมิวนิสต์ อีกทั้งยังเกิดวิกฤตการณ์ซึ่งสื่อได้ว่าลัทธิคอมมิวนิสต์มีบทบาทมากขึ้น เช่น การพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสในสงครามเวียดนามพม่า และต้องยุติบทบาทตนเองไปจากอินโดจีนตามสนธิสัญญาเจนีวา ทำให้สหรัฐขยายกำลังการปิดล้อมจีนในเอเชีย ดังจะเห็นได้จากการเข้าไปสนับสนุนลาวให้เป็นกลาง

¹ สุวิทย์ ชีรสอวัต. (2541). *ประวัติศาสตร์ลาว*. หน้า 371.

ในการลงนามในสนธิสัญญาเจนีวา¹

ต่อมาสหรัฐอเมริกาจึงมีทัศนะต่อลาวในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ฉะนั้นสหรัฐอเมริกาจึงเริ่มให้ความสำคัญต่อลาว เพราะเกรงว่าจะตกอยู่ใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ โดยให้ความช่วยเหลือลาวทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีสนธิสัญญาป้องกันร่วมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สหรัฐอเมริการ่วมกับไทยและนานาประเทศ² ได้ทำการตกลงให้ลาวเป็นส่วนหนึ่งในพิธีสารต่อท้ายสัญญาว่าให้อยู่ภายใต้การคุ้มครองป้องกันขององค์การนี้³ อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาได้มีบทบาทต่อการเข้าไปแทรกแซงภายในลาว โดยให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจใน ค.ศ. 1954 และให้ความช่วยเหลือทางทหาร ค.ศ. 1959 ตามที่ท้าวผุย ได้ร้องขอสหรัฐอเมริกาได้จัดส่งทหารมาช่วยเหลือลาวฝ่ายขวา เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1959⁴ ต่อมา ค.ศ. 1960 สหรัฐอเมริกาเริ่มวิตกกังวลต่อสถานการณ์ภายในลาว เมื่อพรรคแนวลาวยุติวัติ⁵ ได้เข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองคือได้รับการเลือกตั้งให้มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ดังนั้น ค.ศ. 1960 สหรัฐภายใต้การนำของประธานาธิบดีเคนเนดี (John F. Kennedy) จึงได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ลาว เป็นจำนวนประมาณ 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ส่วนด้านการทหารสหรัฐอเมริกาได้มอบให้องค์การ CIA ไปจัดตั้ง

---

¹Donald E. Nuechterlien. (1985). *America Over Committed United States National Interests in the 1980*. p.125.

²มีสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ไทย ฟิลิปปินส์ และปากีสถาน

³ม.ล.พันธุ์สุริย ลดาวัลย์. (2508). *ปัญหาลาว*. หน้า 48.

⁴แหล่งเดิม. หน้า 54.

⁵ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *สงครามอินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. หน้า 78-79.

คณะกรรมการเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์แห่งชาติลาว¹ (Committee for the Defense of National Interest) มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวไว้นายพล ภูมิ หน่อสวรรค์ คือผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจาก องค์การ CIA และได้สั่งให้ทำการสังหารท้าวгимนิม พลเสนา หัวหน้าพรรคการเมืองสันติภาพ และความเป็นกลางใน ค.ศ. 1963 ต่อมา ค.ศ. 1964 ได้มีการจัดตั้งกองทัพพิเศษอย่างลับๆ ใน ลาวด้วยงบประมาณจำนวนมาก จนสมาชิกสภาสูงของอเมริกาได้กล่าวว่าสิ่งที่ประหลาดใจ คือ การปฏิบัติการแทรกแซงทางทหารของสหรัฐอเมริกาอย่างใหญ่โต แต่สภาสูงไม่อาจรู้ได้เลย² ไม่ เพียงแต่สหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่แทรกแซงในลาว ไทยซึ่งรับนโยบายจากสหรัฐอเมริกาก็ได้ให้การ สนับสนุนแก่ลาวเช่นกัน

2.5 การแทรกแซงของไทยในลาว

ประเทศไทยเป็นประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ร่วมกับสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากผู้นำไทย นับตั้งแต่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ร่วมมือกับสหรัฐจัดตั้งองค์การซีโต้ ขึ้นเพื่อสกัดกั้นการ ขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ ในค.ศ.1954 และยังมีการต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยที่ตนเองส่วนตัว ของผู้นำอีกด้วย ดังปรากฏในข้อความตอนหนึ่งว่า รัฐบาลไม่เป็นชายหรือขวา แต่ส่วนตัว ข้าพเจ้านี้ต่อต้านคอมมิวนิสต์³

¹ Wilfred G. Burchett. (1970). *The Second Indochina War : Cambodia and Laos*. p.119.

² Ibid.

³ ชัยโชค จุลศิริวงศ์. (2536). *ทศวรรษการต่างประเทศไทย : จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ*.

ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้รัฐประหารยึดอำนาจจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ค.ศ.1957¹ และค.ศ.1958 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศสอดคล้องกับสหรัฐอเมริกาและต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเข้มแข็ง

สำหรับนโยบายภายนอก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ใช้นโยบายแทรกแซงด้านการเมืองของลาวตั้งแต่ค.ศ.1960 เมื่อร.อ.กองแลยึดอำนาจในกรุงเวียงจันทน์และเสนอให้จัดตั้งรัฐบาลผสม โดยผู้นำประเทศไทยไม่สนับสนุนให้ลาวจัดตั้งรัฐบาลผสมที่มีขบวนการปลดปล่อยลาวร่วมบริหารประเทศ แต่รัฐบาลไทยต้องการให้ฝ่ายขวาเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลเพียงกลุ่มเดียว ดังที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคือนายถนัด คอมันตร์ได้กล่าวถึงไทยในขณะนั้นว่าไทยได้พยายามทุกวิถีทางที่จะไม่ให้ลาวมีรัฐบาลผสม แต่ในที่สุดก็ถูกบังคับให้ยอมรับรัฐบาลผสมเพราะเป็นเพียงประเทศเล็กๆ ไม่สามารถต่อสู้แรงกดดันของชาติมหาอำนาจได้ถึงแม้ไทยจะไม่เห็นด้วย

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้เคยเรียกร้องให้องค์การสปอ.และสหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงทางการเมืองลาว เมื่อไทยเข้าใจว่าฝ่ายขบวนการปลดปล่อยลาวได้รับการสนับสนุนจากขบวนการเวียดนามต์ แต่สหรัฐอเมริกาและชาติสมาชิกในสปอ.ไม่เห็นด้วย

ค.ศ.1962 มีการประชุมเพื่อตกลงเรื่องความเป็นกลางของลาวที่นครเจนีวา ประเทศไทยไม่เห็นด้วยกับการจัดประชุมในครั้งนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย คือนายถนัด คอมันตร์ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า *“...ในเรื่องความเป็นกลาง ถ้าหากเป็นความต้องการของประชาชนลาวแล้วประเทศไทยก็จะไม่ขัดข้อง แต่ลาวต้องเป็นกลางอย่างแท้จริง มิใช่เป็นกลางแบบที่เปิดให้มีการทำลายเอกราชเพื่อเข้าครอบครองลาว ความเป็นกลางเช่นนี้*

---

¹จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ยังไม่เข้าดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศตั้งแต่สมัยยึดอำนาจระยะแรก ค.ศ.1957 เพียงแต่ใช้วิธีบงการอยู่เบื้องหลังก่อน ต่อมาในค.ศ.1958 จึงยึดอำนาจและเข้ามาบริหารประเทศอย่างแท้จริง

ยอมไม่ได้ เพราะเป็นกระทบถึงไทย...”¹ แต่ภายหลังสหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนนโยบายทาง การแทรกแซงของไทยในลาว โดยส่งทหารไปประจำที่จังหวัดอุดรธานีจำนวน 1 กองร้อยใน ค.ศ.1962²

ต่อมาระหว่างสงครามเวียดนาม สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งฐานทัพอากาศในประเทศขึ้น 7 แห่ง³ ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกายังคงมีอยู่แม้จะหมดสมัยของผู้นำท่านนี้แล้วก็ตาม⁴

ถึงสมัยของจอมพลถนอม กิตติขจร⁵ ดำเนินนโยบายเรื่องลาวต่อจากสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และมีความร่วมมือระหว่างทหารไทยกับทหารสหรัฐอเมริกาวางแผนเข้าไปแทรกแซง ทางทหารภายในลาวตามแผนการตากสินซึ่งเป็นแผนการรับเฉพาะกาลระหว่างไทยกับสหรัฐ อเมริกา⁶ จัดเป็นแผนการลับที่กำหนดไว้ว่าถ้าฝ่ายขบวนการปลดปล่อยลาวสามารถยึดครองเวียง

¹ แคมสุข นุ่มนนท์. (2522). “แถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสต์ ค.ศ.1962,” *วารสารธรรมศาสตร์*. 9(2) : 183 – 184.

² ทิพวรรณ หอมกระหลบ. (2534). *ไทยกับความช่วยเหลือของต่างประเทศ : การศึกษาเฉพาะ กรณีความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา พ.ศ.2493 – 2519*. หน้า 141.

³ ที่อุบลราชธานี อุดรธานี นครพนม ขอนแก่น นครราชสีมา อุตะเภา และตากสิน.

⁴ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ถึงแก่กรรมลงเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ.1963

⁵ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ.1963 เป็นรัฐบาลที่ดำเนินนโยบายตามแนวทางเดียวกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือ ผูกพันการ ทหารกับสหรัฐอเมริกาต่อไป โดยอนุญาตให้กองกำลังทหารสหรัฐอเมริการุ่นแรกเดินทางเข้าประจำอยู่ในฐาน ทัพของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ.1963 และไทยยังส่งกองกำลังทหารอาสา สมัครไทยไปช่วยรบสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนาม เช่น หน่วยจงอางศึกกับกองพลเสือดำ

⁶ พันศักดิ์ วิญญรัตน์. (2518). “อธิปไตยกับความมั่นคงของไทย ” ใน *ใครละเมิดอธิปไตย*. หน้า 110 – 111.

จันทร์¹ แต่แผนนี้ไม่ได้นำออกมาใช้

อย่างไรก็ตามการแทรกแซงทางทหารภายในลาวก็ยังคงมีอยู่ ดังจะเห็นได้จากการเปิดเผยข้อมูลว่า ไทยได้ส่งทหารไทยอาสาไปทำสงครามลับในลาวร่วมกับสหรัฐอเมริกา คือ การใช้ สนาบบินในประเทศไทยไปปฏิบัติการลับในลาว โดยหน่วย CIA. ซึ่งเป็นหน่วยสืบราชการลับของ สหรัฐอเมริกาเป็นผู้จัดจ้างนักบินไทยเพื่อต่อสู้กับลาวฝ่ายซ้ายมาตั้งแต่ค.ศ.1963 – 1969 จากการเปิดเผยของผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในลาว คือ พล.ต.ท.วิฑูร ยะสวัสดิ์ มีรหัสว่าเทพ เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหาร² ผู้ที่ทำงานให้กับฝ่าย CIA. ได้ยอมรับว่าเคยทำงานให้กับหน่วย CIA. และเคยเข้าไปปฏิบัติการลับในลาวร่วมกับนายพลวังเปา ทหารไทยที่รับจ้างไปรบในลาว คือ หน่วยเสือพรานอยู่ประมาณ 21,413 คน จะได้รับเงินเดือนจาก CIA.³

การเข้าแทรกแซงของทหารรับจ้างไทยในลาว ได้มีการเปิดเผยว่าในค.ศ.1969 ฝ่ายไทยได้ร่วมกับสหรัฐอเมริกาโจมตีฝ่ายซ้าย ดังที่ปรากฏในข้อความตอนหนึ่งว่าเมื่อ 31 มกราคม 1973 ไทยร่วมกับลาวฝ่ายขวา สหรัฐอเมริกา และเวียดนามใต้ เปิดยุทธการลามเซิน 719 โจมตีภาคกลางของลาวตามเส้นทางหมายเลข 9 และ 15 สิงหาคม ค.ศ.1972 ทหารไทยรับ

---

¹จากการกำหนดในแผนการตากสินระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาดำเนินงานนี้ มีผู้ลงนามคือ นายกรัฐมนตรี จอมพลถนอม กิตติขจรกับนายพลสตีลเวลล์ ผู้บัญชาการทหารหน่วยแมคในประเศไทยได้ลงนามในค.ศ.1969 แต่แผนนี้ยังไม่ได้ถูกนำไปใช้ ได้ถูกรัฐสภาอเมริกันนำไปเปิดเผยโดยการซักถามของรัฐสภาสหรัฐอเมริกาเสียก่อน เพราะประธานาธิบดีนิกสันไม่ยอมรับแผนดังกล่าว

²สุวิทย์ ชีระสวัสดิ์. (2541). *เล่มเดิม*. หน้า 354.

³เขียน ชีระวิทย์. (2518). "ข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ," ใน *ใครละเมิดอธิปไตย*.

จ้างร่วมกับลาวฝ่ายขวาปฏิบัติการ “บั้นรบตุลา” ที่ทุ่งไทรหิน¹

การเปิดเผยเรื่องการแทรกแซงทางทหารของไทยในลาวยังคงมีการกล่าวถึงในภายหลังอีก คือ เมื่อสิ้นสุดการทำสงครามเวียดนามของสหรัฐอเมริกา และสหรัฐอเมริกาได้ถอนทหารออกจากอินโดจีนไปในป.ศ.1973 มีการเปิดเผยเอกสารเพนตากอนระบุว่า ระหว่างค.ศ.1962 – 1964 มีนักบินไทยเคยรับจ้างขับเครื่องบินลาวไปทิ้งระเบิดลาวฝ่ายซ้าย ส่วนทหารอาสาสมัครไทยในลาวมาจากการประกาศรับสมัครบุคคลของกองทัพไทยซึ่งมาจากนายทหารทั้งฝ่ายเสนานิการ นายทหาร และชั้นประทวนของกองทัพไทย สมัครไปรบในลาวโดยการปลอมแปลงเป็นทหารลาวเพื่อเข้าไปทำสงครามลับในลาว²

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาเป็นผลทำให้ขบวนการปลดปล่อยลาวยึดครองลาวได้สำเร็จใน ค.ศ.1975 ภายหลังจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาวได้เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง

---

¹ยุทธการลามเซิน จะเป็นปฏิบัติการที่เน้นกำลังทางอากาศ โดยจะใช้เครื่องบิน B52 ถึง 100 ลำ เครื่องบินรบต่าง ๆ 1,500 ลำ และเฮลิคอปเตอร์ 800 ลำ ส่วนปฏิบัติการบั้นรบตุลา เป็นการรบโดยการนำกองกำลังทหารไปยึดพื้นที่ โดยลาวฝ่ายขวาจะมีกำลัง 46 กองพัน ส่วนทหารรับจ้างไทยมี 10,000 คน (ศึกษารายละเอียดได้จาก ไมตรี ลิมปิชาติ. (2538). *เบ๊งลาวไม่มีอะไรแต่ก็มีอะไรได้*. หน้า 153 – 154.

²ผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว. (ตุลาคม, 2516). “ลาวและปัญหาทหารไทยรับจ้าง,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เล่ม 10. หน้า 46 – 61.

บทที่ 3

ความขัดแย้งทางการเมือง

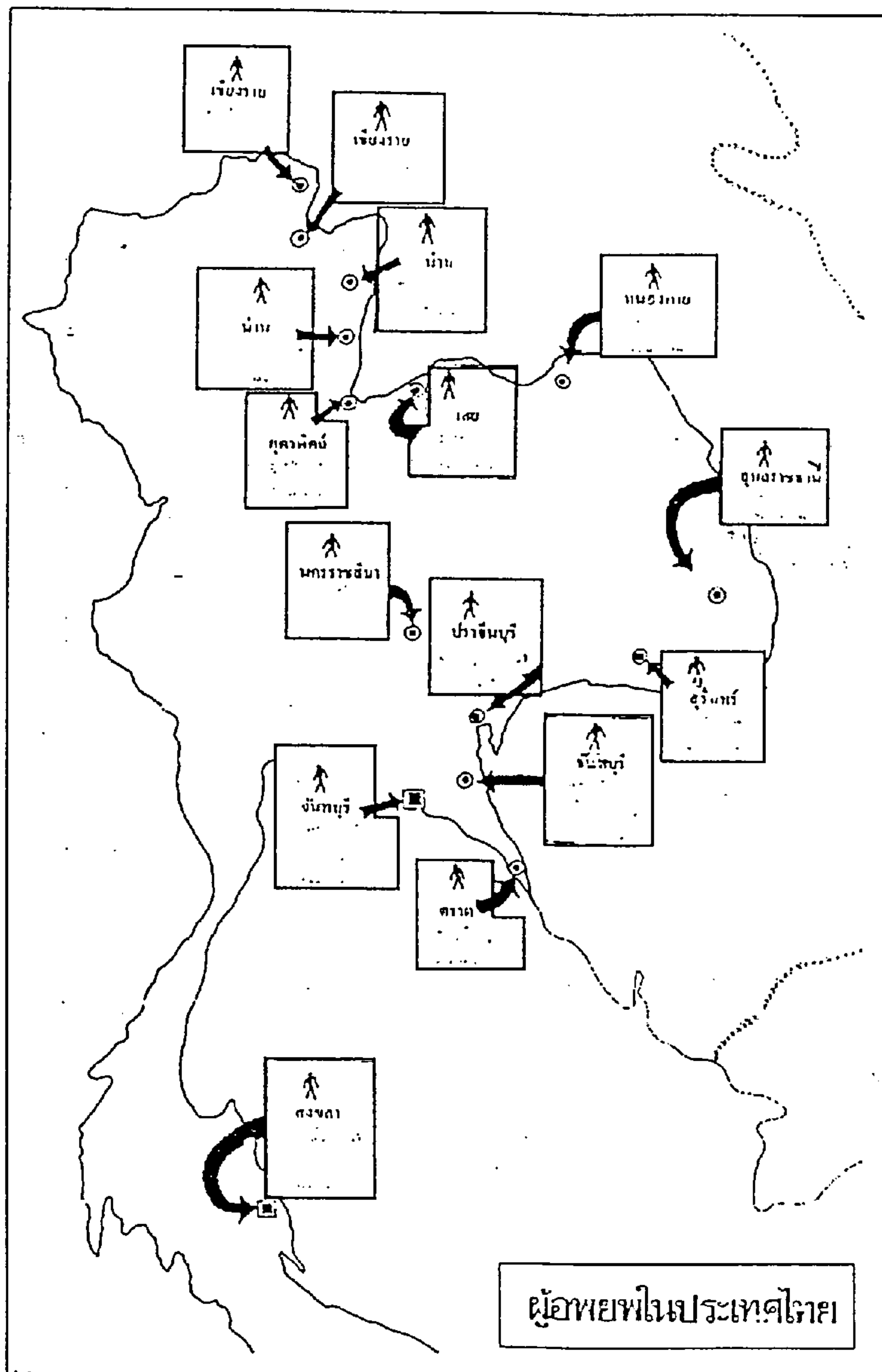
ระหว่างไทย – ลาว ค.ศ. 1975 - 1984

เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองภายในลาวได้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองภายในลาวระหว่างกลุ่มการเมืองลาว 3 ฝ่าย^{*} ซึ่งต่อสู้กันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 – 1975 ผลปรากฏว่าลาวฝ่ายซ้ายหรือขบวนการปลดปล่อยลาวเป็นฝ่ายชนะ เมื่อ ค.ศ. 1975 และได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วยระบบพรรคคอมมิวนิสต์ นับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวฝ่ายซ้าย(ขบวนการปลดปล่อยลาว) มีเบื้องหลังของความขัดแย้งมาตั้งแต่อดีตก่อน ค.ศ. 1975 สืบเนื่องมาจากรัฐบาลไทยมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ และเคยให้ความร่วมมือกับกลุ่มการเมืองฝ่ายขวาต่อสู้กับฝ่ายซ้ายมาตั้งแต่ ค.ศ. 1954 – 1975 ดังนั้นเมื่อลาวฝ่ายซ้ายสามารถยึดอำนาจทางการเมืองได้สำเร็จ และนำระบบการปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์มาใช้เมื่อปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดปัญหาระหว่างไทย – ลาว หลายประการ จนนำไปสู่ความตึงเครียดและเกิดความขัดแย้งขึ้นที่บริเวณพรมแดนแม่น้ำโขงตั้งแต่ปีค.ศ. 1975 เป็นต้นมา เพราะสาเหตุจากปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

---

^{*} ได้แก่ กลุ่มฝ่ายขวา ผู้นำ คือ เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ และนายพลภูมิ หน่อสวรรค์ ฝ่ายเป็นกลาง ผู้นำ คือ เจ้าสุวรรณภูมา ฝ่ายซ้าย ผู้นำ คือ เจ้าสุภานุวงศ์

ที่มา กระทรวงมหาดไทย (การแก้ปัญหาผู้อพยพจากลาว กัมพูชา)

3.1 การอพยพของผู้ลี้ภัยทางการเมือง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในลาว สืบเนื่องมาจากลาวฝ่ายซ้ายสามารถทำสงครามกับฝ่ายขวาจนสามารถยึดครองพื้นที่ตั้งแต่เขตลาวตอนเหนือมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954¹ ต่อมาได้ขยายอำนาจทางยึดครองพื้นที่ลงมาสู่ทางใต้ของประเทศลาวและยึดเวียงจันทน์ได้เป็นเขตสุดท้าย เมื่อปี ค.ศ. 1975¹ ซึ่งในขณะนั้นลาวฝ่ายขวากำลังอ่อนแอ เพราะขณะนั้นฝ่ายสหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนแปลงนโยบายภายใน คือ ต้องการใช้ชนพื้นเมืองต่อสู้กันเอง จึงมีนโยบายถอนทหารออกจากอินโดจีน

เมื่อลาวฝ่ายซ้ายสามารถยึดพื้นที่ได้ทั่วประเทศแล้ว มีนโยบายเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง และสร้างแนวความคิดใหม่แก่ประชาชน จึงได้นำวิธีการสัมมนามาใช้กับกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาและประชาชน คือ การส่งบรรดาข้าราชการตำรวจ ทหาร ที่มีศตั้งแต่พันตรีขึ้นไป สัมมนาทางการเมือง เพื่อปลูกฝังค่านิยมและอุดมการณ์การใช้แรงงาน ส่วนบรรดากลุ่มตำรวจและทหารชั้นผู้น้อยลงมาให้ไปทำงานใช้แรงงาน ด้วยการตัดไม้และลากไม้ออกจากบริเวณก่อสร้างเขื่อนที่ท่าลาด ซึ่งอยู่เหนือเวียงจันทน์ไป 90 กิโลเมตร² ต่อมาเมื่อผ่านการฝึกอบรมสัมมนาแล้ว บุคคลเหล่านี้จะถูกส่งไปใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร เช่น การทำนา หรือการทำงานก่อสร้าง เช่น การสร้างถนน หรือการสร้างเขื่อน³ เป็นต้น

---

¹เขตพงสาลีและซำเหนือ สาละวัน อัดตะปือ เขียงขวาง เมืองเตโปน และเมืองปากช่อง เมืองหนองแอ็ด

¹กระทรวงการต่างประเทศ. (2527). *วิวัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างไทย – ลาว*. หน้า 15.

²สุวิทย์ ธีรศาสตร์. (2541). *ประวัติศาสตร์ลาว*. หน้า 383.

³Laos : (1977). *Far Eastern Economic Review Asia Yearbook*. p.212 – 216.

จากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศลาวตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ได้ส่งผลต่อการอพยพของกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาของลาว นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นไป จะพบว่ามีการเมืองกลุ่มฝ่ายขวาที่มีชื่อเสียงคนสำคัญๆ ได้ลี้ภัยทางการเมืองเข้ามาอยู่ในประเทศไทย จำนวนหลายท่านด้วยกัน เช่น นายพลกฤษณ์ อภัย , เจ้าสีสุก ณ จำปาศักดิ์ , ท้าวโง่น ชนะนิกร , ท้าวผุย ชนะนิกร และเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์¹ เป็นต้น ส่วนทางด้านสื่อสารมวลชนลาว ได้เสนอรายงานเหตุการณ์เมื่อสมัยที่ลาวฝ่ายขวามียกพลหนีภัยจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ไว้ในหนังสือพิมพ์ชาติลาวว่า เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1975 มีชาวเผ่าม้ง สัญชาติลาว ซึ่งอยู่ในสังกัดกองทัพของนายพลวังเปา และเคยเข้าร่วมกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาทำการต่อต้านลาวฝ่ายซ้ายมาก่อนปี ค.ศ. 1975 ได้อพยพเข้ามาลี้ภัยในประเทศไทยประมาณ 80,000 คน² ฝ่ายไทยได้มีการสำรวจรายงานของหน่วยราชการไทยกล่าวถึงการอพยพของพวกม้ง โดยการนำเข้ามาของสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม – 7 กรกฎาคม ค.ศ. 1975 เป็นจำนวน 24,000 คน³ โดยมีที่พักพิงอยู่ที่จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดอุดรธานี สำหรับกลุ่มชนชั้นสูงในระดับผู้นำรัฐบาลฝ่ายขวาของลาวที่ถูกระบุว่าลี้ภัยการเมืองเข้ามาอยู่เมืองไทย เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1975 มีสมาชิกตระกูลจำปาศักดิ์และชนะนิกร ประมาณ 300 คน เดินทางลี้ภัยสู่ประเทศไทย พร้อมนายพลวังเปา⁴ แต่ไม่ได้ระบุที่ที่พักพิง

---

¹จากบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์แห่งสงครามปลดปล่อยประเทศชาติ เล่ม 4 (1971 – 1975) เวียงจันทน์ : กระทรวงป้องกันประเทศ : ป.ป.ป., หน้า 358. อ้างในมณฑล กาแก้วทอง. (2539). *สรุปรายงานวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและลาว ค.ศ. 1975 – 1992*. หน้า 100 - 101

²มณฑล กาแก้วทอง. (2539). *เล่มเดิม*. หน้า 100.

³อาภรณ์ พุ่มนิคม (2522) *ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย*. หน้า 20.

⁴ไพโรจน์ โพธิวงศ์. (2519, กุมภาพันธ์ – ธันวาคม) *ลาว : สู่สาธารณรัฐ*. หน้า 36 – 37.

การลี้ภัยของกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาที่เข้ามาพักพิงในประเทศไทยได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเมือง เนื่องจากรัฐบาลไทยมีนโยบายช่วยเหลือผู้ลี้ภัยทางการเมืองตามหลักมนุษยธรรม และปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศตามข้อตกลงระหว่างไทยกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UNHCR)¹ คือ ยึดหลักการไม่ผลักดันกลับ ดังนั้นจึงเกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย – ลาว ในเวลาต่อมา

3.2 ความหวาดระแวงระหว่างไทย – ลาว

ได้เกิดมากขึ้นเมื่อลาวฝ่ายซ้ายสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ และมักจะเกิดปัญหาขึ้น เพราะไทย – ลาว มีสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ใกล้ชิดกัน โดยเฉพาะพรมแดนทั้งสองด้าน คือ ทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองภายในลาวกำลังสับสนวุ่นวาย เพราะขณะนั้นมีอดีตนักการเมืองฝ่ายขวา และประชาชนลาวกำลังอพยพเข้าไปพึ่งพิงตามบริเวณพรมแดนไทย ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดเชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ นครพนม อุบลราชธานี² เป็นต้น

อย่างไรก็ตามปัญหาความหวาดระแวงระหว่างไทย – ลาวที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมักจะมาจากกลุ่มอดีตนักการเมืองฝ่ายขวาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ของรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศลาว คือ นายพูน ศรีประเสริฐ ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่า รัฐบาลไทยได้ช่วยเหลือกลุ่มฝ่ายขวาให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ทั้งสนับสนุนให้เคลื่อนไหวเพื่อไปทำลายความสงบสุขของลาว³

---

¹United Nation High Commission of Refugees.

²อาภรณ์ พุ่มนิคม. (2522) *เล่มเดิม*. หน้า 22 – 24.

³สมปอง สงวนวัชกุล. (2524). ปัญหาการควบคุมผู้ลี้ภัยและผลกระทบต่อประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รับผู้ลี้ภัยจังหวัดหนองคาย. หน้า 116.

รัฐบาลลาวจึงมีความหวาดระแวงต่อไทย ได้ระบุว่ามีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตไทย ได้มีการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นของกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาขึ้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยมีเจ้าบุญอุ้ม ฌ จำปาศักดิ์ , ท้าวผุย ชนะนิกร และท้าวโง่น ชนะนิกรเป็นแกนนำซึ่งรัฐบาลลาวเข้าใจว่าเกิดจากการช่วยเหลือของรัฐบาลไทย ผู้นำลาวจึงได้เรียกร้องให้ฝ่ายไทยส่งกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวากลับไปยังลาว¹ จากคำกล่าวสุนทรพจน์ของผู้นำลาวคือ นายไกรสร พรหมวิหาร กล่าวว่า พวกปฏิการไทยชักใยให้พวกปฏิการลาวก่อกวนอยู่ตามชายแดนลาว² เลี้ยงดูพวกปฏิการขายชาติลาวที่หลบหนีไปอยู่ในประเทศไทย³ ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นแล้วว่าขณะนั้นฝ่ายรัฐบาลลาวมีความระแวงต่อฝ่ายไทยเป็นอย่างยิ่ง

ฝ่ายไทยนับตั้งแต่สถานการณ์ภายในลาวเปลี่ยนแปลงไป ไทยให้ความสำคัญต่อแนวพรมแดนไทยมากยิ่งขึ้น เพราะหวาดระแวงว่าฝ่ายคอมมิวนิสต์จะแทรกซึมเข้ามาตามแนวชายแดนไทย ขณะเดียวกันนั้นไทยกำลังดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์⁴ และเมื่อลาวฝ่ายซ้ายยึดครองดินแดนลาวได้ทั้งหมดในปี ค.ศ.1975 ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาประชาชนลาวอพยพเข้าสู่ประเทศไทย จึงทำให้ไทยต้องตระหนักถึงความมั่นคงของประเทศ เพราะขณะนั้นมีผู้อพยพได้แอบแฝงเข้ามาทำกิจกรรมหรือแทรกแซงเข้ามาบ่อนทำลาย⁵ ดังจะ

¹ มณฑล คงแถวทอง. (2539). *เล่มเดิม*. หน้า 101.

² หมายถึง กลุ่มคนลาวที่ต่อต้านรัฐบาลลาวภายหลัง ค.ศ. 1975

³ Thailand. (1976). *Far Eastern Economic Yearbook*. P. 305.

⁴ นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของไทยเกิดขึ้นตั้งแต่ สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 เป็นต้นมา โดยการจัดตั้งคณะกรรมการต่อต้านคอมมิวนิสต์ เพื่อป้องกันการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ มีพระราชบัญญัติ ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ค.ศ. 1952 และรัฐบาลไทยมีนโยบายป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์มาจนถึง ค.ศ. 1980.

⁵ กระทรวงมหาดไทย. (2526). *ผู้อพยพอินโดจีนในประเทศไทย*. หน้า 119 – 120.

เห็นได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากศูนย์อพยพที่หนองคาย¹ รัฐบาลไทยได้เกิดความระแวงว่ามาจากการสนับสนุนของลาว นอกจากนี้ยังมีเรื่องลาวให้การช่วยเหลือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย² โดยเฉพาะการช่วยเหลือพวกคอมมิวนิสต์ในภาคอีสานของไทย³ ด้วยการช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรมและให้ที่พักพิง เพราะสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เคยเข้าไปตั้งฐานปฏิบัติการในลาวระหว่างปี ค.ศ. 1976 - 1978⁴ ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มีส่วนสำคัญต่อการหวาดระแวงต่อไทย - ลาว

การกล่าวหาระหว่างไทย - ลาว เกิดขึ้นในขณะที่ไทย - ลาว มีความระแวงต่อกัน ดังจะเห็นได้จากฝ่ายลาวมีความเชื่อว่าไทยให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านลาว ตามแถลงการณ์ของ นายไกรสร พรหมวิหาร นายกรัฐมนตรีลาวมีในข้อความตอนหนึ่งว่า การเคลื่อนไหวทำลายก่อการของปะเทดของเราทางด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจในระยะที่ผ่านมา ล้วนแต่เริ่มจากแผ่นดินไทยและได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือสนับสนุนจากปฏิกิริยาไทย⁵ และลาวยังได้กล่าวหาไทยโดยผ่านทางสื่อมวลชนอีกว่า มีบุคคลจำนวนหนึ่งที่อยู่ในวงราชการกุมอำนาจการปกครองท้องถิ่นของไทยได้ปฏิบัติไปตามเล่ห์กลของพวกจักรพรรดินิยมและพวกแผ่ขยายอำนาจปักกิ่ง โดยมุ่งทำลายความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ลาวในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งส่งพวก

¹ สมปอง สงวนพัฒน์กุล. (2524). *เล่มเดิม*. หน้า 117.

² สรุปการสัมมนาทางวิชาการ "ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว". (2530 กันยายน - ธันวาคม). *เอเชียปริทัศน์*. หน้า 94.

³ สุรัชย์ ศิริไกร. (2527). *รายงานการวิจัยสาเหตุของการกระทบกระทั่งตามพรมแดน*. หน้า 47.

⁴ พยุงศาสตร์ อุทโท. (2536). *นโยบายของรัฐบาลไทยในการปกป้องและปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในปัญหาภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่าง พ.ศ. 2508 - 2523*. หน้า 26.

⁵ ไกรสร พรหมวิหาร นายกรัฐมนตรีลาว ได้กล่าวไว้เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ. 1980 ซึ่งเป็นข้อความบางตอนของการแถลงนโยบายของรัฐบาลลาวที่ได้แถลงไว้ต่อประชาชนสูงสุด

ปล้นมาจากฝั่งไทยทำการลักขโมยและปล้นประชาชนลาว¹ อิทธิพลของสื่อสารมวลชนที่เกิดขึ้นภายในลาว ไม่ว่าจะเป็นวิทยุของฝ่ายลาวได้กล่าวถึงไทยว่าสหรัฐอเมริกากำลังสมคบกับกลุ่มปฏิกริยาของไทยร่วมกับนายพลฝ่ายขวาของลาว ฝึกกำลังเพื่อส่งไปก่อการร้ายในลาว² และยังมีข่าวลือเกี่ยวกับแนวคิดของนักการเมืองไทยจะรวมดินแดนหลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์มาเป็นของไทย ซึ่งปรากฏอยู่ในตอนหนึ่งของลัทธิรวมไทย³ ทำให้รัฐบาลลาวไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนไทยได้เกิดกระแสข่าวลือว่าลาวจะร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ไทยผนวกดินแดนอีสานของไทยไปรวมกับลาว⁴ โดยขบวนการปลดปล่อยลาวได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่าเป็นภารกิจอีกประการหนึ่งของพรรคที่จะทำการปลดปล่อยภาคอีสานของไทยออกไปจากการปกครองของไทยเพื่อกลับคืนไปยังลาวให้ได้⁵ ฉะนั้นปัญหาความหวาดระแวงระหว่างไทย – ลาว จึงเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ

---

¹เป็นการแถลงการณ์ของสำนักข่าวสารปลดปล่อยลาวเกี่ยวกับคนร้ายจากฝั่งไทยไปปล้นสดมภ์และก่อความสงบสุขของประชาชน ได้ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์เสียงประชาชน(ของลาว) ในวันที่ 18 มิถุนายน 1981.

²ไพโรจน์ โพธิวงศ์. (2519, กุมภาพันธ์ – ธันวาคม). *เล่มเดิม*. หน้า 48.

³ไมค์ มอร์ริว. (2518, 14 ตุลาคม). *ความสัมพันธ์แบบฉวยโอกาสของไทยต่อลาว*. จัตุรัส. หน้า 34.

⁴จรัส กุลละวณิชย์. (2531). *ประเทศอินโดจีนกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย*. หน้า 109 – 112.

⁵Martin Stuart – Fox. (1979, April). *Factor influencing Relations between The Communist Parties of Thailand and Laos*. ASIAN SURVEY 19 : P. 350.

3.3 การลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายบริเวณแนวพรมแดนไทย – ลาว

ก่อนปี ค.ศ. 1975 เป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่าการเมืองภายในประเทศลาวประสบกับปัญหาเกิดสงครามภายใน โดยกลุ่มฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย (ขบวนการปลดปล่อยลาว) ทำให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในลาว กล่าวคือ ภัยสงครามภายในได้สร้างปัญหาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในลาวมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 เป็นต้นมา เพราะสภาพสงครามได้มีส่วนคุกคามแหล่งเพาะปลูกของชาวบ้าน ทำให้ต้องทิ้งถิ่นที่อยู่อาศัย เพราะบริเวณพื้นที่เป็นเขตภัยสงคราม เช่น แขวงเชียงขวางเคยถูกทิ้งระเบิดเป็นจำนวนถึง 300,000 ตัน¹ ประกอบกับพื้นที่เศรษฐกิจภายในลาวมักจะเติบโตอยู่ตามบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงมาตั้งแต่ก่อนปี ค.ศ. 1975 และก่อนหน้านั้นการติดต่อไปมาระหว่างไทย – ลาว ยังไม่มีอุปสรรคทางการเมืองมาเป็นเงื่อนไข

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อปี ค.ศ. 1975 ในขณะที่ภายในประเทศลาวกำลังมีการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยการประท้วงของกลุ่มนักศึกษาพร้อมกับองค์กรต่างๆให้มีการปลดปล่อยนักการเมืองฝ่ายขวา ไม่ว่าจะเป็นท้าวผุย ชนะกร , สีสุก ฌ จำปาศักดิ์ และกุประสิทธิ์ อภัย² ได้ก่อให้เกิดปัญหาภายใน คือ การอพยพของกลุ่มนักการเมืองและกลุ่มพ่อค้า โดยเฉพาะชาวลาวเชื้อสายจีนอพยพนอกประเทศประมาณ 75,000 คน³ และนอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงภาวะความขาดแคลนภายในลาว โดยชาวลาวอพยพได้กล่าวถึงว่า ภาวะขาดแคลนในเวียงจันทน์เป็นฝีมืออันลึกลับของฝ่ายซ้ายที่ทุ่มเงินมหาศาลของเค.จี.บี. เพื่อซื้อสินค้าในท้องตลาดในทุกตัวเมืองออก

---

¹อุทิน บุนยวง. (ภาษาลาว). *ศิลปวัฒนธรรม* 17. แปลและเรียบเรียงโดยสมชาย นิลอาธิ. 17(1 – 3) : 98.

²Brown, Mac Alister and Zasloff, Joseph J. (1986). *Apprentice Revolutionaries*. P. 30.

³ธีระ นุชเปี่ยม. (2534). *เล่มเดิม*. หน้า 95.

ไปกักตุนไว้ข้างนอก เพื่อให้ประชาชนเข้าใจผิดรัฐบาลฝ่ายขวา¹ ซึ่งสันนิษฐานว่ามาจากการดำเนินการทางการเมืองของขบวนการปลดปล่อยลาวครั้งสุดท้าย ในขณะนั้นสภาพเศรษฐกิจของลาวกำลังอ่อนแอ เพราะขาดปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก คือ สหรัฐอเมริกา ส่วนไทยเมื่อกลุ่มการเมืองฝ่ายขวาล่มสลายในอำนาจการปกครองเมื่อ ค.ศ. 1975 ไทยเคยมีการใช้มาตรการปิดพรมแดนระหว่างไทย - ลาว² ในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม จึงทำให้เศรษฐกิจภายในลาวประสบกับปัญหาความขาดแคลนอย่างหนัก เพราะลาวไม่สามารถนำสินค้าเข้าประเทศผ่านทางไทยได้ ลาวจึงประสบปัญหาเรื่องราคาสินค้าแพง เพราะมีสินค้านอกกระบบเข้าสู่ตลาดลาว จนเป็นสาเหตุทำให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ใช้มาตรการขึ้นเด็ดขาด คือ ทำการปิดตลาดเวียงจันทน์³ ย่อมเป็นผลต่อการลักลอบการค้าสินค้าตามบริเวณแนวชายแดนมากยิ่งขึ้น เรียกว่าการค้านอกกระบบ และมีการลักลอบค้าขายเพราะขณะนั้นไทยสั่งปิดพรมแดนทำให้อัตราความต้องการสินค้าจากประเทศไทยในตลาดลาวสูงขึ้น เนื่องจากลาวกำลังประสบภาวะขาดแคลนตามที่สื่อมวลชน อาทิ หนังสือประชาชาติรายสัปดาห์ได้เสนอไว้ ดังนี้ “...เกิดความขัดแย้งภายในลาว โดยเฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิง มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคลังน้ำมันในเวียงจันทน์มีเพียงพอที่จะใช้เพียงแค่ 6-7 วันเท่านั้น...”⁴

นอกจากนี้ยังมีข่าวว่ารัฐบาลลาวประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างมาก จึงมีนโยบายลับ ๆ ที่จะนำเงินตราเข้าประเทศโดยการอนุญาตให้ราษฎรปลูกกัญชาเพื่อขายได้ในระหว่างปี

¹ สมปอง สงวนวัชกุล. (2524). *เล่มเดิม*. หน้า 33 – 34.

² เมื่อ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 ไทย - ลาว เกิดปัญหาการขัดแย้งตามแนวพรมแดนแม่น้ำโขง รัฐบาลไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรีปิดพรมแดนด้านจังหวัดหนองคาย

³ ภาวดี ทรวงประเสริฐ. (2535). *เล่มเดิม*. หน้า 145.

⁴ “ผลเสียจากการปะทะชายแดนฯ”, (2518, ธันวาคม). *ประชาชาติ*. 3(108) : 44.

ค.ศ. 1976 – 1977¹ ดังนั้นกัญชาจึงเป็นสินค้าที่ถูกลักลอบขายกันอยู่ตามบริเวณพรมแดนไทย – ลาว เนื่องจากเป็นที่ต้องการของพ่อค้าระหว่างไทยกับลาวได้ติดต่อซื้อขายกัน และยังมีฝิ่นเป็นสินค้าผิดกฎหมายอีกชนิดหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในกระแสข่าวว่าเป็นสินค้าที่ช่วยแก้ไขปัญหให้กับลาวขณะที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องมาจากการนำระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มาใช้ในระยะแรก² จึงทำให้เกิดเส้นทางค้าฝิ่นจากลาวผ่านมายังแนวพรมแดนไทย นอกจากนี้ยังพบว่าการลักลอบค้าอาวุธสงครามจากลาวผ่านพรมแดนแม่น้ำโขงมายังประเทศไทย³ ดังนั้นการลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายเกิดขึ้นตามแนวพรมแดนแม่น้ำโขงระหว่างไทย – ลาวเป็นส่วนหนึ่งของการเกิดความขัดแย้งระหว่างไทย – ลาว

3.4 กรณีขัดแย้งเรือ นปช.

ความเป็นมาของหน่วย นปช.⁴ จัดตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1970 ตามข้อเสนอแนะของสถาบันวิจัยสแตนฟอร์ดของสหรัฐ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารของกองบัญชาการทหารสูงสุด⁵ ให้มีการจัดตั้งหน่วย นปช. เพื่อเฝ้าตรวจแนวพรมแดนทางน้ำ เป็นการป้องกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ การลักลอบขนอาวุธสงคราม การส่งคนไปฝึกอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยขึ้นอยู่กับหน่วย กอ.รมน. ยังมีภารกิจในการตรวจตราลักลอบการกระทำผิดกฎหมายตามแนว

¹ สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2541). *เล่มเดิม*. หน้า 326 – 327.

² “เฮโรอีน...เส้นทางหล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจลาว”, (2523, 3 ตุลาคม) *ปฏิกูญญา*. 3(82) : 30 – 32.

³ กลุ่มศึกษาปัญหาไทย – ลาว. (จุฬาฯ). (ม.ป.ป.) *กรณีพิพาทไทย – ลาว (นปช. 123)*. หน้า 4.

⁴ หมายถึง หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง

⁵ ได้ร่วมกันทำวิจัยเพื่อศึกษาและทดสอบระบบเฝ้าตรวจและควบคุมชายแดนตามลำน้ำโขง ซึ่งได้

พรมแดนลำน้ำโขงเป็นระยะทาง 960 กิโลเมตร รับผิดชอบพื้นที่ชายฝั่งห่างจากแม่น้ำโขงในระยะ 1 กิโลเมตร

หน้าที่ของหน่วย นปช. มีเขตรับผิดชอบอยู่ 7 จังหวัด ที่เป็นพื้นที่ในเขตแนวพรมแดนแม่น้ำโขง เช่น จังหวัดเชียงราย เลย นครพนม หนองคาย มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี

ปัญหาการเดินทางเรือ นปช. เกิดจากการปฏิบัติการตามลำน้ำโขงประสบกับความยุ่งยาก เพราะลักษณะทางธรรมชาติของแม่น้ำโขงมีเกาะแก่งอยู่จำนวนมาก จึงเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือของหน่วย นปช. เพราะสาเหตุดังต่อไปนี้

ลักษณะของแม่น้ำโขง มีลักษณะเฉพาะตัว คือ ระดับน้ำในแม่น้ำโขงระหว่างฤดูฝนกับฤดูแล้งปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงจะแตกต่างกันมากถึง 14 เมตร และตลอดเส้นทางน้ำจะมีเกาะดอนอยู่มาก จึงทำให้เกิดปัญหาต่อการเดินเรือของหน่วย นปช. เพราะส่วนมากเกาะดอนในลำน้ำโขงจะเป็นของลาวแต่อยู่ชิดฝั่งไทย เป็นผลให้เรือของไทยแล่นเข้าไปในน่านน้ำเขตลาว ซึ่งโดยธรรมชาติดังกล่าวนี้ ฝ่ายไทยประสบปัญหา คือ เมื่อถึงฤดูแล้ง ฝ่ายไทยจะไม่สามารถเดินเรือได้ เพราะปริมาณน้ำลดลง เรือ นปช. จึงต้องเข้าไปเดินเรือในเขตรองน้ำลึกของลาว ทำให้ลาวอ้างได้ว่าไทยรุกล้ำเขตแดนลาว¹ ปัญหาดังกล่าวจึงได้ทำให้เกิดการบาดหมางกันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา

---

¹ศูนย์การศึกษาระหว่างประเทศ. (2533). *ปัญหาพรมแดนไทย*. หน้า 83.

การสืบทอดอนุสัญญาค.ศ. 1926 เป็นเงื่อนไขจากสนธิสัญญาที่ทำให้เส้นกันเขตแดนแม่น้ำโขงระหว่างไทย – ลาว ไม่เป็นไปตามหลักความยุติธรรมและไม่เป็นไปตามหลักสากล¹ กับอีกประการหนึ่ง คือ การเกิดเกาะดอนขึ้นมาใหม่ในลำน้ำโขง ซึ่งไม่มีการระบุไว้ตามสนธิสัญญาที่ก่อให้เกิดปัญหาในการเดินเรือ เพราะเกิดร่องน้ำตื้นเขิน และต้องเปลี่ยนร่องน้ำเดินเรือใหม่ซึ่งอยู่ในเขตพรมแดนลาว ดังเช่นเกาะดอนที่สำคัญต่อไปนี้ บริเวณดอนสังคี ดอนชิงชู ดอนแดง ดอนสวรรค์² เป็นส่วนที่ก่อให้เกิดปัญหาใน ค.ศ. 1975

ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาอีกประการหนึ่งที่ได้กล่าวถึงในปัญหาการใช้แม่น้ำโขง³ ได้ระบุในสนธิสัญญาข้อ 1⁴ กำหนดข้อห้ามเรือรบเข้าประจำตามพรมแดนแม่น้ำโขง และในอนุสัญญาข้อ 2 ค.ศ. 1926 กำหนดให้แม่น้ำโขงเป็นเขตปลอดทางทหาร⁵ คือ จะต้องไม่นำเรือรบเข้ามาประจำการในเขตพรมแดนแม่น้ำโขง⁶ แต่ฝ่ายไทยได้เป็นฝ่ายจัดตั้งหน่วย นปช. ขึ้นตามคำแนะนำของสหรัฐตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา

ดังนั้นการเกิดปัญหาเรื่องเรือ นปช. จึงมีสาเหตุมาจากประเด็นดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทย – ลาว ประการหนึ่งเมื่อปี ค.ศ. 1975

---

¹กำหนดให้แม่น้ำระหว่างประเทศ ได้กำหนดเส้นกันอาณาเขต โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศทั้งสองฝั่ง จึงให้ถือเอาร่องน้ำลึกที่เดินเรือได้เป็นเส้นกันเขตแดน

²ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 36.

³ศึกษารายละเอียดของปัญหาได้จากสุวิทย์ วีระศาสตร์. (241) หน้า 180.

⁴ศึกษาได้จากอนุสัญญา ค.ศ. 1926 ข้อ 1 , 2 ในภาคผนวก หน้า 108 – 110.

⁵ศึกษาได้จากอนุสัญญา ค.ศ. 1926 ข้อ 1 , 2 ในภาคผนวก หน้า 108 – 110.

⁶วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 77.

นอกเหนือจากไทยและลาวยังมีความขัดแย้งในเรื่องการเปิดพรมแดนโดยทางเรือแล้ว ยังมีปัญหาอื่นๆอีก เช่น

การปิดสถานกงสุลไทย เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1975 รัฐบาลลาวได้ขอให้รัฐบาลไทยปิดสถานกงสุลทั้ง 3 แห่ง¹ คือ ที่ปากเซ สุวรรณเขต และห้วยทราย สาเหตุมาจากความไม่ไว้วางใจต่อไทย เกรงจะช่วยเหลือกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาว เพราะบริเวณดังกล่าวมักจะมีฝ่ายต่อต้านรัฐบาลลาวแอบลักลอบเข้าไปโจมตีในเขตพื้นที่เหล่านี้บ่อย ฝ่ายรัฐบาลจึงระแวงว่าสถานกงสุลเหล่านี้จะมีส่วนรู้เห็นด้วย จึงขอให้รัฐบาลไทยสั่งปิดทั้ง 3 แห่ง รัฐบาลจึงต้องปิดสถานกงสุลตามที่รัฐบาลลาวต้องการ แต่เป็นการเริ่มต้นปัญหาในทางการทูตระหว่างไทย - ลาว ที่นักวิชาการไทย คือ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ ได้แสดงความเห็นว่า การปิดสถานกงสุลไทยทั้ง 3 แห่ง ย่อมเป็นสัญญาณที่แสดงถึงความเสื่อมทรามระหว่างไทย - ลาว²

การจับกุมของผู้ช่วยทหารบกไทย ได้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1975 สาเหตุที่ฝ่ายลาวเกิดหวาดระแวงผู้ช่วยทูตทหารไทยที่อยู่ประจำกรุงเวียงจันทน์จำนวน 2 นาย³ คือ พ.ท.เลิศ พึ่งพักตร์ และพ.ต. ประเสริฐ ทองผิว กระทำการจารกรรมเจ้าหน้าที่ตำรวจของลาวที่ได้เข้าจับกุมที่บ้านพักในนครเวียงจันทน์ และนำตัวไปควบคุมไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการผสมศุนย์กลางในเวียงจันทน์ เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวมากยิ่งขึ้น และเกิดการโต้แย้งกันขึ้น

---

¹ ประณีต นันทิยะกุล. (2527). *จิตวิทยาความมั่นคง*. หน้า 273 – 274.

² ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 26.

³ *แหล่งเดิม*. หน้า 26.

ฝ่ายไทยได้กล่าวหาการกระทำของลาวว่าเป็นการกระทำผิดหลักธรรมเนียมปฏิบัติทางการทูตและขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งลาวไม่สามารถจะจับกุมและคุมขังผู้ช่วยทูตทหารบกไทยได้ จึงให้รัฐบาลไทยปล่อยผู้ช่วยทหารบกโดยไม่มีข้อโต้แย้งแต่อย่างใด ดังนั้นปลัดกระทรวงการต่างประเทศของไทยจึงได้ประท้วงต่อสถานเอกอัครราชทูตในประเทศไทยให้ยุติการกระทำดังกล่าว เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ. 1975

ส่วนลาวได้ดำเนินการทางการทูตโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศลาวได้เรียกเอกอัครราชทูตไทยที่เวียงจันทน์มาพบ และกล่าวว่าบุคคลที่ลาวจับกุมนั้นไม่ทราบก่อนว่าเป็นบุคคลในคณะทูตของไทย และจะยังไม่ปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของไทยจนกว่าจะดำเนินการตรวจสอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ต่อมาไทยจึงได้โต้ตอบลาวอย่างรุนแรงโดยการจับบุคคลในคณะทูตลาวออกจากประเทศไทยในฐานะบุคคลไม่พึงปรารถนา¹ คือ ตำแหน่งที่ปรึกษาทูตลาวประจำไทยและเลขานุการตรี ส่วนลาวตอบโต้ไทยโดยการเสนอข่าวโจมตีฝ่ายไทยว่าดำเนินการนโยบายสองหน้า และ

---

¹นายคำทอง บัวลม และนายหนูแดง นาควาณิช.

ทำการแทรกแซงกิจการภายในลาว¹ นายพูน ศรีประเสริฐ เป็นผู้รักษาการตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศลาว ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1975 ถึงเรื่องผู้ช่วยทหารบกไทยภายหลังการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจลาวเสร็จสิ้นแล้วว่า บุคคลทั้งสองทำงานให้กับ CIA. ที่ส่งเข้ามาลี้ภัยรัฐบาลลาว และต่อมาลาวได้ทำการตอบโต้ไทยด้วยการขับบุคคลทั้งสอง คือ พ.ต.เลิศ พึ่งพัทตร์ และพ.ต.ประเสริฐ ทองผิว ออกจากประเทศลาวในฐานะบุคคลไม่พึงปรารถนาเช่นเดียวกันส่งผลให้บริเวณชายแดนไทย – ลาวเริ่มเกิดความขัดแย้งในเวลาต่อมา

การปะทะระหว่างไทย – ลาว เรื่องเรือ นปข.

ความขัดแย้งระหว่างไทย – ลาว เรื่อง เรือ นปข. 123 ได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วย นปข. ซึ่งก่อนจะเกิดเหตุการณ์รุนแรง ทางหน่วย นปข. ได้รับการรายงานข่าวมาว่าจะมีการลักลอบขนอาวุธสงครามข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งไทย² สถานีเรือ นปข. ประจำอยู่ในเขตรับผิดชอบอำเภอศรีเชียงใหม่ ได้มีคำสั่งให้นำเรือ นปข. 123 ออกลาดตระเวนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบขนอาวุธสงครามในแม่น้ำโขงตามที่ได้มีการรายงานจากอำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย

เหตุการณ์รุนแรงได้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 ขณะที่เรือ นปข. 123 ได้ปฏิบัติหน้าที่ลาดตระเวนไปตามลำน้ำโขงบริเวณอำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย เมื่อเรือแล่นมาถึง

¹ปริฉัตร อัสนีวรานนท์. (2529). *ความสัมพันธ์และการดำเนินนโยบายต่างประเทศของลาวต่อไทย*. หน้า 42.

²เจ้าหน้าที่หน่วยเรือ นปข. ซึ่งเป็น ผบ.เรือ คือ ร.ต.โชติ แพนศิริ ได้รับการรายงานเรื่องการลักลอบขนอาวุธจะมาขึ้นที่บ้านดอนนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย

บริเวณเกาะดอนแดง บ้านท่ามะเฟือง ซึ่งมีเกาะแก่งอยู่ ได้ถูกระดมยิงจากจุดต่างๆถึง 5 จุด จนเป็นเหตุให้เรือเกยตื้นอยู่ที่ดอนแดง บ้านท่ามะเฟือง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ประจำเรือเสียชีวิต 1 คน คือ พันจ่าตรีปรีศนี้ พงษ์สุวรรณ และผู้บาดเจ็บอีก 3 คน¹

ฝ่ายไทยจึงได้พยายามแก้ไขสถานการณ์ โดยนำกำลังจากหน่วย นปช. ได้แก่ เรือ นปช. 125 , 128 และกองกำลังนาวิกโยธิน เข้าไปสมทบเพื่อช่วยเหลือเรือ นปช. 123 แต่ไม่สำเร็จ เหตุการณ์ลุกลามมากขึ้น

วันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของไทย² ได้ให้สัมภาษณ์ว่า จะต้องนำเรือและศพทหารเจ้าหน้าที่ออกมาให้ได้ จึงได้ส่งหน่วยนาวิกโยธินเข้าไปปฏิบัติการชิงเรือ นปช. 123 เพื่อนำเรือคืนมา พร้อมทั้งส่งเครื่องบินแบบ T. 28 ไปสนับสนุนปฏิบัติการในครั้งนั้น แต่ถูกลาวประท้วงว่าฝ่ายทหารไทยบินรุกล้ำอธิปไตยลาว จึงทำให้การปฏิบัติการต้องล่าช้าลง เพราะถูกฝ่ายลาวขัดขวาง แต่ฝ่ายทหารยังคงสั่งการให้หน่วยทำลายได้นำของกองทัพเรือจำนวน 5 นาย นำโดย เรือเอกอนุวัฒน์ บุญธรรม ไปปฏิบัติการเพื่อชิงศพเจ้าหน้าที่เรือ นปช. 123 ออกมาจากที่เกิดเหตุในตอนเวลากลางคืนจนสามารถปฏิบัติการได้สำเร็จ เมื่อเวลา 02.30 น. ของวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 ส่วนเรือ นปช. 123 ยังไม่สามารถนำคืนมาได้³

วันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 ฝ่ายไทยจึงส่งหน่วยทำลายได้นำของกองทัพเรือออกไปปฏิบัติการแย่งชิงเรือ นปช. 123 คือ แต่ทำไม่สำเร็จ จึงได้ตั้งกำลังทหารเอาไว้ ในวันที่ 30

¹ ประณต นันทิยะกุล. (2527). *เล่มเดิม*. หน้า 278.

² พลเรือเอกสวัสดิ์ ชลออยู่

³ ศึกษารายละเอียดได้จาก “นปช. : วิกฤตการณ์ในแม่น้ำโขง” (2518, 4 ธันวาคม) ประชาชาติ.

พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 กองทัพเรือได้ประกาศว่าสามารถกู้เรือ นปข.123 ได้สำเร็จโดยไม่มีการปะทะกันกับลาวอีก¹

ภายหลังการปะทะกรณีเรือ นปข. 123 ทั้งไทยและลาวได้โต้ตอบกัน เช่น วันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ.1975 กระทรวงการต่างประเทศลาวได้ทำจดหมายประท้วงฝ่ายไทย ดั่งมีข้อความว่า กระทรวงการต่างประเทศลาวขอประณามการกระทำอันรุนแรงของไทยและขอให้รัฐบาลไทยรับผิดชอบ²

ฝ่ายไทยได้โต้ตอบลาวด้วยการส่งบันทึกช่วยจำต่อลาว โดยพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ (ขณะดำรงยศในปี ค.ศ.1975) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศยื่นต่อพญาอนุรักษราชเสนา เอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย ได้ยืนยันว่าเรือ นปข. 123 ปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ³ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงเห็นว่าลาวก่อเหตุรุนแรงต่อไทยจึงได้ประท้วงการกระทำของลาว

ผลกระทบทางการเมือง คือ ฝ่ายไทยได้ให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการทูต คือ เรียกเอกอัครราชทูตไทยประจำลาว คือ นายเศวต โกมลภูติ⁴ กลับมารายงานเหตุการณ์ต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและได้รายงานกระทรวงการต่างประเทศว่าลาวได้เรียกร้องให้ฝ่ายไทยยกเลิกหน่วย นปข. ตลอดจนสนับสนุนอดีตนักการเมืองฝ่ายขวาของลาวและยกเลิกการช่วยเหลือคนลาวอพยพ เป็นต้น

¹“กู้เรือได้แล้ว”. (2518 ,14 ธันวาคม). ประชาชาติ. 1 (21) : หน้า 9.

²“จดหมายประท้วงลาว,” (2518, 4 ธันวาคม). ประชาชาติ. 3(107):10.

³“บันทึกช่วยจำไทย,” (2518, 4 ธันวาคม). เล่มเดิม. หน้า 11.

⁴“นปข.:วิกฤตการณ์ในแม่น้ำโขง” (2518, 4 ธันวาคม). 3(107):13.

อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ขัดแย้งกรณี ยังคงมีอยู่เรื่อยมา เช่น การเกิดความขัดแย้งกรณีเรือ นปช. 136และ391 ซึ่งเกิดจากการลาดตระเวนตามลำน้ำโขง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ.1980 เหตุเกิดที่จังหวัดหนองคายและกระทรวงต่างประเทศของไทยได้เชิญอุปทูตลาวเพื่อเรียกค่าเสียหายพร้อมยื่นบันทึกช่วยจำ เพื่อเป็นการประท้วงลาวที่ได้ยิงเรือ นปช. ของไทย แต่อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ขัดแย้งก็มิได้ยุติลงเพราะในปี ค.ศ.1981 ยังคงมีกรณีความขัดแย้งเรือ นปช. เกิดขึ้นอีก แต่เหตุการณ์ในครั้งนี้รัฐบาลไทยได้แสดงเจตนาที่จะแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งไทยลาวโดยการเรียกร้องทางการทูต เพื่อให้ยุติความรุนแรงและหันมาแก้ไขด้วยวิธีการทางการเมือง

3.5 การปิดพรมแดน

ก่อน ค.ศ. 1975 รัฐบาลไทยเคยสั่งปิดพรมแดนด้านแม่น้ำโขงหลายครั้ง เนื่องจากหวั่นเกรงลัทธิคอมมิวนิสต์จะขยายอิทธิพลเข้ามาไทย¹

ต่อมาเมื่อขบวนการปลดปล่อยลาวยึดอำนาจทางการเมืองได้เมื่อ ค.ศ. 1975 ปัญหาเรื่องการปิดพรมแดน จัดเป็นปัญหาระหว่างไทย – ลาว เพราะไทยกับลาวมีความขัดแย้งกันกรณีเรือ นปช. ไทยได้แล่นลำเข้าไปในเขตแดนลาว ฝ่ายทหารลาวจึงมักจะยิงเรือ นปช. ของไทยจนเป็นสาเหตุการขัดแย้งระหว่างไทย – ลาว ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1975 – 1984 ไทยใช้วิธีการตอบโต้โดยการสั่งปิดพรมแดนเกิดขึ้นหลายครั้ง ดังเช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช คือ กรณีเรือ นปช. 123 แล่นลำแดนลาว และถูกลาวยิง ไทยจึงได้นำมาตรการปิด

---

¹ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีจะใช้อำนาจประกาศปิดพรมแดน ตามมาตราที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติเข้าเมือง ค.ศ. 1949.

พรมแดนมาใช้ตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 โดยรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยอ้างว่า สถานการณ์ชายแดนไทย - ลาวไม่สงบ¹

อย่างไรก็ตามมาตรการปิดพรมแดนของไทยต่อลาว ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอีกในเวลาต่อมา และมีการปิดพรมแดนอีกหลายครั้ง รัฐบาลไทยใช้มาตรการนี้เพื่อให้ลาวปฏิบัติตามที่ไทยต้องการ และเป็นการลงโทษลาวที่ใช้นโยบายแข็งกระด้างต่อไทยหลังปี ค.ศ. 1984 ไปแล้ว นโยบายปิดพรมแดนของไทยเริ่มลดลง

การปิดพรมแดนของไทยได้ก่อให้เกิดผลกระทบหลายประการ กล่าวคือ ลาวเกิดความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจอย่างยิ่ง เพราะลาวต้องพึ่งสินค้าหลักจากประเทศไทย ดังนั้น ปัญหาบางประการที่ลาวประสบขณะนั้น คือ การขาดแคลนน้ำมัน เพราะรัฐบาลลาวกำหนดกำหนดให้ประชาชนสามารถซื้อน้ำมันได้เพียงเล็กน้อย อาทิเช่น ผู้มีรถยนต์สามารถซื้อได้ไม่เกิน 15 ลิตรต่อสัปดาห์² ปัญหานี้ฝ่ายสื่อมวลชนไทย อาทิ หนังสือพิมพ์ประชาชาติรายสัปดาห์ได้เคยเสนอข่าวว่า ลาวประสบปัญหาเพราะมาตรการของไทย คือ การเกิดภาวะขาดแคลนน้ำมัน และมีการสำรองน้ำมันไว้เฉพาะที่เวียงจันทน์ได้เพียง 6 – 7 วันเท่านั้น³ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่ไทย - ลาวได้รับ คือ การลักลอบขนสินค้าตามบริเวณพรมแดนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคและบริโภค และไม้จากลาว

จากการสำรวจทางการค้าผิดกฎหมาย จากผลการศึกษาของบุญญรักษ์ นิงสานนท์ และคณะ⁴ ได้ระบุว่า การปิดพรมแดนมีผลกระทบกระเทือนต่อการลักลอบค้าสินค้าทั้งจากฝ่าย

¹ “ไทยปิดพรมแดนเพิ่ม”, (2523, 4-10 กรกฎาคม). สยามจดหมายเหตุ. 5(28) : 736 - 764

² “ภาวะขาดแคลนในลาว”, (2519, 9-15 มกราคม). 2(29) : 43.

³ “ผลเสียจากการปะทะชายแดน”, (2518, 11 ธันวาคม). ประชาชาติ. 3(108) : 44.

⁴ แหล่งเดิม.

ไทย – ลาว มีปริมาณสูงมาก โดยกลุ่มวิจัยไม่สามารถระบุยอดความเสียหายอย่างแท้จริงได้ แต่กล่าวถึงผลกระทบที่มีต่อไทยที่เกิดจากการสูญเสียรายได้ของรัฐ ดังเช่น รายได้จากภาษีศุลกากร ซึ่งไทยสูญเสียรายได้ประมาณเดือนละเกือบ 0.2 ล้านบาท จากการนำเข้าไม้ลาวเข้าประเทศไทย

อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการปิดพรมแดนของไทย ยังพบว่าไทยทำให้ลาวเดือดร้อนลาวจึงต้องหันไปพึ่งประเทศสหภาพโซเวียต ตามที่นักประวัติศาสตร์ลาว เช่น ทองสา ไชยะวง คำดี ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับโซเวียตระหว่าง ค.ศ. 1975 - 1984¹ ว่าได้ช่วยเหลือลาวในด้านเศรษฐกิจทั้งอุปโภคและบริโภค เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งกับไทย ส่วนเวียดนามให้ความช่วยเหลือลาวในฐานะที่มีความผูกพันอุดมการณ์เดียวกัน และเวียดนามกับลาวทำสนธิสัญญามิตรภาพร่วมกัน เมื่อ ค.ศ.1977² นอกจากนี้เวียดนามยังช่วยให้ลาวมีทางออกสู่ทะเลโดยการช่วยเหลือลาวทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการปรับปรุงเส้นทางสายที่ 9 มายังลาว เพื่อขนส่งสินค้าเข้าจากเมืองท่าริมทะเลของเวียดนามไปสู่ประเทศลาว โดยไม่ต้องพึ่งไทยอีก จึงทำให้ไทยขาดรายได้ด้านศุลกากร เท่ากับผลักดันลาวให้หันไปพึ่งเวียดนามมากขึ้น

---

¹มณฑล คงแถวทอง. (2539). *เล่มเดิม*. หน้า 180 – 184.

²สำเร็จ คำพะอู. (2531, 30 พฤศจิกายน). “ทางสายที่ 9 จากลาวไปออกทะเลที่เวียดนาม”, ศิลป

บทที่ 4

นโยบายการแก้ไขปัญหาระหว่างไทย-ลาว

การขัดแย้งตามพรมแดนแม่น้ำโขง ตั้งแต่ ค.ศ. 1975-1984 ได้ถูกนำมาแก้ไขในระดับรัฐ โดยใช้นโยบายเป็นตัวกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีความล้มเหลวและสำเร็จควบคู่กันไปดังต่อไปนี้

4.1 รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช¹

เป็นรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวเริ่มประสบปัญหาเพราะสถานการณ์ทางการเมืองภายในลาวได้เปลี่ยนแปลงใน ค.ศ. 1975 เนื่องจากขบวนการปลดปล่อยลาวสามารถยึดอำนาจได้²

นโยบายของรัฐบาลไทยยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับประเทศเพื่อนบ้าน ตามแถลงนโยบายต่างประเทศในตอนหนึ่งว่า รัฐบาลจะดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระและเป็นมิตรกับทุกประเทศที่มีเจตนาดีกับประเทศไทย โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมือง การปกครอง รวมทั้งการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติกับประเทศเพื่อนบ้าน³ โดยผู้นำไทยได้

---

¹ได้เข้าบริหารประเทศเมื่อวันที่ 19 มีนาคม ค.ศ. 1975 หมดวาระการบริหารประเทศเพราะการยุบสภาเมื่อวันที่ 12 มกราคม ค.ศ. 1975

²ศึกษารายละเอียดได้จากสุทัศน์ มั่งไธสง. (2539). ขบวนการกู้ชาติลาว : ศึกษากรณี : "ลาวอิสระ" ในระหว่าง ค.ศ. 1945-1949. หน้า 138-143.

³โสมเพ็ญ ขุทรานนท์. (2526). ลาวกับความมั่นคงของประเทศไทย : ศึกษานโยบายของไทยต่อลาว ระหว่าง พ.ศ. 2518-2523. หน้า 49.

เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและความขัดแย้งในปี ค.ศ. 1975 อันเนื่องมาจากการจับกุมผู้ช่วยทูตทหารบกไทย 2 นาย และกรณีขัดแย้งเรือ นปช. 123¹ เป็นสาเหตุที่รัฐบาลไทยได้สั่งปิดพรมแดน โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975² ทำให้ลาวไม่พอใจจากการกระทำของรัฐบาลไทย และทำให้ลาวต่อต้านไทยมากยิ่งขึ้น เห็นได้จากผู้นำลาว คือ นายไกสร พรหมวิหาร ได้แสดงอาการต่อต้านประเทศไทยเพราะคิดว่าไทยร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาต่อต้านรัฐบาลคอมมิวนิสต์⁴ จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความหวาดระแวงต่อกัน

ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้พยายามแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างไทย-ลาว โดยการผ่อนปรนต่อลาว คือ อนุญาตให้ประชาชนไทย-ลาว สามารถติดต่อกันได้อีกตามจุดผ่านแดนที่รัฐบาลกำหนด⁵ เพื่อลดความขัดแย้งลง เพราะขณะนั้นลาวไม่ได้มีท่าทีจะลดการต่อต้านไทยลง เนื่องจากลาวได้รับความช่วยเหลือจากประเทศคอมมิวนิสต์⁶ โดยการแลกเปลี่ยน

---

¹ เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ. 1975 และ 17-19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975

² กลุ่มศึกษาปัญหาไทย-ลาว. (ม.ป.ป.). *กรณีพิพาทไทย-ลาว. (นปช.123).* หน้า 28.

⁴ Mac Alister Brown and Joseph J. Zasloff. (1976, February) "Laos in 1975 : People's Democratic Revolution Lao Style," *ASIAN SURVEY*. Vol. XVI No.2 : p. 198.

⁵ โดยรัฐบาลได้สั่งการให้กระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 9 (3) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1950 อนุญาตให้คนไทยกับคนลาวสามารถติดต่อกันได้ ตามจุดผ่านแดนในเวลาตั้งแต่ 8.00 น. – 17.00 น.

⁶ โซเวียตและเวียดนามช่วยเหลือโดยการส่งน้ำมัน รวมทั้งสิ้น 20,150,000 ลิตร. จีนส่งข้าวไปช่วยเหลือ.

เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1975 มีสาระสำคัญว่าฝ่ายไทย พร้อมทั้งจะเจรจากับลาวเพื่อแก้ไข ปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ของให้ฝ่ายลาวกำหนดเวลามาว่าพร้อมเมื่อใด¹

จากการแสดงท่าทีของรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อาจเป็นไปได้ว่าเป็นการลด ความขัดแย้งระหว่างไทย-ลาว² เพื่อลดแรงกดดันไม่ให้ลาวต้องหันไปพึ่งฝ่ายเวียดนามมากเกินไป และต้องการสร้างภาพพจน์ต่อนานาประเทศว่าไทยมิได้ปิดล้อมทางเศรษฐกิจต่อลาว³ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีมติให้เปิดพรมแดนระหว่างไทย-ลาว เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1976⁴ เป็นผลทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหของรัฐบาลมิได้เกิดความ ก้าวหน้ามากนักสาเหตุของการชะงักงันในการดำเนินนโยบายคือ เกิดการยุบสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 12 มกราคม ค.ศ. 1976

4.2 สมัยรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

รัฐบาลนี้ก็เป็นรัฐบาลพลเรือน ที่มีอายุการบริหารประเทศในช่วงสั้นๆ แต่ได้มาสาน ต่อนโยบายการแก้ไขปัญหากับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว ต่อจากชุดที่ผ่านมา โดยในรัฐบาลชุด นี้มี นายพิชัย รัตตกุล ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีบทบาท คือ ไป

---

¹นโยบายของรัฐบาลคณะรัฐมนตรีชุดที่ 1-23. (2526, พฤษภาคม). ข่าวกาณิษย์. 14(142) : 330.

²มณฑล คงแถวทอง. (2539). *เล่มเดิม*. หน้า 14.

³สุรัชย์ ศิริไกร. (2527). *เล่มเดิม*. หน้า 14.

⁴ที่จังหวัดหนองคาย คือ ที่ท่าเสด็จกับ ท่าแพขนานยนต์ โดยเริ่มเปิดให้ทุกวันตั้งแต่เวลา 8.00-16.00 น.

เยือนประเทศลาวในฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทย ซึ่งได้รับการยอมรับว่านายพิชัย รัตตกุล ดำเนินนโยบายทางการทูตได้เป็นอย่างดี¹

เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1976 จากการไปเยือนลาวของ นายพิชัย รัตตกุล ได้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากการประกาศหลักการอยู่ร่วมกัน 5 ข้อ² ได้แก่

1. การเคารพในเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนซึ่งกันและกัน
2. การเคารพในสิทธิที่จะดำรงอยู่โดยปราศจากการแทรกแซงและการรุกรานจากภายนอก
3. ไม่แทรกแซงในกิจการภายในซึ่งกันและกัน
4. การระงับขัดแย้งโดยสันติวิธีตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค
5. ละเว้นการคุกคามหรือใช้กำลังต่อกัน และจะไม่ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ดินแดนเป็นฐานทัพเพื่อแทรกแซง คุกคามหรือรุกรานประเทศอื่นไม่ว่าในรูปใด

ความสำเร็จในการดำเนินนโยบายสมัยรัฐบาลเสนีย์ ปราโมช ได้มีแถลงการณ์ร่วม ไทย-ลาว เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1976 จากกรณีการเยือนลาวของนายพิชัย รัตตกุล และคณะ ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม – 4 สิงหาคม ค.ศ. 1976³ เป็นแถลงการณ์ฉบับแรกที่รัฐบาลไทยได้ตกลงทำร่วมกันกับรัฐบาลลาว หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี ค.ศ. 1975⁴ มีสาระ

¹Narong Sinsawasdi. (1979). *Thailand : Internal Politics and Foreign Policy 1967-1978*. p. 29.

²ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 58-89.

³“แถลงการณ์ร่วม” (2529, 29 กรกฎาคม – 4 สิงหาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 1(131) : หน้า 739-740.

⁴สุภาพร โภกระปิน. (2534). *เล่มเดิม*. หน้า 110

สำคัญในข้อตกลง คือเรื่องความพยายามที่จะให้แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแห่งมิตรภาพและสันติภาพอย่างแท้จริง ความพยายามที่จะเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มอีก 2-3 จุด และส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศร่วมกัน โดยฝ่ายไทยจะเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนให้แก่ลาวตามระเบียบวิธี

แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทย-ลาว ในสมัยรัฐบาลชุดนี้ ได้ประสบปัญหาภายใน คือ การถูกฝ่ายทหารคัดค้านเพราะฝ่ายทหารมีความหวาดระแวงประเทศเพื่อนบ้าน คือ เวียดนามซึ่งเชื่อกันว่าหนุนหลังลาวอยู่ และคิดว่าการสร้างสัมพันธ์อันดีกับประเทศลาวซึ่งเป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์และช่วยเหลือโดยการเปิดพรมแดนนั้น ลาวคงจะไม่สำนึกในทางที่ดี และการที่ลาวเชิญรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศไปเยือนลาวเพราะฝ่ายประเทศเวียดนามและสหภาพโซเวียตต้องการให้ไทยเข้าไปแบกภาระในการช่วยเหลือเครื่องอุปโภคและบริโภคแทน ถ้าหากประเทศเหล่านี้มีความเข้มแข็งเมื่อใดก็จะรุกรานและผนวกดินแดนอีสานของไทย นอกจากนี้ยังคัดค้านรัฐบาลไทยยุบหรือถอนหน่วย นปช. ออกจากบริเวณพรมแดนแม่น้ำโขง และมีข่าวถึงเรื่องนี้อีกว่า ในเรื่องการเปิดจุดผ่านแดนระหว่างไทย-ลาว จะถูกคัดค้านจากฝ่ายทหารระดับสูงของไทย สำหรับฝ่ายลาวมีความต้องการที่จะปรับความสัมพันธ์กับไทย ดังเช่นคำแถลงของนายไกรสร พรหมวิหาร ต่อสภาประชาชนสูงสุด ครั้งที่ 1 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ไทยกับลาวว่า พวกเรายินดีเจรจาและแก้ไขทุกปัญหาที่มีการเกี่ยวพันระหว่างสองประเทศ เช่น ปัญหาชายแดน ปัญหาการสัญจรตามลำน้ำแม่น้ำโขง ปัญหาจุดผ่านแดนและการค้าระหว่างประเทศ¹ แสดงให้เห็นว่าฝ่ายลาวมีความพร้อมที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์กับไทย แต่อุปสรรคของการปรับปรุงความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสมัยรัฐบาล

¹ “ลาว-ไทย บ้านพี่เมืองน้องจริงหรือ,”. (2519, กรกฎาคม). *ประชาชาติ*. 3(137) : 23.

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช มักจะมาจากปัญหาภายในของไทย คือ การถูกขัดขวางโดยฝ่ายทหาร¹ ดังที่นายเล็ก นานา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้กล่าวว่า การปิดพรมแดน ยังคงต้องหารือกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ก่อน²

อย่างไรก็ตามการพยายามปรับปรุงความสัมพันธ์ในสมัยนี้ ได้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาร่วมกับรัฐบาลลาว โดยเฉพาะการนำปัญหาเรื่องความเดือดร้อนของฝ่ายลาว ในเรื่องการปิดพรมแดนไปพิจารณาเพื่อขอให้คณะรัฐมนตรีลงมติอนุมัติให้เปิดพรมแดนไทย-ลาว คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้เปิดพรมแดนไทย-ลาว 2 จุด³ คือ ด่านตรวจคนเข้าเมืองที่มุกดาหาร (ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหาร) จังหวัดนครพนม ที่ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี⁴

รัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้พยายามปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว มีความสำเร็จในระดับหนึ่งตามที่ปรากฏอยู่ในถ้อยแถลงของนายพิชัย รัตตกุล ในฐานะที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้กล่าวถึงความสำเร็จในการเจรจาว่าลาวมีความพึงพอใจ เพราะผลการเจรจาลาวได้แสดงท่าทีผ่อนปรนต่อไทย เช่น อนุญาตให้เครื่องบินพาณิชย์ของไทยบินผ่านพรมแดนลาวได้ ลาวยินดีจะปล่อยคนไทยที่ถูกจับกุมไว้ทั้งหมด และยินดีรับคนลาวอพยพกลับถิ่นลาว ลาวยอมรับว่าแม่น้ำโขงเป็นมรดกของคนไทยและลาว ลาวยินดีที่จะร่วมมือกับไทยแก้ไขปัญหาชายแดนกับไทยแบบร่วมมือในการพัฒนาโครงการลุ่มแม่น้ำโขง⁵ แต่อย่างไร

---

¹ดาวมาศ อิมสำราญรัชต์. (2535). *การเมืองในระบบราชการไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีพิพาทปัญหาสามหมู่นบ้านระหว่างไทยกับลาว*. หน้า 92-94.

²สยามจดหมายเหตุ. (2519, 24-30 มิถุนายน) 1(126) : 616.

³"เปิดพรมแดนไทย-ลาว," (2519, 22 กันยายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 1(31,38) : 739-740, 909.

⁴โสมเพ็ญ ขุทรานนท์. (2526). *เล่มเดิม*. หน้า 53.

⁵"รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศแถลง" (2519, 12-18 สิงหาคม)

ก็ตามปัญหาการขัดแย้งระหว่างไทย-ลาว ก็ยังคงมีอยู่เพราะการบริหารนโยบายของรัฐบาลไม่สามารถสร้างเสถียรภาพได้เพราะรัฐบาลเกิดปัญหาทางการเมืองภายใน คือ การยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปเมื่อ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1975 จึงเป็นผลให้รัฐบาลต้องยุติบทบาทลง

4.3 รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร¹

ในสมัยนี้มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ทั้งภายในและภายนอกประเทศหรือที่เรียกว่าพวกขวาจัด นโยบายในจุดนี้ได้เปลี่ยนแปลงเป็น Anti-Communist และไม่สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อประเทศคอมมิวนิสต์ จะเห็นได้จากคำกล่าวของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่กล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า ถึงเวลาที่เราจะต้องหยุดกัมพูชาของเราให้กับประเทศที่ไม่ใช่เพื่อนบ้านของเรา มันถึงเวลาที่จะต้องยุติทำในสิ่งที่นำไปตามแผนการชั้นนำของคอมมิวนิสต์² จึงทำให้ความสัมพันธ์ไทย-ลาว จัดอยู่ในระดับที่ไม่ปกติ เพราะผู้นำไทยมีความระแวงต่อลาวว่าได้ร่วมมือกับเวียดนามก่อการร้ายในภาคอีสานและภาคเหนือของไทย ส่วนลาวก็กล่าวหาว่าฝ่ายไทยร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาสนับสนุนการก่อการกบฏและต่อต้านรัฐบาลลาว ไทยยังมีนโยบายปิดล้อมเศรษฐกิจลาว³ ลาวได้ประมาณว่าไทยเป็นพวกเผด็จการทหาร (fascist dictatorial military clique)⁴ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทย-ลาว

---

¹เป็นรัฐบาลที่มาจากการยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูป เข้าบริหารประเทศเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 1975 และหมดวาระเพราะถูกยึดอำนาจในวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1977

²Liang Chi Shad. (1977). *Thailand Foreign Policy : An Analysis of the Evolution since World War II*. pp.21-22. อ้างในสุรัชย์ ศิริไกร. (2527). *รายงานการวิจัย สาเหตุการกระทบกระทั่งตามพรมแดนไทย-ลาว*. หน้า 94.

³ปรีฉัตร อัสนิวรานนท์. (2529). *เล่มเดิม*. หน้า 53.

⁴Laos. (1978). *Far Eastern Economic Review Asia Yearbook*. P.233.

สถานการณ์ขัดแย้งตามแนวพรมแดนแม่น้ำโขงในสมัยรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร มีปัญหาเพราะขบวนการกู้ชาติลาวฝ่ายขวาถูกกวาดล้างและหนีมาพึ่งไทย ดังเช่น กรณีเหตุการณ์ที่ดอนชิงชู¹ รัฐบาลลาวระแวงฝ่ายรัฐบาลไทยให้การช่วยเหลือฝ่ายต่อต้านรัฐบาลลาว โดยกระทรวงการต่างประเทศลาวได้แถลงว่ามีเจ้าหน้าที่ไทยส่วนหนึ่งให้การสนับสนุนด้านเสบียงอาหาร อาวุธตลอดจนการเคลื่อนย้ายกบฏลาว² เป็นผลให้ความสัมพันธ์ไทย-ลาวต้องบาดหมางกันและรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรได้ทำการปิดพรมแดน³

นโยบายของรัฐบาลไทยในสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ไม่ได้สานต่อจากรัฐบาลเก่าที่ผ่านมา นอกจากจะไม่ถือนโยบายผ่อนปรนแล้ว ยังใช้วิธีการเข้มงวดต่อลาว เช่นประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาควบคุมสินค้าออกและสินค้าผ่านแดนไทยไปลาว⁴ เพราะเกรงว่าสินค้าเหล่านั้นจะเป็นยุทธปัจจัยส่งเสริมให้ลาวนำมาใช้คุกคามไทย จึงได้กักสินค้าสำคัญประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุประเภทเพื่อการสงคราม เครื่องอุปโภคและบริโภคหลักของลาว และรัฐบาลยังได้ยุติความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อลาว

ผลที่ได้รับ คือ ลาวหันไปพึ่งฝ่ายประเทศสังคมนิยมไม่ว่าจะเป็นสหภาพโซเวียตและเวียดนามมากขึ้น และต่อต้านโดยไม่อนุญาตให้สายการบินพาณิชย์ไทยบินผ่านน่านฟ้าลาว จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว ยิ่งตึงเครียดและเสื่อมถอยลง

---

¹ดอนชิงชู เป็นเกาะกลางแม่น้ำโขงและอยู่ใกล้บริเวณอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นบริเวณที่พวกกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาว คือ ร้อยเอกคำเป่า ไบทะวงศ์ ได้ซ่อนสมุทกำลังอยู่ที่บริเวณดังกล่าว

²มณฑล คงแถวทอง. (2539). *เล่มเดิม*. หน้า 64-65.

³ศึกษารายละเอียดได้จากสยามจดหมายเหตุ. (2520, 17 กุมภาพันธ์). 2(7) : 169-172.

⁴เป็นสินค้าที่นานาประเทศได้ส่งมาช่วยเหลือลาวโดยผ่านทางประเทศไทย เช่น ในปีค.ศ.1977

นอกจากนั้นกรณีเหตุการณ์ขัดแย้งที่บริเวณดอนชิงชู เป็นเหตุการณ์ที่ลาวหวาดระแวงต่อไทย ประกอบกับไทยมีนโยบายปิดล้อมเศรษฐกิจลาวเป็นผลทำให้ลาวเกิดความขาดแคลน แต่ไม่สามารถบีบให้ลาวทำตามความต้องการของไทยได้

4.4 รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์¹

ยึดนโยบายการประนีประนอมกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังที่ได้แถลงนโยบายไว้ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามที่ปรากฏในข้อความตอนหนึ่งว่า...ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในลัทธิการเมืองหรือระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยต่างฝ่ายต่างยึดมั่นในหลักการเคารพเอกราช อธิปไตย บูรณภาพ ดินแดน ความเสมอภาค การไม่รุกรานและการไม่แทรกแซงในกิจการภายในซึ่งกันและกันจะส่งเสริมสันถวไมตรีอันแน่นแฟ้น และให้ความสนับสนุนร่วมมืออย่างเต็มที่แก่บรรดาสมาชิกของสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงความไพบูรณ์รุ่งเรืองและสันติสุขร่วมกันของประเทศสมาชิก จะสนับสนุนเกื้อกูลให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลางได้ต่อไปในอนาคตและส่งเสริมความสัมพันธ์ ความร่วมมือและความ

---

¹พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์. ได้จัดตั้งรัฐบาลและดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ 2 สมัย ดังต่อไปนี้

สมัยแรก “รัฐบาลเกรียงศักดิ์1” ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1977 เราะจัดตั้งรัฐบาลได้โดยการปฏิวัติของคณะทหารหนุ่ม (กลุ่มยังเติร์กหรืออดีตนักเรียนนายร้อยทหารบก รุ่นที่7) เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1977

สมัยที่สอง “รัฐบาลเกรียงศักดิ์2” เป็นรัฐบาลประสมที่ยังคงอาศัยการสนับสนุนของฝ่ายคณะปฏิวัติ ค.ศ.1977 เป็นฐานอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาล เมื่อวันที่ 22 เมษายน ค.ศ. 1979 – 29 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1980

เข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และลาว¹

การยึดหลักนโยบายของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ต่อประเทศเพื่อนบ้านจึงส่งผลต่อแนวทางการปรับปรุงความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับลาว ซึ่งรัฐบาลชุดนี้ได้พยายามลดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 นับตั้งแต่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทย เริ่มฟื้นฟูความสัมพันธ์ต่อลาว ตั้งแต่เดือนธันวาคม ค.ศ. 1977 โดยนายไกรสร พรหมวิหาร ได้โทรเลขถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทย ภายหลังการบาดหมางระหว่างไทยกับลาวมาตั้งแต่สมัยของรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร

นโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว ในสมัยนี้มีทั้งในระดับรัฐและระดับท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

เดือนธันวาคม ค.ศ. 1977 มีการเจรจาตกลงเรื่องการบินพาณิชย์ระหว่างไทยกับอีกครั้งหนึ่ง² ทั้งฝ่ายไทยและลาวได้ส่งตัวแทนรัฐบาลไปเยี่ยมเยือนและช่วยเหลือต่อลาว เช่น รัฐบาลไทยได้ส่ง นายวงศ์ พลนิกร ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย ไปเยือนลาวระหว่าง วันที่ 25-26 มกราคม ค.ศ.1978 โดยได้ให้ความช่วยเหลือลาวด้านสังคมโดยการนำสิ่งของไปมอบให้ลาว เช่น ข้าวสาร 150 ตัน และเกลือ 100 ตัน

ส่วนลาวได้ส่งตัวแทนรัฐบาล คือ นายพูน ศรีประเสริฐ รองนายกรัฐมนตรีและคณะมาเยือนไทยเพื่อร่วมประชุมหารือเกี่ยวกับด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ในระหว่างวันที่ 22-25 มีนาคม ค.ศ.1978 ได้ยืนยันถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ดังจะเห็นได้

¹สำนักนายกรัฐมนตรี. (2523). เล่มเดิม. หน้า 215-267

²สยามจดหมายเหตุ. (2521,24-30 มีนาคม) : 339-343

จากความตกลงในเรื่องการเปิดจุดผ่านแดนระหว่างไทย-ลาว ที่มุกดาหารกับสุวรรณเขต รวมไปถึง การค้าและการขนส่งผ่านแดนและการยืนยันทั้งสองฝ่ายในหลักการที่จะให้แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแห่งสันติภาพและมิตรภาพ¹

การติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีระดับรัฐยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง เมื่อ ค.ศ.1979 รัฐบาลลาวได้เชิญนายกรัฐมนตรีไทยไปเยือนอย่างเป็นทางการครั้งแรก ระหว่างวันที่ 4-6 มกราคม ค.ศ.1979²

ผลการเยือนประเทศลาวของนายกรัฐมนตรีเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประสบความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว ดังปรากฏในการกล่าวสุนทรพจน์ของผู้นำลาว³ ดังต่อไปนี้

“การเดินทางมาเยือนลาวของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นการสร้างความสมัคสมานสามัคคีของประเทศทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง ไทยและลาวเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงกัน มีหลายอย่างที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องง่ายที่จะตกลงกันอย่างฉันมิตร และเกิดผลประโยชน์แก่ประเทศชาติทั้งสองอย่างถึงที่สุด ในอนาคตนั้นหวังว่าภูมิภาคแห่งนี้จะเป็นดินแดนที่เป็นเอกภาพและมีสันติภาพเป็นแกนกลางแห่งการติดต่อซึ่งกันและกัน” ส่วนพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้กล่าวตอบว่า “มีความชื่นชมเป็นอย่างมากที่ได้เห็นมิตรภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสองดำเนินไปตามขั้นตอนด้วยดีตลอดมาเป็นลำดับ ได้มีการ

---

¹หมายถึง การใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างไทย-ลาว ในด้านคมนาคมขนส่ง โดยคำนึงถึงความ สะดวกและปลอดภัยของประชาชนเป็นสำคัญ

²ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. (2531). เล่มเดิม. หน้า62

³เป็นสุนทรพจน์ ที่กล่าวไว้ในโอกาสที่ นายโกสุม พรหมวิหาร ได้เป็นเจ้าภาพจัดงานเลี้ยงต้อนรับ เพื่อเป็นเกียรติแก่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์และคณะ เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ.1979 ณ สโมสรกระทรวง ป้องกันประเทศ ที่นครเวียงจันทน์

ร่วมมือทางเศรษฐกิจ การบิน การค้า การขนส่งผ่านแดน ขอดกลงเกี่ยวกับราคาส่งสินค้าผ่านแดน การติดต่อความร่วมมือด้านชายแดนดำเนินไปด้วยดี มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นของประเทศทั้งสองซึ่งถือว่าสำคัญมากเพราะสิ่งนั้นจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดทั้งสร้างสัมพันธ์ที่ดีตลอดจนความร่วมมืออันดีต่อกันระหว่างประเทศและรัฐบาลทั้งสอง¹

นอกจากนี้การเจรจาอย่างเป็นทางการที่ไทย-ลาว ได้เกิดผลสำเร็จตามที่รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศไทย นายอุปดิศ ปาจริยางกูร ได้แถลงอย่างเป็นทางการ 4 หลักการสำคัญ คือ²

1. ประเทศไทยและลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านพี่เมืองน้องต้องสามัคคีกัน ไม่มีประเทศอื่นใดที่จะแยกความสัมพันธ์ระหว่างไทยและลาวได้และทั้งสองฝ่ายยินดีที่จะแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นร่วมกัน
2. ทั้งสองฝ่ายจะละเว้นและไม่ยอมให้ประเทศที่สามใช้ดินแดนของประเทศตนเป็นสถานที่รุกรานซึ่งกันและกัน
3. ประเทศทั้งสองจะยึดถือว่า แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแห่งสันติภาพมีสิทธิเราใช้ร่วมกัน
4. ทั้งสองประเทศจะมีการร่วมมือกันทั้งทางด้านการค้าและการเกษตร และการแก้ไขปัญหาดังๆที่จะเกิดขึ้น โดยไม่ให้เกิดการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน

ต่อมาเมื่อวันที่ 6 มกราคม ค.ศ.1979 นายกรัฐมนตรีไทยได้กลับจากการเยือนประเทศลาวได้ให้สัมภาษณ์ถึงความสำคัญของแม่น้ำโขงว่า เป็นแม่น้ำที่มีประโยชน์ต่อคนไทยและลาวทั้งสองฝั่งที่จะใช้ร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่ต้องคำนึงถึงอาณาเขตเพราะ เป็น

¹“นายกรัฐมนตรีเยือนลาว” (2522,5-11 มกราคม). สยามจดหมายเหตุ. 4(2):29-31

²“สัมพันธ์ไมตรีระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับประเทศไทย” รัฐสารักษ์ 21(2).

แม่น้ำที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นแม่น้ำแห่งมิตรภาพและสันติภาพระหว่างไทย-ลาว¹ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญต่อลาวในฐานะที่เป็นเพื่อนบ้านไทยจึงได้มีการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มขึ้นอีก 4 จุด²

ฝ่ายไทยได้เชิญนายกรัฐมนตรีของลาวมาเยือนไทยอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกันเมื่อวันที่ 1-4 เมษายน ค.ศ.1979 เพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำประเทศทั้งสอง และเพื่อเจรจาตกลงแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ

ส่วนผลสำเร็จจากการเยือนเมื่อวันที่ 1-4 เมษายน ค.ศ.1979 ผู้นำลาว คือ นายไกสร พรหมวิหาร ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของลาวในฐานะเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไม่เป็นภัยกับเพื่อนบ้าน ส่วนพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้กล่าวต้อนรับลาวในฐานะเป็นมิตรประเทศจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติ บนพื้นฐานของความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันตามที่ได้แถลงการณ์กันไว้ระหว่างไทย-ลาว ลงวันที่ 4 เมษายน ค.ศ.1979³

ในความสำเร็จของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ กับการดำเนินนโยบายสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อลาวและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ เป็นที่ยอมรับว่าเป็นการสร้างความเห็นนี้ไว้ อาทิเช่น หนังสือไทยนิกร⁴ได้กล่าวว่า สถานการณ์ชายแดนตึงเครียดแต่การเจรจาตกลงระหว่างผู้นำฝ่ายไทย-ลาว กลับทำให้แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแห่งมิตรภาพและสันติภาพ

---

¹ศึกษารายละเอียดได้จากสยามจดหมายเหตุ. (2522). (2522,5-11 มกราคม) 4(2):32,และขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2531) เล่มเดิม. หน้า 65-66.

²ได้แก่ จุดผ่านแดนชั่วคราว ที่เปิดเพิ่มตามข้อเสนอของสภาความมั่นคงแห่งชาติ คือ ตรงช่องเม็ก-เมืองโพนทอง, นครพนม-ท่าแขก; เชียงของ-ห้วยทราย, ท่าลี่-แก่นท้าว

³ศึกษารายละเอียดได้จากสยามจดหมายเหตุ. (2522,6-12 เมษายน) 4(15):396-400

⁴ “ไทย-ลาว:สันติภาพเหนือแม่น้ำโขง” (2522, 22 มกราคม). ไทยนิกร. 3(30 - 66) :21-23.

การดำเนินนโยบายระดับรัฐบาลไทยกับลาวมิได้ยุติลงเพื่อฝ่ายผู้นำทั้งสองยังคงต้องการสานนโยบายต่อในระดับท้องถิ่น ดังนั้นในระหว่างวันที่ 16-17 สิงหาคม ค.ศ.1979¹ ได้มีการพบปะกันอีกครั้งระหว่างตัวแทนระดับกระทรวงและระดับท้องถิ่นของไทยกับลาว เพื่อเจรจาเรื่องปัญหาการเดินทางในแม่น้ำโขง โดยความพยายามที่จะให้มีการจัดตั้งคณะผู้แทนระดับท้องถิ่นทั้งฝ่ายไทยและลาวขึ้นเพื่อพิจารณาคอยดูแลแก้ไขปัญหาตามแนวชายแดนแม่น้ำโขง² ดังนั้นการดำเนินนโยบายของรัฐบาลจึงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งในรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เรียกได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีแต่อย่างไรก็ตามเมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประสบปัญหาการเมืองภายใน จึงไม่สามารถบริหารประเทศต่อไปได้ จึงได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1980

---

¹เป็นการพบปะหารือกันในระดับหน่วยงานสำคัญๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมตำรวจ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และระดับจังหวัด

²เกิดจากการติดต่อกันระหว่างคณะผู้แทนสันถวไมตรีไทยไปเยือนลาวในระหว่างวันที่ 16-17 สิงหาคม ค.ศ.1979 โดยมีพลเอกเล็ก แฉะ เป็นหัวหน้าคณะกรรมการชายแดนไทย-ลาว ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ติดต่อและควบคุมดูแลการใช้แม่น้ำโขงในด้านการคมนาคม การขนส่งระหว่างไทย-ลาวให้มีความสะดวกและมีความยุติธรรมต่อการไปมาหาสู่กัน ตามหลักการที่กำหนดไว้ในฐานะที่แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแห่งมิตรภาพและสันติภาพระหว่างไทย-ลาวอย่างแท้จริง

4.5 สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์¹

เป็นรัฐบาลที่ได้แถลงการต่อสภาไว้ว่า จะดำเนินนโยบายอย่างเป็นอิสระ โดยยึดประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ² และเป็นรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความมั่นคงของชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะรัฐบาลเกรงกลัวภัยคุกคามจากภายนอก เพราะขณะนั้นไทยมีปัญหาระหว่างพรมแดนด้านอื่นด้วย³

ส่วนนโยบายของไทยต่อลาว รัฐบาลไทยได้พยายามที่จะยุติข้อขัดแย้งปัญหาทางการเมือง เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งตามแนวพรมแดนยังไม่ยุติลง นับตั้งแต่ ค.ศ. 1980⁴ จนถึง ค.ศ. 1984 ตามบริเวณแนวพรมแดนแม่น้ำโขง อาทิ เหตุการณ์กรณี นปช. 131, 136 เมื่อ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1980 กรณีดอนสังคี เมื่อ ค.ศ. 1980 และดอนสวรรค์ เมื่อ ค.ศ. 1982⁵

---

¹เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการแต่งตั้ง ภายหลังการลาออกของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เข้าดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 32 มีนาคม ค.ศ. 1980 อยู่ยาวนานถึง 5 สมัย มีนโยบายภายในสำคัญคือ การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ (คำสั่ง 66/23)

²พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา. (2526, กุมภาพันธ์). "นโยบายต่างประเทศและแนวโน้มของนโยบายต่างประเทศ," สราญรมย์. 33 : 4-5.

³เกิดปัญหาการรุกรานโนนหมากมุ่น ที่ตาพระยา ปราจีนบุรี ซึ่งรัฐบาลเกรงว่าเวียดนามจะคุกคามไทยด้านเขมรเข้ามา

⁴สุรัชย์ ศิริไกร. (2527). *เล่มเดิม*. หน้า 66. สยามจดหมายเหตุ. (2523, 16-24 กรกฎาคม). 6(30) : 815-820.

⁵ดอนสังคี เป็นเกาะดอนกลางลำแม่น้ำโขงอยู่ระหว่างไทยกับนครเวียงจันทน์กับอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นดินแดนลาวตามทีระบุไว้ในอนุสัญญา ค.ศ. 1926 ส่วนดอนสวรรค์เป็นเกาะตามลำแม่น้ำโขงและเป็นดินแดนลาวด้วยเช่นกัน แต่อยู่ใกล้กับฝั่งไทย

รัฐบาลได้ใช้นโยบายต่อบลาวด้วยการปิดพรมแดนด้านจังหวัดหนองคายและนครพนม ลาวจึงมีทัศนะว่าไทยเป็นฝ่ายเริ่มต้นทำให้ความสัมพันธ์ระดับลง¹

นโยบายการแก้ไขปัญหาระดับประเทศของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีความแตกต่างจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ คือ ผู้นำรัฐบาลมิได้มีบทบาทแก้ปัญหาด้วยตนเองเพียงแต่ได้มอบนโยบายให้กับฝ่ายต่างๆ ไปกำกับดูแลแก้ไขปัญหา อาทิกระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นไปแก้ไขปัญหากันเอง นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นไป

ความพยายามแก้ไขปัญหาระดับประเทศได้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ภายหลังจากเกิดความขัดแย้ง เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1980 แต่ไม่สำเร็จเพราะว่าการเจรจาระดับตัวแทนของรัฐบาลไทย-ลาวฝ่ายไทยได้แก่ พลเอกสายหยุด เกิดผล เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนชายฝ่ายลาวมีท้าวทองสะหวัด ไซคำพิทูน รัฐมนตรีช่วยว่าการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และท้าวสุบัน สะลิททิลาด ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และคณะมาเจรจาที่กรุงเทพฯ แต่ไม่สำเร็จเพราะฝ่ายไทยได้แถลงการณ์ว่า ฝ่ายลาวได้ละเมิดข้อตกลงในการเจรจา โดยการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเสียก่อน จึงทำให้ฝ่ายไทยไม่เปิดพรมแดน² อย่างไรก็ตามทั้งสองฝ่ายยังพยายามเจรจากันอีก โดยเฉพาะนายคำพัน สิมมาลาวงศ์ ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทยได้พยายามเจรจาขอให้ไทยเปิดพรมแดนให้กับลาว ไทยจึงได้เปิดจุดผ่านแดนได้ที่จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1980³

¹มณฑล คงแถวทอง. *เล่มเดิม*. หน้า 25-26.

²สยามจดหมายเหตุ. (2523, 16-24 กรกฎาคม). เล่มเดิม.

³“แถลงการณ์กระทรวงการต่างประเทศ 23 กรกฎาคม 2523” (2523, 3 สิงหาคม). สยามรัฐ

การเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหายังกระทำอย่างต่อเนื่องแต่ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ยังคงแก้ไขให้ลุล่วงมิได้ คือการควบคุมสินค้าของไทยที่ส่งไปขายในลาวว่าเป็นสินค้ายุทธปัจจัย ซึ่งมีอยู่ถึง 273 รายการ เพราะการใช้มาตรการดังกล่าวยอมทำให้ลาวเกิดความเดือดร้อน ฝ่ายลาวได้ส่งตัวแทน คือ นายพูน ศรีประเสริฐ รองนายกรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศมาเยือนไทย ระหว่างวันที่ 12-15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1981 ทั้งสองฝ่ายได้เจรจาทกลงกันอีกครั้งหนึ่งตามแถลงการณ์เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1981¹ ซึ่งมีสาระสำคัญว่าให้คณะกรรมการชายแดนไทย-ลาว ร่วมกันแก้ไขปัญหาคอขวดโดยสันติวิธีและมีการเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มขึ้นเพื่อขนส่งสินค้าไปยังลาว นอกจากนี้ยังกำหนดให้แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแห่งมิตรภาพและสันติภาพเช่นที่เคยระบุได้ในแถลงการณ์ร่วมทุกฉบับ เพื่อมุ่งเน้นให้แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำของชาวไทย-ลาว อย่างแท้จริง

ส่วนการพยายามแก้ไขปัญหาคอขวดในระดับท้องถิ่นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน คือ ทั้งไทย-ลาวได้ร่วมกันส่งเสริมความสัมพันธ์โดยการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นระดับจังหวัดและแขวง เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือยาวประจำปี และแข่งขันกีฬา ระหว่างท้องถิ่น ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหของประเทศ² การกำหนดแนวนโยบายของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ให้ความสำคัญการแก้ไขปัญหาระดับท้องถิ่น โดยให้คณะกรรมการชายแดนไทย-ลาว ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาระหว่างไทย-ลาว

นโยบายสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ต่อการแก้ไขปัญหาคอขวดทางการเมืองระหว่างไทย-ลาว ระหว่างปี ค.ศ. 1980 ถึง ค.ศ. 1984 แม้จะมีความพยายามแก้ไขปัญหาดังแต่ระดับรัฐลงไปสู่ส่วนท้องถิ่น จนสามารถทำให้ปัญหาเริ่มเบาบางลงได้ เมื่อความขัดแย้ง

---

¹ศึกษารายละเอียดได้จากสยามจดหมายเหตุ. (2524, พฤศจิกายน - 3 ธันวาคม). 6(48) : 1317-1320 และขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2531). *เล่มเดิม*. หน้า 77.

² ปาริฉัตร อัสนิวรานนท์. (2529) *เล่มเดิม*. หน้า 73-74.

ด้านพรมแดนแม่น้ำโขงเริ่มบรรเทาลง ปัญหาการขัดแย้งทางด้านทางบกระหว่างไทย-ลาวได้เริ่มรุนแรงขึ้น ดังเช่น ค.ศ. 1984 ได้เกิดเหตุการณ์สามหมู่บ้านไทย-ลาว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาความขัดแย้งพรมแดนทางบก¹

---

¹วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนา. (2531). *ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปี พ.ศ. 2518- ปัจจุบัน*.

บทสรุป

ปัญหาไทย – ลาว ระหว่าง ค.ศ. 1975 – 1984 เป็นช่วงเวลาที่ไทย – ลาว มีความขัดแย้งตามบริเวณพรมแดนอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ดังได้เกิดเหตุการณ์ต่างๆที่ผ่านมา ในอดีตประชาชนสองฝั่งมีความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองอย่างใกล้ชิด ได้แปรเปลี่ยนไปเพราะปัจจัยทางการเมืองในลัทธิจักรวรรดินิยมเข้ามามีอิทธิพลในดินแดนฝั่งซ้าย และฝั่งขวาของ แม่น้ำโขง ฝรั่งเศสเป็นชาติแรกที่เข้ามากำหนดแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนไทย – ลาว โดยการทำสนธิสัญญาระหว่างฝรั่งเศสและไทย ตั้งแต่ ค.ศ. 1893 เป็นต้นมา จากนั้นมีปัญหาเรื่องความไม่แน่นอนของเขตแดนไม่อาจยุติลงได้ เนื่องจากมิได้มีการแก้ไข ในเวลาต่อมาขณะที่ลาวกำลังประสบอุปสรรคกับปัญหาการเมืองภายใน ตั้งแต่ ค.ศ. 1954 – 1975 มีการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ซึ่งยึดมั่นในลัทธิอุดมการณ์ทางการเมืองมาเป็นข้อกำหนดในการต่อสู้และเอาชนะกัน ฝ่ายหนึ่งยึดมั่นในอุดมการณ์แบบเสรีนิยม อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อมั่นในอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์ ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงเวลาแห่งการทำสงครามแย่งชิงอำนาจทางการเมืองภายใน โดยมีไทยให้การสนับสนุนลาวฝ่ายขวา ตั้งแต่ ค.ศ. 1954 เป็นต้นมา จนกระทั่งลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1975 นับตั้งแต่ขบวนการปกครองประเทศลาวสามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองได้ ปัญหาที่ ทำลายความสัมพันธ์ไทย – ลาว ในขณะนั้น คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นตามบริเวณพรมแดนแม่น้ำโขง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของผู้ที่อพยพลี้ภัยทางการเมือง การลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมาย และการเกิดอุปสรรคสำคัญจากกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากเรือ นพข. ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – ลาว ต้องได้รับผลกระทบทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนสังคม จนไม่สามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้

ปัญหาเรื่องพรมแดนแม่น้ำโขงได้เกิดขึ้นในขณะที่ไทยและลาวกำลังยึดมั่นในอุดมการณ์ที่แตกต่างทางการเมือง และความหวาดระแวงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นตามบริเวณพรมแดน แม่น้ำโขง ได้ทำลายความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มคนไทยและลาวที่เคยนับถือเสมือนเครือญาติสองฝั่งโขงนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 จะพบว่าปัญหาที่เป็นรอยร้าวระหว่างความสัมพันธ์ไทย – ลาว มากที่สุดในขณะนั้น คือ กรณีความขัดแย้งเรือ นปช. ที่ทำหน้าที่ตรวจตราในลำน้ำโขง ยังก่อให้เกิดผลตามมา คือ ความขัดแย้งระดับรัฐ และการตอบโต้ระหว่างประชาชนไทยและประชาชนลาว จนนำไปสู่ความบาดหมางระหว่างประเทศและปรากฏการณ์โต้ตอบที่รุนแรงจากไทย เช่น การสั่งปิดพรมแดน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ลาวอย่างมาก และไทย – ลาว ได้พยายามเจรจาเพื่อใช้ทรัพยากรของชาวสองฝั่งโขงมาแก้ปัญหาคือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การส่งเสริมชุมชนแม่น้ำโขงให้เป็นแม่น้ำแห่งมิตรภาพและสันติภาพระหว่างชาวไทยและชาวลาว เริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 ในบางครั้งการเจรจาสงบลงได้ แต่ต่อมาเกิดความขัดแย้งกันอีก เนื่องจากสองฝ่ายยังหวาดระแวงต่อกัน และกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งว่าแทรกแซงกิจการภายในของตน จนกระทั่งสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จึงสามารถเจรจากันโดยตกลงกันว่าการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งระหว่างไทย – ลาว บริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง ควรให้เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นประเทศเป็นผู้ดำเนินการ หลังจากนั้นเป็นต้นไปความขัดแย้งทางพรมแดนไทย – ลาว ได้ย้ายอยู่ตามบริเวณพรมแดนทางบก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนต์ธีร์ ศุภมงคล. (2495). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2527). *การวิเทศนโยบายของไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรมศิลปากร. (2535). *รวมเรื่องแปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ 2*. กรุงเทพฯ :

กรมศิลปากร

กระทรวงการต่างประเทศ. (2527). *วิวัฒนาการความสัมพันธ์ไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

กระทรวงมหาดไทย. (2538). *ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : พันนี้ พับ

บลิชซิง.

กนลา สุขพาณิชย์-เอกแสงศรี. (ม.ป.ป.). *สหรัฐอเมริกา เสรีไทยกับวิวัฒนาการของระบบทหาร*

ในประเทศไทย ในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

การประชุมทางวิชาการ เรื่องไทยกับปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีน. (2523). กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

ไกรสร พรหมวิหาร. (2531). *บางบทเรียนต้นตอและบางปัญหาเกี่ยวกับทิศทางใหม่ของการ*

ปฏิวัติลาว. กรุงเทพฯ : สันติธรรม.

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. (2531). *ไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน*. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.

เขียน ธีระวิทย์, พันศักดิ์ วิญญรัตน์ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2518). *ใครละเมื่อดอชิปไต่*.

กรุงเทพฯ : สารสยาม.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2508). *สถานการณ์รอบบ้านเรา*. กรุงเทพฯ : กรมประชาสัมพันธ์

เคนเนดี, จอห์น เอฟ. (2520). *ไทย พม่า ลาวและกัมพูชา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์.

จรรยา สุภาพ. (2511). *ปัญหาการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

จุลชีพ ชินวรรณ. (2529). *ความขัดแย้งในอินโดจีน*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

เจมส์ วี, มาร์ติน จูเนียร์. (2519). *สัมพันธ์ภาพไทย-อเมริกันระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง*.

แปลโดย สุจิตรา วุฒิสถียร. *ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ

แพรวพิทยา.

ฉลวย พิชัยศรทัต. *ไทยกับสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฉันทิมา อ่องสุรักษ์. บรรณาธิการ (2533). *การเดินทางมาช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง*. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. บรรณาธิการ (2536). *5 ทศวรรษการต่างประเทศไทย : จากความขัดแย้ง*

สู่ความร่วมมือ กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ณรงค์ พ่วงพิศ. (2527). *ประวัติศาสตร์การปกครองและการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ดิเรก ชัยนาม. (2509). *ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.

ดำริรัตน์ รัตนราษฎร์. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : สิทธิการพิมพ์.

เดิม วิภาคย์พจนกิจ. (2513). *ประวัติศาสตร์อีสาน*. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง

ประเทศไทย.

ถนอม กิตติขจร. (2510). *การบริหารของรัฐบาลไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : มปป.

ถนอม อานามวัฒน์. (2517). *ประวัติศาสตร์เหตุการณ์ปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

ถนอม อานามวัฒน์, และคณะ. (2528). *ประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึงสิ้นสมัย*

อยุธยา. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.

แถมสุข นุ่มนนท์. (2521). *เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

ธเนศ เจริญเมือง. (2537). *ไทย-พม่า-ลาว-จีน : สัมสัมพันธ์เศรษฐกิจ สัมสัมพันธ์วัฒนธรรม* .

กรุงเทพฯ : คปไฟ.

ธวัช ปุณโณทก. (2522). *ความเป็นมาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางด้านประวัติศาสตร์*.

กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

นคร พันธุ์ณรงค์. (2524). *ประวัติศาสตร์ไทย สมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ :

พิมพ์.

นฤมิตร สอดสุข. (2538). *ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย : การต่อสู้เพื่อสถาปนา*

ระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

นรนิติ เศรษฐบุตร. (2519). *นโยบายต่างประเทศของสหภาพโซเวียต*. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนพานิช.

ประพัฒน์ ตรีณรงค์. (2508). *ประมวลเหตุการณ์ในเอเชียอาคเนย์*. พระนคร : โรงพิมพ์อุดม

ศึกษา.

ประณต นันทิยะกุล. (2526). *มหาอำนาจกับความมั่นคงของไทย*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยา.

นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุนศิริ. (2528). *ปัญหาการรุกรานอธิปไตยตามแนวชายแดน*. กรุงเทพฯ

: เจ้าพระยาการพิมพ์.

ประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์. (2518). *การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์*. กรุงเทพฯ : ชนประดิษฐ์.

_____. (2522). *สงครามคอมมิวนิสต์*. กรุงเทพฯ : สยามบรรณ.

ประเทือง จินสกุล. (2528). *ภูมิศาสตร์กายภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ :

บูรพาสาส์น.

ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย. (2526). กรุงเทพฯ : ปิ่นเกล้า.

เพ็ญศรี ดูก. (2527). *การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย (ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4*

ถึงสิ้นสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

เพ็ญศรี ดูก. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย (สยาม) กับประเทศฝรั่งเศส ใน

คริสต์ศตวรรษที่ 19 ตามเอกสารของกระทรวงการต่างประเทศ. กรุงเทพฯ :

ราชบัณฑิตยสถาน.

ไพฑูรย์ มีกุล. (2532). ประวัติศาสตร์อารยธรรมอีสาน. มหาสารคาม : คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

มหาคำ จำปา, แก้วมณีและคณะ ผู้แต่ง. (2539). ประวัติศาสตร์ลาว. สุวิทย์ ธีรศาสตร์ แปล.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, อติสร อิศรางกูร ณ อยุธยา. บรรณาธิการ (2538). ปัญหาการจัดการและ

ความขัดแย้งเรื่องน้ำ การสำรวจพรมแดนแห่งความรู้. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อ

พัฒนาประเทศไทย.

มิตรสัมพันธ์, (มปป.) ฟัน้อง : ไทย-ลาว? สภาพความเป็นมาของความสัมพันธ์ ไทย-ลาว.

ศรีสะเกษ : มนตรีศาสตร์.

โมเรล, กาเบรียล. (2516). ประเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับกรุง

สยาม. กรุงเทพฯ : การศาสนา.

รัตนา รุจิรกุล. (2525). ภูมิศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์.

วงศ์ พลนิกร. (มปป). ผู้ข้ามโขงยามรุ่งอรุณ : บันทึกเบื้องหลัง การยุติสงคราม ไทย-ลาว

มปป.

วิชัย บำรุงฤทธิ์. (2517). อีสานความเจริญที่เพิ่มขึ้น กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์.

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ. (2533). เอกสารการบรรยายในการสัมมนา "ปัญหาพรมแดนไทย"

กรุงเทพฯ : ป. สัมพันธ์พาณิชย์.

ศรี อินทบัณฑิต. (2531). สันติภาพไทย-ลาว. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน จำกัด ประชาสัมพันธ์

พาณิชย์.

สีดา สอนศรี. บรรณาธิการ(2541). *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังสิ้นสุดสงครามเย็น*. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุกิจ เจริญรัตนกุล. บรรณาธิการ (2529). *ประเทศไทยกับการเมืองระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ :

โอเดียนสโตร์.

สุพจน์ ด่านตระกูล. (2531). *ลาว-ไทย ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง*. กรุงเทพฯ : สันติธรรม.

สุภัทร สุคนธาภิรมย์. (2528). *มองสถานการณ์โลก*. กรุงเทพฯ : สันติธรรม.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2541). *ทหารประชาธิปไตย จาก 14 ตุลาคม สู่ปัจจุบันและอนาคต*. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

สุรพล จุลพราหมณ์, พ.ด.อ. (2505). *ศึกษาลัทธิเจ้าลาว*. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.

สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. (2538). *ประวัติศาสตร์อีสานหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงปัจจุบัน*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2516). *สงครามอินโดจีน*. กรุงเทพฯ : แสงจันทร์.

สำเนียง ปาลสมบุรณ์. บรรณาธิการ. *บันทึกประวัติศาสตร์สะพานมิตรภาพไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ: ยูโรม่า. (มปป.).

อุกฤษฏ์ ปัทมานนท์. บรรณาธิการ (2539). *ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา.

อุทัย เทพสิทธิ. (2511). *เมืองลาว พี่น้องฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง*. กรุงเทพฯ : ศึกษา.

อุทัย เทพสิทธิ. (2516). *ความเป็นมาของ ไทย-ลาว* กรุงเทพฯ : เปรมชัย.

อุษณีย์ จัตวานนท์. (2518). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในเอเชียอาคเนย์*. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา.

แอมอนิเย, เอเจียน. (2539). *บันทึกการเดินทางในลาว*. ทองสมุทรี โดเร และสมหมาย

เปรมจิตต์ แปลและเรียบเรียง. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

2. งานวิจัย วิทยานิพนธ์

จรัส กุลละวาณิชย์. (2530-2531). *ประเทศอินโดจีนกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย*.

งานวิจัย กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2536). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับข้อพิพาทเขตแดนไทย-ลาว*.

วิทยานิพนธ์ นบ.ม (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ทิพวรรณ หอมกระหลบ. (2523). *ไทยกับความช่วยเหลือของต่างประเทศ : การศึกษาเฉพาะ*

กรณีความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2493 – 2519. วิทยานิพนธ์ กศ.ม

(ประวัติศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร. ถ่ายเอกสาร.

นิมิต ปถมวาลย์. (2519). *กรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส พ.ศ. 2483-2484*.

วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

บัญชา สุมา. (2528). *การเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์กับนโยบายป้องกันและปราบปราม*

ของรัฐบาล (พ.ศ. 2500-2523). วิทยานิพนธ์ อม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

บัลลัง ขมะสุนทร. (2518-2519). *การลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศอันเนื่องมาจาก*

ความไม่แน่นอนของแนวพรมแดน. เอกสารการวิจัย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราช
อาณาจักร. ถ่ายเอกสาร.

ปาริฉัตร อัสนีวรานนท์ (2529). *ความสัมพันธ์และการดำเนินนโยบายต่างประเทศของลาวต่อ*

ไทย. ธันวาคม 2518-ตุลาคม 2526. สารนิพนธ์ ร.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนะ. (2531). *ปัญหาข้อขัดแย้งไทย-ลาว ในช่วงปี 2518-ปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์.

รัฐศาสตร์ (สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สมปอง สงวนวิชัยกุล. (2524). *ปัญหาการควบคุมผู้อพยพและผลกระทบต่อประเทศไทย :*

ศึกษาศูนย์รับผู้อพยพจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์ภาควิชาการปก

ครอง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุภาพร โศกกระป็น. (2524). *นโยบายต่างประเทศของไทยต่อกลุ่มอินโดจีน ระหว่าง พ.ศ. 2518*

ถึง พ.ศ. 2523. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์ สาขาวิชาการระหว่างประเทศและการ

ทูต). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โสสมเพ็ญ ชูทรานนท์. (2526). *ลาวกับความมั่นคงของประเทศไทย : ศึกษานโยบายของไทยต่อ*

ลาว ระหว่าง พ.ศ. 2518-2523. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์ ภาควิชาความสัมพันธ์

ระหว่างประเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

3. วารสาร

“กรณีลาวยิงเรือหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง,”

สยามจดหมายเหตุ. (2523, 13–19 มิถุนายน).5 (25) : 674–677.

_____. (2523, 4–10 กรกฎาคม).5 (28) : 763–764.

_____. (2523, 16 – 24 กรกฎาคม).5 (30) : 813–820.

_____. (2523, 25–1 มิถุนายน – กรกฎาคม). 7 (26) : 701 – 704.

“กู้เรือ นปช. 123,” ประชาชาติ,(2518, 18 ธันวาคม). 3 (109) : 37-39

เขียน วีระวิทย์. (2517). “จีนกับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย,”

สังคมศาสตร์. 11 (4) : 18 – 36.

_____. (2522, ตุลาคม-ธันวาคม).” อภิเษกอำนาจกับความขัดแย้งในอินโดจีน,”

เอเชียปริทัศน์. 1(1) : 99-113.

“ความสัมพันธ์ไทย – ลาว.” (2519-15-2 เมษายน-กรกฎาคม). สยามจดหมายเหตุ.

1(29330) : 689-690, 716.

“ความสัมพันธ์ไทย – ลาว,” (2519, 22-28 กรกฎาคม). สยามจดหมายเหตุ. 1(30) : 716.

“ความสัมพันธ์ไทย – ลาว,” (2523, 8-14 สิงหาคม) สยามจดหมายเหตุ. 5(31) : 844-845

“คณะผู้แทนสันถวไมตรีไทยเยือนลาว”(2522, 17-23 สิงหาคม)สยามจดหมายเหตุ.

4(34) : 931-932

วีรศักดิ์ มุกิตาภรณ์. (2520, 10 กุมภาพันธ์). “การขัดแย้งกันระหว่างรัฐ,” สราญรมย์.

7(ที่ระลึก) :131-151.

จุนโกะ คูจิซุมิ. (2540, มกราคม - เมษายน). “กระบวนการเปลี่ยนแปลงของส่วยจาก

ตะวันออกเฉียงเหนือของสยาม กลางศตวรรษที่ 19,” เอเชียปริทัศน์. 18(1) : 24-55.

จุ่น พิจารณาถิ่น. (2528, กรกฎาคม - กันยายน). "แม่น้ำโขง," *แผ่นที่*.

1(28) : 31-47.

จเร ศิล. (2536, มีนาคม). "สะพานแม่น้ำโขง," *นาวิกศาสตร์*. : 35-41.

จันทนา สุทธิจารี. (2541, มกราคม - มีนาคม) "บทบาทของสหรัฐอเมริกาต่อสถานการณ์

โลก," *จุลสารเอเชียศึกษา*. 1(16) : 23-28.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2529, มกราคม - มีนาคม). "การต่อต้านรัฐบาล ในชนบทของ

ประเทศไทย," *จุลสารโครงการ ดำรงสังคม+มนุษย์*. 3(2) : 113-122.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2516, เมษายน - มิถุนายน). "ลำดับเรื่องสงครามเวียดนาม,"

รัฐศาสตร์นิเทศ. 8(2) : 27-40.

ฐิติพร จิระสวัสดิ์. (2535, พฤษภาคม - สิงหาคม). "การพัฒนาแม่น้ำโขง หนทางที่ยังรอการ

ประนอมประโยชน์," *เอเชียปริทัศน์*. 13(2) : 58-68.

เดือน บุญนาค. (2483, ธันวาคม). "แคว้นลาวเป็นของไทย," *นิติสาสน์*. 13(9) :

1062-1068.

ถนัด คอมันตร์. (2508-2509). "ภัยในเอเชีย," *ว.สารานุกรม*. : 3-6.

แถมสุข นุ่มนนท์. (2522, ตุลาคม - ธันวาคม). "แถลงการณ์ร่วมถนัด - รัสก์," ค.ศ. 1962.

ธรรมศาสตร์. 9(2) : 69-186.

"ทหารลาวลอบโจมตีไทย," (2520, 10 กุมภาพันธ์). *สยามจดหมายเหตุ* : 2(6) : 149-150.

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. (2531, สิงหาคม - ตุลาคม). "ลาวในทัศนะของผู้ปกครองไทย

สมัยรัตนโกสินทร์," *จดหมายเหตุชาวสังคม*. 11(1) : 104-121.

ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. (2536). "สถานะทางกฎหมายของแผนที่ในกรณีพิพาทในเขตแดน,"

สารานุกรม ฉบับ 50 ปี. : 45-49.

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2516). “ทหารรับจ้าง : เกียรติภูมิของชาติอยู่ที่ไหน,” *สังคม*

ศาสตร์ปริทัศน์.

“นปช:วิกฤตการณ์ในแม่น้ำโขง,” *ประชาชาติ*. (2518 , 4 ธันวาคม). : 6-13 .

“นายกรัฐมนตรีไปชายแดน,” (2519, 22 กันยายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 1(32) : 763-765.

เนย์ ดุน (นามแฝง). (2538, พฤษภาคม - มิถุนายน). “ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือใน
การพัฒนาลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน : สักแค่ไหนที่เรียกว่า ยั่งยืน,” *โลกเขียว*. 4(2) :
56-65.

“บนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงลาวจัดตั้งแนวสร้างชาติ”. (2522, 16 เมษายน). *ข่าวไทยนิกร*.
3(30, 78) : 31-32.

“ปัญหาชายแดนไทย – ลาว,” (2519, 8-14 กรกฎาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 1(28) : 657-659.

“ปัญหาอนาคตไทย – ลาวยังแก้ลำบาก,” (2518, 25 ธันวาคม). *ประชาชาติ*. 3(110) : 28-31.

“ปัญหาแม่น้ำโขง,” (2541, มกราคม - มีนาคม). *จุลสารเอเชียศึกษา*. 1(6) : 1-23.

“ประท้วงกรณีเปิดพรมแดนไทย – ลาว,” (2523, 1-2 กันยายน). *สยามจดหมายเหตุ*.
5(36) : 984-983.

ประสงค์ ชิงชัย, พ.อ. (2530, มกราคม - มีนาคม). “การใช้แม่น้ำเป็นเส้นเขตแดน,” *แทนที*.
3(29) : 9-16.

“ปิดพรมแดนไทย – ลาว,” (2519, 16-22 กันยายน). *สยามจดหมายเหตุ*. 1(38) : 909.
_____. (2523, 4-10 กรกฎาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 5(28) : 760, 763-764.

พิชัย วาสนาส่ง. (2530, มกราคม). “ลาวกับความสัมพันธ์บ้านพี่เมืองน้อง,” *สารคดี*.
2(23) : 33-36.

พงษ์ศานต์ พันธูลภ. (2519, เมษายน). “ท่าทีของสหรัฐอเมริกากับอนาคตของไทย,”
รวมคำแหง. 3(1) : 55-78.

พยนต์ หิมเจริญ. (2539, พฤษภาคม - สิงหาคม). "ประวัติศาสตร์ชนชาติลาว,"

เอเชียปริทัศน์. 15(2) : 25-51

_____. (2531, มกราคม - มีนาคม) "แนวพรมแดนไทย - ลาว," *แผนที่*. 30(3) : 44-64.

_____. (2527, เมษายน - มิถุนายน). (2527, กรกฎาคม - กันยายน).

"แนวพรมแดนระหว่างสยามกับอินโดจีน ฝรั่งเศส," : ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และสนธิ

สัญญา. *แผนที่* 26-27. (4-1) : 64-82, 30-67.

"พรมแดนไทย - ลาว" (2523, 1 กรกฎาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 5(27) : 733-734.

"พรมแดนไทย - ลาว," (2523, 1 กรกฎาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 5(27) : 733-734.

พูนผล เติวิทย์. (2519, 10 กุมภาพันธ์). "บทบาทในการแสวงหาอิทธิพลเหนือภาคพื้นเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้," *สราญรมย์*. 26 : 414-416.

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2538-2539, พฤศจิกายน - มกราคม). "คนสุโขทัยไปตีแม่โขงกันที่

ไหนด้าง," *ศิลปวัฒนธรรม*. 17(1-3) : 200-203.

"เพื่อนบ้าน : ผังซ้ายขวา ผังขวาไม่สงบ,". (2518, 26 สิงหาคม). *จัดรัสประจำสัปดาห์*. 1

(7) : 32-37.

พรเพ็ญ อันตระกูล. (2522, ตุลาคม - ธันวาคม). "ประเทศไทยกับความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่น

ในเอเชีย ค.ศ. 1938 - 1941," *ธรรมศาสตร์*. 9(2) : 22-43.

พันศักดิ์ วิญญรัตน์. (2516, กุมภาพันธ์). "ถนนในลาวกับความมั่นคงของไทย," 11(2) : 10-13.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2522, มีนาคม). "ความขัดแย้งในประเทศลาวหลังสงครามโลกครั้งที่ 2,"

รามคำแหง.(พิเศษ1) : 18-35.

ภัทรจิต จุมพล. (2538, กรกฎาคม - สิงหาคม). "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่

น้ำโขง," *เศรษฐกิจและสังคม*. 32(4) : 63-72.

มหาสีลา วีระวงส์. (2527, พฤษภาคม - สิงหาคม). "รัฐบาลลาวอิสระประวัติศาสตร์และความ
เป็นมา," *เอเชียปริทัศน์*. 15(2) : 53-74.

_____. (2540, ธันวาคม) "กำเนิดเวียงจันทน์นานพญานาค - บุรีฤาษีสว่าง," *ศิลปวัฒนธรรม*. 19(2) : 90-113.

มยุรี และชนบทพันธ์ เห่งาสีวาทน์, ขวัญเมือง จันทโรจณี. (2540, กรกฎาคม - ธันวาคม). "เบื้อง
หลังของสงครามกับญวณเชื้อชาติลาวที่สยามได้ก่อขึ้นในปี ค.ศ. 1827," *มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์*. 5(2) : 36-52.

มาเชียล ไพฑูรย์ ดัสเช. (2519, มกราคม - เมษายน). 11(1) : 142-195.

ยุพเรศ สรณอดิตต์. (2522) "กรณีพิพาทในอินโดจีน : สงครามปลดปล่อยและสงครามสั่งสอน,"
จุลสารเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน. อันดับที่ 75-50 : 25-41.

เยาวนนท์ เซษฐรัฐ. (2538, กรกฎาคม - สิงหาคม). "The Mekong Currency," *โลกสีเขียว*.
4(3) : 101-106.

"รัฐมนตรีต่างประเทศไทยเยือนลาว," (2519, 29 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม). *สยามจดหมายเหตุ*
เหตุ. 1(31) : 739-741.

"รัฐมนตรีต่างประเทศแถลง," (2519, 12-18 สิงหาคม). *สยามจดหมายเหตุเหตุ*. 11(33) : 785-788.

"รัฐมนตรีมหาดไทยไปเยือนลาว," (2525, 12-18 พฤษภาคม). *สยามจดหมายเหตุเหตุ*. 7(19) :
511-513.

"รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเยือนไทย," (2522, 9-15 พฤศจิกายน). *สยามจดหมายเหตุเหตุ*.
4(46) : 99-105.

เริ่ม บุรณฤกษ์. (2515, มีนาคม). "การชลประทานในลุ่มแม่น้ำโขง," *กสิกร* 45(2) : 99-104.

"ลาวขอให้ไทยเปิดพรมแดนเพิ่ม," (2523, 12-18 กันยายน). *สยามจดหมายเหตุเหตุ*. 5(28) : 1043.

"ลาว : อวสานล้านช้าง" (2518, 18 ธันวาคม). *ประชาชาติ*. 3(109) : 17-25.

ภาคผนวก

สมคิด ศรีสิงห์. (2540, กรกฎาคม - ธันวาคม). "การแรกเริ่มของอาณาจักรบนแผ่นดินไทยการ

รวมตัวกันในสมัยพุทธศตวรรษที่ 12," *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 5(2):7-33.

"สถานการณ์ชายแดนด้านแม่น้ำโขง," (2521, 13-19 มกราคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 3(3): 62.

"สถานการณ์ชายแดนจังหวัดหนองคาย," (2523, 25-31 กรกฎาคม). *สยามจดหมายเหตุ*.

5(31) : 844-845.

"สถานการณ์ไทย – ลาว," (2523, 8-14 สิงหาคม). *สยามจดหมายเหตุ*. 5(33) : 897-898.

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2530, กันยายน - ธันวาคม). "ปัญหาความ

สัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว," *เอเชียปริทัศน์*. 8(3) : 93-109.

สมบูรณ์ เสี่ยงบุตร. (2522, 10 กุมภาพันธ์). "การสืบสิทธิของรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับสนธิ

สัญญา," *สราญรมย์*. 29 : 17-28.

สิทธิพร ณ นครพนม. (2538, 10-12 สิงหาคม - ตุลาคม). "ปลาบึกเจ้าแห่งแม่น้ำโขง,"

ศิลปวัฒนธรรม. 16 : 55-63.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2538, 2539, พฤศจิกายน, มกราคม). "หินตั้งกับไหหินในลาว เป็นฝีมือ

"ขมุ" หรือใครกันแน่?," *ศิลปวัฒนธรรม*. 17(1-3): 106-117.

สุทิน สนองพันธ์. "จากเมืองสิบเอ็ดฝักตู สิบแปดปองเอี่ยม ชาวเก้าแม่ขันได : เมืองที่มีชื่อ

ประหลาดในอีสาน สู่ความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมใกล้เคียง," *มนุษยศาสตร์*

และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร : 53-67.

สุภา (2514, 15 กุมภาพันธ์). "แม่น้ำโขง," *ชัยพฤกษ์*. 7:17-19.

สุมิตรา อมรายน. (2512, มกราคม – ธันวาคม). "วิกฤตการณ์ในลาว," *จุลสารชุดเบื้องหลัง*

เหตุการณ์ปัจจุบัน. 7-18 : 1-26.

สุรพล ดำริห์กุล. (2524, กันยายน). "ภูผาแห่งความตายที่โขงเจียม," *ศิลปวัฒนธรรม*.

2(11) : 6-15.

สุรัชย์ ศิริไกร. "นโยบายต่างประเทศของโซเวียตกับข้อเสนอความมั่นคงปลอดภัย ร่วมกันในเอเชีย," *รัฐศาสตร์นิเทศ*. 11(1): 89-195.

สุวิทย์ ชีรสาควัต. (2540 – 2541, พฤศจิกายน – 1 เมษายน). "การค้าขายแลกเปลี่ยนของลาวในลุ่มแม่น้ำโขง ตั้งแต่ลาวได้เอกราชถึง ค.ศ. 1975," *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 15(2): 39-59.

"เสียงปืนกลางแม่น้ำโขง." (2518, 5 สิงหาคม). *จิตวิสัยประจำสัปดาห์*. 1(5):10.

อรรถ นันทจักร. (2540). "กฎหมายลุ่มแม่น้ำโขง : พัฒนาการและความต่อเนื่อง," *รวมบทความประวัติศาสตร์*. 19: 76-92.

อภิสิทธิ์ ชีระจารุวรรณ. (2539, พฤศจิกายน - มกราคม). "ในความลุ่มลึกของนาคน้ำโขง," *ศิลปวัฒนธรรม*. 17(1-3): 26-47.

อรุณ ภาณุพงศ์. (2506). "ปัญหาเรื่องลาว," *สราญรมย์*. : 250-265.

อุทัย เทพสิทธิ์. (2509, กันยายน – พฤศจิกายน). "การปกครองของลาว," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*. 4(2): 10-15.

อุทัยทอง ส. ผาบมีชัย. (2517, มกราคม - มีนาคม). "สัญญาสันติภาพ, 21 กุมภาพันธ์ 1973 ในราชอาณาจักรลาว สัญญาสำหรับรวมลาวครั้งสุดท้าย," *รัฐศาสตร์นิเทศ*. 9(1): 66-93.

อุทิน บุญยาวง. (2538, ธันวาคม). "คราบน้ำตามอมปี 20 ปี สันติภาพในลาว," สมชาย นิลอาธิ แปล. *ศิลปวัฒนธรรม*: 96-105.

อุษณีย์ จัตรานนท์. (2518, เมษายน - ธันวาคม). "ชัยชนะของฝ่ายซ้ายในลาว," *วิทยากร*. 65-85, 88-99.

"เฮโรอีน.....เส้นหล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจลาว," (2523, 3 ตุลาคม). *ปฏิญญา*. 3(82): 30-32.

ภาษาอังกฤษ

Adams, Nina S. and S.W. MC Coy. (1970). *Laos : War and Revolution*. New York : Harper & Row.

Brown MacAlister and Zasloff, Joseph J. (1986). *Apprentice Revolutionaries*. California : Hoover Institution.

Dommen, Arthur J. (1971). *Conflict In Laos : the Politics of Neutralization*. New York : Praeger.

Gunn, Geoffrey C. (1988). Political Struggles in Laos (1930 – 1954) : Vietnamese Communist Power and the Lao Struggle for National Idependence. Bangkok : Duangkamol.

Keyes, Charles. F. (1977). *Isan : Regionalism in Northeastern Thailand*. Southeast Asia Program. Data Paper. No.65, Cornell University.

Scharr, G Hart, and Fifiield Russell H. (1963). *The Lower Mekong : Challenge to Cooperation in Southeast Asia*. Prineeton N.J. : Van Nostrand.

Toye, Hugh. (1968). *Laos : Buffer State or Battleground*. London : Oxford University Press.

วารสารภาษาอังกฤษ

Brown, MacAlitter And Zasloff, Joseph j. (1976, February). "Laos in 1975 : people's Democratic Revolution Lao Style," Asian Survey. Vol.XVI No. 2 : 198.

"Laos," Far Eastern Economic Review Asia Yearbook. (1976) : 201.

_____. "Laos," Far Eastern Economic Review Asia Yearbook. (1977) : 201-203.

_____. "Laos," Far Eastern Economic Review Asia Yearbook. (1978) : 233.

"Thailand,". Far Eastern Economic Review Asia Yearbook. (1976) : 305.

หนังสือสัญญากรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส

แต่วันที่ ๑ ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงสยาม แลท่านประธานาธิบดีรีพับลิกกรุงฝรั่งเศสมีความประสงค์เพื่อจะระงับกับความวิวาท ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยที่ล่วงไปแล้วในระหว่างประเทศทั้งสองนี้ และเพื่อจะผูกพันธ์ทางไมตรีอันได้มีมาร้อยปีแล้ว ในระหว่างกรุงสยามแลกรุงฝรั่งเศสนั้นให้สนิทยิ่งขึ้น จึงได้ตั้งอรรคราชทูตผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่าย ให้ทำหนังสือสัญญานับนี้ คือ

ฝ่ายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงสยาม ได้ตั้งพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการคณาภยันตรมหาจักรกรีแลแกรนด์ออฟฟิเชอร์ลียองดอนเนอร์ ฯลฯ เสนาบดีว่าการต่างประเทศกรุงสยามฝ่ายหนึ่ง

แลฝ่ายท่านประธานาธิบดีรีพับลิกกรุงฝรั่งเศส ได้ตั้งมองซิเออร์เลอว์ชาลส์มารีเลอมีร์ เดอวิเลร์ ผู้ได้รับเครื่องอิสริยาภรณ์แกรนด์ออฟฟิเชอร์ลียองดอนเนอร์ แลจุลวรภรณ์อรรคราชทูตผู้มีอำนาจเต็มชั้นที่หนึ่ง แลที่ปรึกษาการแผ่นดินอีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้ซึ่งเมื่อได้แลกเปลี่ยนตราตั้งมอบอำนาจ แลได้เห็นเปนการถูกต้องตามแบบแผนดีแล้ว ได้ตกลงทำข้อสัญญาดังมีต่อไปนี้

ข้อ ๑ คอเวอนแมนต์สยามยอมสละเสียซึ่งข้ออ้างว่ามีกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้นทั่วไปในดินแดน ณ ผังซ้ายปากตวันออกแม่น้ำโขง แลในบรรดาเกาะทั้งหลายในแม่น้ำนั้นด้วย

ข้อ ๒ คอเวอนแมนต์สยามจะไม่มีเรือรบใหญ่ค่อยไปไว้ ฤๅใช้เดินในทะเลสาบก็ดี ในแม่น้ำโขงก็ดี แลในลำน้ำแยกจากแม่น้ำโขงซึ่งอยู่ภายในที่อันได้มีกำหนดไว้ในข้อต่อไปนี้

ข้อ ๓ คอเวอนแมนต์สยามจะไม่ก่อสร้างด่าน ค่าย คู ฤๅที่อยู่ของพลทหารในแขวงเมืองตะบอง แลเมืองนครเสียมราฐ แลในจังหวัด ๒๕ กิโลเมตร (๒๒๕ เส้น) บนฝั่งขวาปากตวันตกแม่น้ำโขง

ข้อ ๔ ในจังหวัดซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๓ นั้น บรรดาการตระเวนรักษาจะมีแต่กองตระเวนเจ้าพนักงานเมืองนั้นๆ กับคนใช้เป็นกำลังแต่เพียงที่จำเป็นแท้ แลทำการตามอย่าง เช่น เคยรักษาเป็นธรรมเนียมในที่นั้น จะไม่มีพลประจำอาพลงเกณท์สรรพด้วยอาวุธเพนทหารอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งอยู่ในที่นั้นด้วย

ข้อ ๕ คอเวอนแมนตส์สยามจะรับปรึกษากับคอเวอนแมนตส์ฝรั่งเศส ภายในกำหนดหกเดือน แต่ปีนีไปในการที่จะจัดการเพนวิธีการค้าขาย แลวิธีตั้งด่านโรงภาษีในตำบลซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๓ นั้น แลในการที่จะแก้ไขข้อความสัญญา ปีมะโรงอัฐศก จุลศักราช ๑๒๑๘ คฤชตศักราช ๑๘๕๖ นั้นด้วย คอเวอนแมนตส์สยามจะไม่เก็บภาษีสินค้ำเข้าออกในจังหวัดที่ได้กล่าวไว้ในข้อ ๓ แล้วนั้น จนกว่าจะได้ตกลงกัน คอเวอนแมนตส์ฝรั่งเศสจะได้ทำดอบแทนให้เหมือนกันในสิ่งของที่เกิดจากจังหวัดที่กล่าวนี้สืบต่อไป

ข้อ ๖ การซึ่งจะอุดหนุนการเดินทางเรือในแม่น้ำโขงนั้น จะมีการจำเพนที่จะทำได้ในฝั่งขวาปากวันตกแม่น้ำโขงโดยการก่อสร้างกั๊ดิ ถาตั้งท่าเรือจอดกั๊ดิ ทำที่ไว้พินแลถ่านกั๊ดิ คอเวอนแมนตส์สยามรับว่าเมื่อคอเวอนแมนตส์ฝรั่งเศสขอแล้ว จะช่วยตามการจำเพนที่จะทำให้สะดวกทุกอย่างเพื่อประโยชน์ทั้งนั้น

ข้อ ๗ คนชาวเมืองฝรั่งเศสกั๊ดิ คนในบังคับถาคณอยู่ในปกครองฝรั่งเศสกั๊ดิ ไปมาค้าขายได้โดยสะดวกในตำบลซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๓ เมื่อถือหนังสือเดินทางของเจ้าพนักงานฝรั่งเศสในตำบลนั้น ฝ่ายราษฎรในจังหวัดอันได้กล่าวไว้นี้จะได้รับผลเพนการดอบแทนอย่างเดียวกันด้วยเหมือนกัน

ข้อ ๘ คอเวอนแมนตส์ฝรั่งเศสจะตั้งกงสุลได้ในที่ใดๆ ซึ่งจะคิดเห็นว่าเป็นการสมควรแก่ประโยชน์ของคนผู้อยู่ในความป้องกันของฝรั่งเศส แลมีที่เมืองนครราชสีมาแลเมืองน่าน เพนต้น

ข้อ ๙ ถ้ามีความขัดข้องไม่เห็นต้องกันในความหมายของหนังสือสัญญานี้แล้ว ภาษาฝรั่งเศสเท่านั้นจะเป็นหลัก

ข้อ ๑๐ สัญญานี้จะได้ตรวจแก้เป็นใช้ได้ภายในเวลาสี่เดือนตั้งแต่วันลงชื่อกันนี้
อรรคราชทูตผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่ายซึ่งได้กล่าวชื่อไว้ข้างต้นนั้น ได้ลงชื่อและได้
ประทับตราหนังสือสัญญานี้สองฉบับเหมือนกันไว้เป็นสำคัญแล้ว
ได้ทำที่ราชวัลลภกรุงเทพฯ ณ วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

(เซ็นพระนาม) เทวะวงษาโรประการ

อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส

เพื่อวางระเบียบความเกี่ยวพันระหว่างสยามกับอินโดจีน

ลงนามกับคณะกรุงเทพฯ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๙

ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันกันที่กรุงเทพฯ

วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๐ คำปรารภ

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยามและประธานาธิบดีแห่งเรปูบลิกฝรั่งเศสมีโนทรปรารภนาเท่าเทียมกันที่จะให้ความเกี่ยวพัน จะเพาะระวางกรุงสยามกับอินโดจีนได้รับประโยชน์ของบทบัญญัติแห่งหนังสือฉบับใหม่ว่าด้วยทางพระราชไมตรี และการค้าขายและการเดินเรือ ซึ่งกรุงสยามกับฝรั่งเศสได้ลงนามกันเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๙๒๕ นั้น โดยสมบูรณ์ที่สุดที่จะเป็นไปได้ จึงได้ตกลงจะกระทำอนุสัญญาฉบับนี้ และจะดำเนินการภายในกำหนดเวลาสั้นที่สุดเพื่อเจรจาทำความตกลงบูรณการต่างๆ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ ๒๖ และในโปรโตคอลติดท้ายหนังสือสัญญาที่เข้ามาแล้วนี้ อันว่าด้วยการวางระเบียบความเกี่ยวพันระหว่างอินโดจีนกับกรุงสยามและเพื่อการนี้ จึงได้ทรงแต่งตั้ง และแต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่าย คือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามนั้นพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ เสนาบดีว่าการต่างประเทศของพระองค์

ฝ่ายท่านประธานาธิบดีแห่งเรปูบลิกฝรั่งเศสนั้น ท่านอาเล็กซังดรุ วาเรนนผู้สำเร็จราชการแห่งอินโดจีนฝรั่งเศส

ผู้ซึ่งเมื่อได้ส่งหนังสือมอบอำนาจให้ตรวจดูซึ่งกันและกัน และได้เห็นเป็นอันถูกต้องเป็นอย่างดีแล้ว ได้ปรึกษากันตกลงกันทำสัญญาเป็นข้อดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีและการค้าขายและการเดินเรือซึ่งได้ทำกันในระหว่างเร
บุปโลกฝรั่งเศสกับพระราชอาณาจักรสยาม เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๒๕ นั้น จะต้องเป็น
อันใช้บังคับแก่ความเกี่ยวพันจะเพาะระหว่างกรุงสยามกับอินโดจีนโดยทุกประการที่ไม่ขัดกับ
อนุสัญญานับนี้ ฤกกับความตกลงต่าง ๆ อันได้บัญญัติไว้ในอนุสัญญานี้ นับตั้งแต่วันแลกเปลี่ยน
สัตยาบันอนุสัญญานับนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๒

โดยที่ข้อ ๒ แห่งหนังสือสัญญาลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๒๕ ให้ประกันแก่กรุง
สยามและอินโดจีนในอันจะรักษาและถ้อยที่ถ้อยเคารพต่อเขตแดนอันเป็นสามัญแก่ทั้งสองฝ่าย
นั้น อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ปฎิญาณว่า ข้อ ๓ แห่งสัญญา ลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๑๘๙๓ และ
ข้อ ๖ แห่งอนุสัญญา ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๐๔ นั้นให้เป็นอันยกเลิก

เพื่อปฏิบัติการตามบทสัญญาอันกล่าวไว้ในวรรคที่ ๒ ของข้อ ๒ แห่งหนังสือสัญญาลง
วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๒๕ นั้น อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ได้ตกลงกันต่อไปอีกดังนี้ คือ

๑. ในสองตอนของเขตแดนระหว่างกรุงสยามกับอินโดจีน ซึ่งแม่น้ำโขงเป็นแดนนั้น จะ
ต้องมีแนวปลอดการทหารกว้างข้างละ ๒๕ กิโลเมตรจากเส้นเขตแดน

๒. ภายในแนวเขตนี้ กรุงสยามและอินโดจีนจะบำรุงกำลังพลถืออาวุธไว้ในอาณาเขต
ของตนได้ ก็เฉพาะแต่กำลังตำรวจเท่าที่จำเป็น สำหรับรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบ
ร้อยของมหาชนเท่านั้น

แต่ทว่า อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้แต่ละฝ่ายคงสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะเพิ่มกำลังเช่นนี้ขึ้น
ได้ชั่วคราว เท่าที่จำเป็นสำหรับการที่ตำรวจจักต้องกระทำเป็นพิเศษ และทั้งสองฝ่ายสงวนไว้
ซึ่งอำนาจภายในอาณาเขตของตนที่จะขนกองพลรบและเครื่องสัมภาระต่างๆ ซึ่งต้องการสำหรับ

การกระทำของตำรวจในเขตแขวงที่ใกล้เคียงสำหรับการสงครามกับประเทศนอกอนุสัญญานี้ผ่านข้ามแนวเขตที่ปลอดการทหารนั้นได้ด้วย

ในที่สุด อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้แต่ละฝ่ายจะต้องได้รับอำนาจให้พักเครื่องบินทหารที่ไม่มีเครื่องอาวุธในอาณาเขตของตนและภายในแนวเขตที่ปลอดการทหารนั้นได้ทุกเมื่อ

๓. ภายในแนวเขตที่ปลอดการทหารนั้น ห้ามมิให้มีค่ายมั่นสถานสำหรับการทหาร ฤาสนามบินสำหรับใช้เฉพาะประโยชน์ของกองทัพ ฤามีคลังสำหรับเครื่องอาวุธฤากระสุนปืนฤายุทธภัณฑ์ เว้นไว้แต่จะเพาะคลังสำหรับเก็บเครื่องสัมภาระที่ต้องใช้อยู่เสมอและเชื้อเพลิง อันเป็นของจำเป็นสำหรับเครื่องบินทหารที่ไม่มีอาวุธนั้นจึงจะมีได้

สถานที่พักอาศัยของกำลังตำรวจณะแห่งต่างๆ ในแนวเขตที่ว่านี้นั้นพึงมีระเบียบการป้องกันสร้างไว้ได้เท่าที่ต้องการตามปกติ สำหรับการรักษาความมั่นคงของที่นั้นๆ

๔. แนวเขตปลอดการทหารที่กำหนดไว้ในวรรคหมายเลข ๑ ข้างบนนี้นั้น จะต้องปักปันเขตกันโดยอาศัยความตกลงพิเศษ ซึ่งจะต้องเจรจากันทำขึ้นในระวางกรุงสยามกับอินโดจีนโดยเร็วที่สุดที่จะพึงเป็นไปได้

ความตกลงที่ว่านี้จะต้องกำหนดประเภทและจำนวนพลและเครื่องอาวุธสำหรับกำลังตำรวจของประเทศแต่ละฝ่ายที่จะต้องมีไว้ตามปรกติภายในแนวเขตที่กล่าวมาแล้วนั้นด้วย

ความตกลงที่ว่านี้จะต้องกำหนดลักษณะการ ซึ่งภาคีฝ่ายที่เกี่ยวข้องนั้นจะพึงใช้อำนาจซึ่งได้ประสาทให้โดยตอนที่สองของวรรคหมายเลข ๒ ข้างบนนี้นั้นได้อย่างไรด้วย

ในที่สุด ความตกลงที่ว่านี้จะต้องวางระเบียบการพิเศษในเรื่องการเติรอากาศยานในแนวเขตที่ปลอดการทหารนั้น และจะเพาะอย่างยิ่งจะต้องวางลักษณะการที่ว่าอากาศยานทหารฤาอากาศยานทหารพลเรือนของประเทศทั้งสองนี้แต่ละฝ่ายจะบินข้ามเหนือลำแม่น้ำและร่อนลงพักอยู่ในที่นั้นได้อย่างไร

๕. ความตกลงพิเศษที่บัญญัติไว้นี้ “คณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส-สยามประจำแม่น้ำโขง” ซึ่งจะได้ตั้งขึ้นตามข้อ ๑๐ ข้างล่างนี้ จะต้องเป็นผู้คิดร่างขึ้น แล้วเสนอให้รัฐบาลทั้งสองที่เกี่ยวข้องนั้นอนุมัติ

ข้อ ๓

เพื่อป้องกันมิให้มีข้อพิพาทอย่างใดในเรื่องเส้นเขตแดนในระวางกรุงสยามกับอินโดจีน ในตอนที่แม่น้ำโขงเป็นแดนนั้น อัครราชทูตแห่งอนุสัญญานี้ตกลงกันว่า จะได้มีการกำหนดเส้นเขตแดนนั้นอย่างแน่นอนณะท้องที่ โดยความยินยอมพร้อมกันทั้งสองฝ่าย

เพื่อการนี้ เส้นเขตแดนตามลำแม่น้ำโขงนั้น มีบทวิเคราะห์ให้จัดตั้งต่อไปนี้ คือ

๑. ตามลำแม่น้ำโขงในตอนที่แยกออกเป็นหลายสายเพราะเกาะนั้น ให้ถือว่าร่องน้ำเป็นเส้นเขตแดนระวางกรุงสยามกับอินโดจีน

๒. ตามลำแม่น้ำโขงในตอนที่แยกออกเป็นหลายสาย เพราะมีเกาะซึ่งออกหากจากฝั่งสยาม โดยมีกระแสน้ำไหลสพัดอยู่ในระวางนั้นจะเป็นเวลาหนึ่งเวลาใดในทวีปก็ตาม ให้ถือว่าร่องน้ำของสายแยกที่ใกล้ฝั่งสยามที่สุดนั้นเป็นเส้นเขตแดน

๓. ในบันดาถิ่นที่ลำน้ำแยกซึ่งอยู่ใกล้กับฝั่งสยามที่สุดนั้น ขึ้นขึ้นด้วยทรายทับถมถาดันแห่งขึ้นจนกระทั่งทำให้เกาะ ซึ่งแต่ก่อนอยู่ห่างจากฝั่งนั้นเชื่อมต่อกันเป็นหนึ่งกับฝั่งนั้นๆ ตามหลักนิยมเส้นเขตแดนจักต้องเตีรตามร่องน้ำเดิมของสายลำน้ำแยกที่ขึ้นขึ้นด้วยทรายทับถมถาได้ดินแห่งขึ้นนั้น แต่ทว่า ถ้าแม้มีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นแล้ว จะต้องร้องขอต่อคณะข้าหลวงใหญ่ประจำแม่น้ำโขงให้พิจารณาแต่ละกรณีตามเหตุการณ์ที่เป็นจริง และในกรณีเช่นนั้นคณะข้าหลวงใหญ่จะแนะนำให้ย้ายเส้นเขตแดนไปไว้ยังร่องน้ำที่อยู่ใกล้ที่สุดของลำแม่น้ำก็ได้ ถ้าหากวินิจฉัยเห็นว่าการย้ายเช่นนั้นเป็นอันพึงปรารถนา ดังเช่นที่ได้ตกลงกันแล้ว แต่บัดนี้สำหรับที่ดินต่างๆ ในลำแม่น้ำซึ่งได้ระบุชื่อไว้ในวรรคต่อไปนี้

บันดาที่ดินในลำแม่น้ำซึ่งออกชื่อต่อไปนี้ เปนอันเชื่อมตายตัวกับอาณาเขตสยามคือ ดอนเขี้ยว, ดอนเขี้ยวน้อย, ดอนน้อย, ดอนยาด, ดอนบ้านแพง, หาดทรายเพ – เว้นกุ่ม, ดอนแกวกอง – ดินเหนื่อและดอนสำโรง ซึ่งบางแห่งพึงนับได้ว่าเป็นส่วนของฝั่งฝ่ายสยามและบางแห่งเปนอะเพาะชานเลนที่เกิดสระสมขึ้น และต่อเนื่องกับฝั่งสยามนั้นมากกว่าเปนเกาะโดยแท้จริง

คนสังกัดชาติฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่ฤๅทำการเพาะปลูกอยู่ในบันดาที่ดินที่ระบุชื่อข้างบนนี้ จะคงมีสัญชาติเดิมของตนต่อไป และถ้าหากว่าอยู่ได้บังคับแห่งกฎหมายสยามและบันดาหนังสือสัญญาซึ่งใช้อยู่ในนั้นแล้ว จะคงเสวยสิทธิในการอาศัยอยู่ ฤๅในการกรรมสิทธิ ฤๅในแต่ว่าการเพาะปลูกนั้นได้ต่อไป

คณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส – สยามประจำแม่น้ำโขงนั้น จะต้องได้รับมอบหมายให้จัดการกำหนดเส้นเขตแดนตามลำแม่น้ำดังที่วิเคราะห์มาแล้วนี้ แต่หากมีข้อสงวนไว้ว่าจะต้องได้รับอนุมัติแห่งรัฐบาลทั้งสองที่เกี่ยวข้องนั้น

การกำหนดเช่นนี้จะต้องรวมทั้งการเขียนเส้นเขตแดนลงในแผนที่ลำแม่น้ำโขง โดยมีกระเสียนมาตราส่วนหนึ่งในหมื่นกับทั้งจะต้องทำเครื่องหมายปักเส้นเขตแดนลงไว้ตามลำแม่น้ำโขงในทุกตอนที่เห็นว่าเป็นการจำเป็นด้วย

ข้อ ๔

อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้มีความปรารถนาที่จะให้ความเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจในระหว่างอาณาเขตของทั้งสองฝ่ายให้เผยแผ่โดยสะดวก จึงได้ยินยอมตกลงกันว่า การเดินเรือในทางค้าขายนั้น แต่ละฝ่ายจะต้องกระทำได้โดยเสรีภาพตลอดทั่วความกว้างของลำแม่น้ำโขงในทั้งสองตอนที่มีแม่น้ำนั้นเปนเส้นเขตแดนในระหว่างกรุงสยามกับอินโดจีน

บทบัญญัติแห่งข้อ ๔ ของอนุสัญญา ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๙๐๔ นั้นเป็นอันคงใช้อยู่ และรับความยืนยันในที่นี้

บริษัทเดินเรือในทางค้าขาย ซึ่งต่อไปภายหน้าทางราชการของประเทศทั้งสองที่ตั้งอยู่
 ชานฝั่ง แต่ละประเทศจักมอบอำนาจให้ใช้เรือเดินตามลำแม่น้ำโขงตอนที่เป็นเส้นเขตแดนได้นั้น
 จะต้องเป็นเฉพาะแต่บริษัทสยามฤาบริษัทอินโดจีนเท่านั้น

ข้อ ๕

คณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส-สยามประจำแม่น้ำโขงจะต้องได้รับมอบหมายให้พิจารณา
 ว่าจะมีทางสามารถหาไม่อย่างไรในอันจะแก้ไขระเบียบการเช่าถือที่ดินฝั่งขวาของแม่น้ำโขง
 ซึ่งกรุงฝรั่งเศสเช่าถือตามความในข้อ ๖ แห่งหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๑๘๙๓ และ
 ข้อ ๘ แห่งอนุสัญญา ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๐๔ นั้น

แต่ทว่าเป็นที่ตกลงกันแต่บัดนี้ว่า ถ้าหากจะทำความตกลงพิเศษ แล้วและแก้ไข
 ระเบียบการอนุญาตให้เช่าถือที่วามานี้แล้ว การแก้ไขเข้าว่านั้นจะเบียดเบียนประโยชน์ของทาง
 ราชการฝ่ายอินโดจีนฤาประโยชน์ของคนสังกัดชาติฝ่ายนั้น ซึ่งมีอยู่ขณะที่ทำความตกลงนั้นไม่
 ได้เป็นอันขาด อนึ่งเป็นที่เข้าใจกันจะเพาะอย่างยิ่งว่า ถ้าหากว่าแก้ไขระเบียบการให้เช่าถือเช่น
 ว่านี้แล้ว รัฐบาลสยามรับรองว่าจะให้ความสะดวกสำหรับแต่งสรรค์ที่ดินฝั่งขวา และลู่เอื้อเอา
 เช่าถือที่ดินนั้นๆ ฐานเอกชนทุกอย่างทุกประการที่จำเป็นสำหรับบริษัทอินโดจีนต่างๆ ที่ทำการ
 เดินเรือฤาประกอบการพาณิชย์ตามลำแม่น้ำโขงนั้น

ข้อ ๖

โดยเหตุที่ตั้งแต่นี้ต่อไป กรุงสยามจำเอนจะต้องมีส่วนในการสำรวจทางน้ำในตอนลำ
 แม่น้ำโขงสองตอนที่เป็นเขตแดนนั้น อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ตกลงกันว่า ข้อ ๒ แห่งหนังสือ
 สัญญา ลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๑๘๙๓ นั้นให้เป็นอันยกเลิกเสียโดยอนุสัญญาฉบับนี้

อนั้น แต่ละฝ่ายจะต้องได้รับอำนาจเพื่อใช้เรือมีอาวุธเดินไปมาตามลำแม่น้ำโขงในตอน
 ที่เป็นเขตแดนเพื่อการศุลกากรฤาเพื่อการสำรวจสำหรับสืบจับนั้นได้

แต่ความตกลงพิเศษที่ว่าไว้ในข้อ ๒ แห่งอนุสัญญานี้ นั้น จะต้องกำหนดจำนวน ชนิด และขนาดระวางของเรือมีอาวุธเช่นว่านี้ และกำหนดเครื่องอาวุธอย่างมากประจำเรือนั้นด้วย

ข้อ ๗

ตามลำแม่น้ำโขงทั้งสองตอนที่เปนเขตแดนระวางกรุงสยามกับอินโดจีนนั้น คนสังกัดชาติของประเทศทั้งสองจะต้องมีสิทธิที่จะจับสัตว์น้ำได้ตลอดทั่วความกว้างของแม่น้ำ แต่จะต้องใช้เครื่องมืออย่างที่ย่อยๆ เครื่องจับปลาซึ่งใช้ทอดทิ้งด้วยมือเท่านั้น

เครื่องจับสัตว์น้ำที่เปนเครื่องอยู่กับที่นั้นจะใช้ในแถบน่านน้ำของฝ่ายใด ก็ต้องเปนคน สังกัดชาติของประเทศที่เปนเจ้าของแถบน่านน้ำของฝ่ายนั้นเท่านั้นจึงจะพึงใช้ได้

ที่ปากน้ำของแควต่างๆ นั้น สิทธิในการจับสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำนั้นๆ จะต้องสงวนไว้ สำหรับคนสังกัดชาติของประเทศที่เปนเจ้าของฝั่งปากที่เกี่ยวข้องนั้นฝ่ายเดียว และเขตที่จะจับ สัตว์น้ำในลำน้ำกว้างขวางออกไปได้เพียงไรนั้น คณะข้าหลวงใหญ่ประจำแม่น้ำโขงจะต้องเป็นผู้ กำหนดตามลักษณะท้องที่และในกรณีหนึ่งๆ โดยเฉพาะ

ข้อ ๘

อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ตกลงกันว่า เพื่อรักษาผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายไว้ให้มั่นคง จะทำความตกลงพิเศษเพื่อวางระเบียบการใช้และการแยกแบ่งน้ำในลำแม่น้ำโขงตอนที่เปนเขต แดนนั้น เพื่อสำหรับประโยชน์ในการเกษตรกรรม, อุตสาหกรรม ฤาพาณิชยกรรม ฉะเพาะ อย่างยิ่งสำหรับการทดน้ำและการทำแรงไฟฟ้า

ข้อ ๙

ในส่วนการโยธา สำหรับบำรุงรักษาและประกอบแต่งลำแม่น้ำโขงให้เป็นทางน้ำสำหรับ เติร์เรือได้ในสองตอนที่เปนเขตแดนนั้น เปนอันตกลงกันว่า คณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส-สยาม ประจำแม่น้ำโขง จะต้องได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เรียบเรียงข้อบังคับ ซึ่งจะวิเคราะห์ข้อไขที่ต่างๆ ต่อไปภายหลัง ประเทศทั้งสองจะต้องช่วยกันพิจารณาและกระทำและออกค่าใช้จ่ายในการโยธา

นั้นๆ อย่างไร จนกว่าทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้ตกลงใช้ข้อบังคับเช่นว่านี้ไว้ให้เป็นอันคงใช้ระเบียบการซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้ต่อไป

คณะข้าหลวงที่กล่าวมาแล้วนี้ จะต้องมีอำนาจสำหรับที่จะแนะนำรัฐบาลทั้งสองฝ่ายในเรื่องกระทำการโยธาต่างๆ ซึ่งคณะข้าหลวงเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ถ้าจำเป็นเพื่อบำรุงรักษาและกระทำให้ลำแม่น้ำเป็นทางเดินเรือได้ดียิ่งขึ้น อนึ่ง จะร้องขอให้คณะข้าหลวงนั้นออกความเห็นในกำหนดการโยธาดังเดียวกันนี้ที่ภาคีทั้งสองซึ่งเกี่ยวข้องจะได้ส่งมาให้พิจารณานั้นก็ได้

ข้อ ๑๐

จะต้องตั้งคณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส-สยามประจำแม่น้ำโขงขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนข้าราชการฝ่ายสยามและฝ่ายอินโดจีนเท่ากันเป็นตัวข้าหลวง

นอกจากหน้าที่ๆ อำนวยไว้ในข้อ ๒, ๓, ๕, ๖, และ ๙ แห่งอนุสัญญาฉบับนี้แล้ว คณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส-สยามประจำแม่น้ำโขงจะต้องได้รับมอบหมายโดยนัยทั่วไป ให้เป็นธุระดูแลให้การเป็นไปตามความตกลงพิเศษต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับบริเวณพรมแดน และพิจารณาปัญหาทุกอย่างอันเกิดขึ้นจากการใช้ระเบียบใหม่ในบริเวณนั้น และจะเพาะอย่างยิ่งจะต้องออกความเห็นในกรณีเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นเนื่องด้วยเส้นเขตแดนตามลำแม่น้ำนั้นและคณะข้าหลวงนี้จะแนะนำวิธีการใดๆ ที่จะประโยชน์ในการปรองดองระงับปัญหาอันเกี่ยวกับสิทธิในการปลูกเพาะที่คนสังกัดชาติของประเทศทั้งสองยอมให้อยู่อย่างไม่เป็นกิจลักษณะในที่ดินในท้องแม่น้ำนั้นก็ได้ แต่ในกรณีทุกเรื่องไปจะเป็นอันตกลงตามคำแนะนำของคณะข้าหลวงนั้นได้ ก็ต้องอาศัยอนุมัติของรัฐบาลทั้งสองที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องให้อนุมัติด้วยกันและให้เป็นลายลักษณ์อักษร

อนึ่ง คณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส-สยามประจำแม่น้ำโขงนี้จะต้องมีหน้าที่ๆ จะนำข่าวคราวที่เป็นประโยชน์ทุกอย่างส่งให้รัฐบาลทั้งสองที่เกี่ยวข้องนั้นทราบ และจะต้องดำริเรียบเรียงข้อบังคับทุกอย่างที่จำเป็นเพื่อยังการตำรวจฝ่ายการเดินเรือ, ฝ่ายการสุขาภิบาล และฝ่ายการสืบจับในบริเวณพรมแดนนั้น ให้เป็นไปโดยลักษณะที่เป็นความร่วมมือกันกระทำการอย่างดีที่สุด

ข้อบังคับเช่นนี้จะบัญญัติโทษในการล่วงละเมิดนั้นก็ได้ และรัฐบาลทั้งสองที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ข้อบังคับนั้นเป็นอันลงมือใช้ในเวลาเดียวกันเมื่อทั้งสองฝ่ายได้ตกลงยินยอมพร้อมกันในเรื่องข้อบังคับนั้นแล้ว

กรุงสยามกับอินโดจีนจะต้องเจรจากันโดยเร็วที่สุดที่จะพึงเป็นไปได้ เพื่อทำความตกลงสำหรับตั้งคณะข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส-สยามประจำแม่น้ำโขง และสำหรับวางข้อบังคับระเบียบการแห่งคณะข้าหลวงนั้น ความตกลงอันนี้จะต้องกำหนดแห่งอนุสัญญาข้อที่ว่าคณะข้าหลวงที่วานั้นจะมีระเบียบการและจะพึงดำเนินการโดยลักษณะข้อไขสถานใด

ข้อ ๑๑

โดยอนุวัติตามบทบัญญัติแห่งโปรโตคอลติดท้ายหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๙๒๔ นั้น อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องเจรจากันโดยเร็วที่สุดที่จะพึงเป็นไปได้ เพื่อทำความตกลงเฉพาะการณ์สำหรับกำหนดฐานะของคนในบังคับสยามในอินโดจีนได้เป็นการแน่นอนสิ้นเชิง

ความตกลงที่วานี้จะต้องอนุโลมตามบทบัญญัติในหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๙๒๔ ซึ่งวางระเบียบฐานะของชาวอินโดจีนในกรุงสยามนั้น โดยมากที่สุดที่จะพึงเป็นไปได้ และโดยจำนองอย่างยุติธรรมเพื่อจะให้ถ้อยที่ถ้อยได้รับประโยชน์เสมอกัน และอัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ตกลงกันตั้งแต่นี้สืบไปว่าจะพิทักษ์รักษาไว้เต็มบริบูรณ์ซึ่งอิสรสิทธิของรัฐบาลทั้งสองที่เกี่ยวข้อง ในการวางข้อบังคับสำหรับการอพยพของชาวต่างประเทศเข้าไปในอาณาเขตของแต่ละฝ่าย

อนึ่งเป็นที่ตกลงกันตั้งแต่นี้สืบไปด้วยว่า คนเถื่อนทางที่เป็นสัญชาติสยามซึ่งเข้าไปในอินโดจีนเพื่ออยู่ไม่เกินสามเดือนนั้น จะต้องได้รับผลปฏิบัติอย่างที่ได้แก่คนสังกัดชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่งในการทั้งปวงที่เกี่ยวกับกายตัวและการคุ้มครองทรัพย์สินของตน

ข้อ ๑๒

เพื่อยังความร่วมมือซึ่งกันและกันในระหว่างทางราชการฝ่ายปกครองและฝ่ายตำรวจของแต่ละฝ่ายในการปราบปรามการอุกฉกรรจ์และการกระทำผิดต่างๆ ตลอดทั่วพรมแดนทางบกและทางน้ำระหว่างทั้งสองฝ่ายให้ได้ผลดียิ่งขึ้นนั้น กรุงเทพมหานครกับอินโดจีนจะต้องทำความตกลงเฉพาะการณเพื่อแก้ไขและเพิ่มเติมคำสั่งซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ตกลงพร้อมกันออกให้ไว้แล้วแก่เจ้าพนักงานของประเทศทั้งสอง ในวบบปี ๑๙๒๐ นั้น

ข้อ ๑๓

อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ตกลงกันว่าจะเจรจาทำอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระหว่างกรุงเทพมหานครกับกรุงฝรั่งเศสโดยเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้ และจะต้องให้เปนอันใช้สำหรับอินโดจีนด้วย

ข้อ ๑๔

อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ตกลงกันว่า ความตกลงเรื่องศุลกากรและการค้าขายตามที่เป็นบัญญัติไว้ในวรรค ๔ แห่งโปรโตคอลติดท้ายหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๒๕ นั้นจะต้องยกเลิกบัญญัติในข้อ ๕ แห่งหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๑๘๙๓

ความตกลงที่ว่าจะต้องตั้งบทบัญญัติทุกอย่างที่จะเป็นประโยชน์ในการให้ความสะดวกสำหรับปราบปรามการค้าเถื่อน และจะเพาะอย่างย้งสำหรับปราบปรามการค้าฝิ่นเถื่อนตามพรมแดนระหว่างกรุงเทพมหานครกับอินโดจีน

ข้อ ๑๕

โดยเหตุที่ข้อสัญญาซึ่งต่างฝ่ายต่างได้ให้ไว้ต่อกันดังที่บรรยายในวรรคที่ ๑ ของข้อ ๗ และวรรคที่สุดของข้อ ๘ และข้อ ๙ แห่งอนุสัญญา ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๐๔ นั้นไม่เป็นอันประกอบตามความต้องการและความสามารถที่กรุงเทพมหานครและอินโดจีนจะเผยแผ่ในทางเศรษฐกิจต่อไปได้นั้น อัครภาคีแห่งอนุสัญญาที่ว่านั้นเป็นอันยกเลิกเสียแล้ว

ทั้งสองฝ่ายตกลงกันต่อไปว่า กรุงสยามกับอินโดจีนจะต้องยินยอมพร้อมกันวางโครงการสำหรับร่วมมือกันทำการเผยแผ่ทางคมนาคมและการเกี่ยวพันกันโดยทางถนน, ทางรถไฟ, ทางทะเล, ทางแม่น้ำ, ทางอากาศ, ทางโทรเลข, ทางวิทยุ โทรเลขและทางไปรษณีย์ในระหว่างประเทศทั้งสอง

โครงการสำหรับกิจการอันเป็นประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่ายนี้ เมื่อภายหลังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเห็นเป็นการสมควรที่จะกระทำเช่นนั้นแล้ว ก็จะต้องแก้ไขและทำให้บริบูรณ์

ข้อ ๑๖

บันดาบทบัญญัติทั้งปวงแห่งหนังสือสัญญาและความตกลงที่ได้ทำไว้ในระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศสก่อนหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๒๕ ซึ่งไม่ต้องกันโดยอย่างใดเลยกับบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาฉบับนี้นั้น เป็นอันยกเลิกทั้งสิ้น

แต่ทว่า บันดาความเกี่ยวพันซึ่งจะต้องเป็นท้องเรื่องของความตกลงบูรณการต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้นั้นจะต้องเป็นอันคงอยู่ในบังคับของบทบัญญัติที่ได้ใช้มาแล้วแต่ก่อน ฎาของบทบัญญัติซึ่งได้ตั้งขึ้นแทนโดยหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๒๕ นั้น จนกว่าจะถึงวันที่ลงมือใช้ความตกลงนั้นๆ

ข้อ ๑๗

อนุสัญญาฉบับนี้จะต้องมีผลเป็นอันใช้ได้ตั้งแต่วันแลกเปลี่ยนสัตยาบันต่อกัน และจะต้องเป็นอันใช้ได้อยู่ชั่วกำหนดเวลาสิบปี ตั้งแต่วันแลกเปลี่ยนสัตยาบันหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี และการค้าขายและการเดินเรือซึ่งได้ทำในระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศสในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๑๙๒๕

ถ้าภายในสิบสองเดือนก่อนสิ้นกำหนดเวลาที่ว่าไว้นี้ อัครภาคีแห่งอนุสัญญานี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้แจ้งเจตนาที่จะเลิกอนุสัญญาฉบับนี้แก่อีกฝ่ายหนึ่งแล้ว อนุสัญญานี้จะต้องเป็นที่

บังคับต่อไป จนกว่าจะสิ้นกำหนดปีหนึ่งนับตั้งแต่วันที่อัครภาติแห่งอนุสัญญาฯนี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
จะได้ออกเลิกอนุสัญญาฯนี้

แต่ทว่าเป็นที่เข้าใจกันโดยบังชัดว่า การบอกเลิกอนุสัญญาฯเช่นว่านี้ จะมีผลพื้บนบท
สัญญาข้อใดๆ ที่ได้บอกเลิกเสียแล้ว โดยความตกลงก่อนๆ ฤาโดยอนุสัญญาฉบับนี้ ให้เป็นอัน
กลับใช้ได้อีกนั้นไม่ได้เลย

ข้อ ๑๘

อนุสัญญาฉบับนี้จะต้องได้รับสัตยาบัน และสัตยาบันทั้งสองฝ่ายนั้น จะต้องแลกเปลี่ยน
กันณะกรุงเทพฯ ภายในระยะเวลาสั้นที่สุดที่จะกระทำไ้

เพื่อเปนพยานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มแต่ละฝ่าย ได้ลงนามและประทับตราลงไว้ใน
อนุสัญญาฯนี้เปนสำคัญ

ทำคู่กันสองฉบับเปนภาษาฝรั่งเศสณกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ยี่สิบห้าของเดือนที่แปด
พุทธศักราชสองพันสี่ร้อยหกสิบเก้า ตรงกับวันที่ยี่สิบห้า สิงหาคม พุทธศักราช พันเก้าร้อยยี่สิบ
หก

(ลงพระนามและประทับตรา) ไตรทศประพันธ์

(ลงนามและประทับตรา) วาเรน

แถลงการณ์ร่วม
ระหว่าง
ราชอาณาจักรไทย
กับ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑. ตามคำเชิญของ ฯพณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พร้อมด้วยคณะ ได้เดินทางมาเยือนราชอาณาจักรไทยอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึง ๔ เมษายน ๒๕๒๒

๒. ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และคณะได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นและสมเกียรติยิ่งจากรัฐบาลและประชาชนชาวไทย

๓. ในระหว่างการเดินทางเยือน ราชอาณาจักรไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร ในโอกาสนั้น ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน ได้นำความเคารพของ ฯพณฯ ประธานสุภานุวงศ์และภริยา ขึ้นกราบบังคับทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมกับได้ถวายพระพร ให้ทรงพระเกษมสำราญพระชนมายุยิ่งยืนนาน เพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญและร่มเกล้าของพสกนิกรชาวไทยสืบไปชั่วกาลนาน

๔. ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พร้อมด้วยคณะได้ไปเยือนสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และแหล่งเกษตรกรรมใน

กรุงเทพมหานคร และในต่างจังหวัด ขพนฯ ไกสอน พรมวิหาน และคณะได้รับการต้อนรับด้วยความชื่นชมยินดีจากเจ้าหน้าที่ และประชาชนชาวไทยในสถานที่ทุกแห่งที่ได้ไปเยี่ยมเยือน

๕. ขพนฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พร้อมด้วยคณะได้มีการพบปะเจรจาและปรึกษาหารือกับ ขพนฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย พร้อมด้วยคณะ

ในการพบปะเจรจาครั้งนี้

คณะฝ่ายไทยประกอบด้วย

ขพนฯ ดร. อุปติศร์ ปาจริยางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ขพนฯ พลเอกสุรกิจ มัยลาภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

ขพนฯ พลเอกเล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ขพนฯ นายปรีดา กรรณสูต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ขพนฯ นายเกษม จาติกวณิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ขพนฯ พลเอกยศ เทพหัสดิน ณ อยุธยา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

ขพนฯ พลเรือเอกอมร ศิริกายะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

ขพนฯ นายปรก อัมระนันท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

ขพนฯ พลเอกเสริม ณ นคร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

ขพนฯ นายเศรษฐ์ เหราปัตย์ เอกอัครราชทูตไทยประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว

คณะฝ่ายลาวประกอบด้วย

ขพนฯ สีสะหวาด แก้วบุญพันธ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ขพนฯ สนั่น สุดทิจัก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม โยธาธิการและขนส่ง

ฯพณฯ ลีชนะ ลิ่สาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ
การท้องเกี่ยว

ฯพณฯ ไมจันตาน แสงมะณี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงภายใน

ฯพณฯ คำผาย บุปผา รัฐมนตรีผู้รักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง
ประเทศ

ฯพณฯ ทองสรวัด ไชคำพิฑูณ รัฐมนตรีช่วยว่าการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ฯพณฯ คำอ้วน บุปผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมและชลประทาน

ฯพณฯ คำมา พมกอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า

ฯพณฯ สุปัน สะลิตทีลาด ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

ฯพณฯ วันทอง แสงเมือง เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ประจำราชอาณาจักรไทย

๖. การเจรจาหารือได้ดำเนินไปท่ามกลางบรรยากาศแห่งความเข้าใจอันดีระหว่างกัน
และด้วยไมตรีจิตมิตรภาพฉันพี่น้องอันดียิ่ง

๗. นายกรัฐมนตรีทั้งสอง ได้ทบทวนพัฒนาการแห่งความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นับตั้งแต่ได้มีแถลงการณ์ร่วมฉบับลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๒ ในโอกาสที่ ฯพณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ ๔ - ๖ มกราคม ๒๕๒๒ นายกรัฐมนตรีทั้งสองแสดงความพึงพอใจอย่างยิ่งที่ความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีระหว่างไทย - ลาว ได้ก้าวหน้าไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

๘. นายกรัฐมนตรีทั้งสองเห็นพ้องกันว่า การมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของ ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน และคณะในครั้งนี้เป็นก้าวสำคัญอย่างยิ่งอีกก้าวหนึ่งในการ

กระชับความสัมพันธ์และความร่วมมืออันใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลและประชาชนของประเทศทั้งสอง

๙. นายกรัฐมนตรีทั้งสอง ได้แจ้งให้แต่ละฝ่ายทราบถึงสถานการณ์ในประเทศของตน และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับการต่อเนื่องการขยายและการกระชับสายสัมพันธ์ มิตรภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และก็ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สองฝ่าย สนใจร่วมกัน

๑๐. นายกรัฐมนตรีทั้งสอง ได้แสดงความพึงพอใจที่ได้เห็นว่า ความสัมพันธ์ มิตรภาพ และความร่วมมือในหลายด้านระหว่างราชอาณาจักรไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ขยายตัวออกไปโดยสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชนไทย – ลาว ตามเจตนารมณ์ของหลักการ ที่ระบุไว้ในแถลงการณ์ร่วมฉบับลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๒ ในโอกาสการเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อสันถวไมตรีอย่างเป็นทางการของ ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย การแลกเปลี่ยนคณะผู้แทนในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะ ระหว่างจังหวัดกับแขวงชายแดนของทั้งสองประเทศ ได้มีผลเป็นการส่งเสริมมิตรภาพ ความเข้าใจ ความเชื่อถือนระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ และการร่วมมือกันในหลายด้าน ทำให้การติดต่อค้าขายดำเนินไปอย่างเป็นปกติและเห็นอกเห็นใจกัน

๑๑. ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันว่า การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนคณะผู้แทนในระดับและแขนงต่าง ๆ ของสองประเทศให้เพิ่มขึ้น จะเป็นการขยายสายสัมพันธ์มิตรภาพ ความเชื่อถือน และการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาประเทศของแต่ละฝ่าย ให้เจริญรุ่งเรือง

ทั้งสองฝ่ายแสดงความพึงพอใจ ต่อผลสำเร็จเบื้องต้นสำคัญ ในการกระทำให้แม่น้ำโขง ส่วนที่เป็นชายแดนระหว่างสองประเทศเป็นแม่น้ำสันติภาพ มิตรภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง

นายกรัฐมนตรีทั้งสองได้ตกลงกันว่า จะทำให้ชายแดนไทย – ลาว ทั้งหมดที่เป็นแม่น้ำโขงและทางบกเป็นชายแดนแห่งสันติภาพและมิตรภาพ บนหลักการการเคารพเอกราชอธิปไตย และบูรณาภาพแห่งดินแดนของกันและกัน การเคารพสิทธิประโยชน์อันชอบธรรม ของกันและกัน การ แก้ไขข้อพิพาทระหว่างประเทศทั้งสอง โดยสันติวิธีเพื่อการนี้ บรรดาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสองประเทศจะได้ตกลงกันในเรื่องข้อกำหนด และระเบียบการเกี่ยวกับด่านเข้าออก ระหว่างสองประเทศการไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชนสองฝ่าย ตามชายแดนไทย – ลาว และกำหนดวิธีการอันจำเป็นที่ประสิทธิผลเพื่อสกัดกั้นและทำลายการเคลื่อนไหวใด ๆ ของผู้ก่อการร้ายที่ใช้เขตชายแดนเป็นแหล่งหลบซ่อนไปปฏิบัติการรบกวนทำลายความสงบสุขของประชาชน ตามชายแดนทั้งสองฝ่าย จะพยายามให้การศึกษาอบรมประชาชน ทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่บริเวณชายแดนให้ตระหนักถึงเจตนารมณ์ แห่งการเสริมสร้างมิตรภาพไทย – ลาว และให้มีการปฏิบัติตามระเบียบการที่ได้กำหนดไว้อย่างถูกต้อง

๑๒. นายกรัฐมนตรีทั้งสอง ได้แสดงความพึงพอใจที่ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศทั้งสองได้เพิ่มพูนมากขึ้น หลังจากที่ได้มีการลงนามความตกลงว่าด้วยการค้า ณ นครเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๑ ในการนี้ ทั้งสองฝ่ายเห็นควรให้มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนผู้แทนการค้า การติดต่อทางการค้าให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในระดับรัฐบาลและเอกชน เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศเพิ่มทวีขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของความตกลง ว่าด้วยการค้าดังกล่าวข้างต้น นอกจากนั้น ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะเพิ่มพูนการซื้อขายสินค้าของประชาชน ตามบริเวณชายแดนของประเทศทั้งสองด้วย

๑๓. นายกรัฐมนตรีทั้งสองได้ยืนยันอีกครั้งหนึ่งที่จะปฏิบัติตามหลัก ๕ ประการ ที่ได้ระบุไว้ในแถลงการณ์ร่วม ฉบับลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๒ อันเป็นพื้นฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง กล่าวคือ

- เคารพเอกราช อธิปไตย และบูรณาภาพแห่งดินแดนของกันและกัน
- เคารพสิทธิของแต่ละประเทศ ที่จะดำรงอยู่โดยปราศจากการแทรกแซง และการคุกคามจากภายนอก
- ไม่แทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน ทั้งละเว้นการดำเนินการทำลายต่อกันไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม
- ระวังข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ บนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค
- ละเว้นการคุกคาม หรือใช้กำลังต่อกัน และจะไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ดินแดนของตนเป็นฐานทัพ เพื่อแทรกแซง คุกคาม หรือรุกรานประเทศอื่นไม่ว่าในรูปใด รวมทั้งการปฏิบัติตามคำมั่นที่ให้ต่อกันว่า แต่ละฝ่ายจะไม่ยอมให้มีการใช้ดินแดนของตนเป็นฐานเพื่อแทรกแซง คุกคาม รุกราน หรือบ่อนทำลายอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่าในรูปใด

๑๔. นายกรัฐมนตรีทั้งสอง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้แสดงความห่วงใยเป็นอย่างมากต่อความตึงเครียดที่มีอยู่ในภูมิภาค ซึ่งอาจกระทบกระเทือนอย่างร้ายแรงต่อสันติภาพและความมั่นคงของประเทศในอาณานิคมนี้ ทั้งสองฝ่ายได้ย้ำถึงความจำเป็นรีบด่วนว่า ปัญหานี้จะต้องได้รับการแก้ไขโดยสันติวิธี และยุติธรรม เพื่อที่จะให้สันติภาพและเสถียรภาพกลับคืนมาสู่ภูมิภาค

๑๕. ขพนฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แจ้งว่าสภาพการณ์ตึงเครียดที่เกิดขึ้นในลาวในปัจจุบัน เป็นการข่มขู่โดยตรงต่อสันติภาพและเสถียรภาพในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้ยืนยันการตัดสินใจของประชาชนลาว เพื่อ ปกป้องรักษาเอกราช อธิปไตยและบูรณาภาพแห่งดินแดนของตน ขพนฯ พลเอกเกียตศักดิ์- ชมนันท์ นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย รับทราบตามที่ ขพนฯ ไกสอน พมวิหาน ได้ชี้แจง

๑๖. ทั้งสองฝ่ายเห็นว่า เรื่องต่าง ๆ ที่ได้ตกลงกันแล้วในแถลงการณ์ร่วมฉบับนี้จะได้
ปรึกษาหารือกันต่อไปโดยละเอียดเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๑๗. นายกรัฐมนตรีทั้งสองรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่เห็นว่าการมาเยือนราชอาณาจักร
ไทยอย่างเป็นทางการของ ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว และคณะผู้แทนลาวในครั้งนี้ ได้รับผลสำเร็จอย่างงดงาม และถือ
เป็นก้าวใหม่ที่สำคัญยิ่งต่อการปรับปรุง และเสริมสร้างความสัมพันธ์ มิตรภาพ ความร่วมมือ
ความเข้าใจอันดีและความเชื่อถ้อยกันฐานบ้านพี่เมืองน้องระหว่างรัฐบาลและประชาชนสองชาติ
ไทย – ลาว

๑๘. ฯพณฯ ไกสอน พมวิหาน นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว และคณะผู้แทนรัฐบาลลาว ได้แสดงความขอบคุณอย่างจริงใจต่อ ฯพณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์
ชมนันทน์ นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย ตลอดจนรัฐบาลและประชาชนไทยที่ได้ให้การ
ต้อนรับอย่างสมเกียรติ อบอุน และด้วยไมตรีจิตอย่างดียิ่ง

ทำขึ้นเป็นภาษาไทย และลาว ทั้งสองฉบับใช้ได้เท่าเทียมกัน

กรุงเทพมหานคร ๔ เมษายน ๒๕๒๒

สำหรับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย

พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนันทน์

(เกรียงศักดิ์ ชมนันทน์)

นายกรัฐมนตรี

สำหรับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ไกสอน พมวิหาน

(ไกสอน พมวิหาน)

นายกรัฐมนตรี

ลำดับเหตุการณ์สงครามลาว

- พ.ศ. ๒๔๘๘ ฝรั่งเศสกลับเข้ายึดครองลาวหลังจากญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ผู้นำลาว
(ค.ศ. ๑๙๔๕) ตั้งขบวนการลาวอิสระต่อต้านฝรั่งเศสและเรียกร้องเอกราช
- พ.ศ. ๒๔๘๙ กองทัพฝรั่งเศสใช้กำลังเข้ายึดครองลาว ลาวอิสระหนีไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นใน
(ค.ศ. ๑๙๔๖) มีเจ้าเพชรราช เจ้าสุภานุวงศ์ เจ้าสุวรรณภูมา และกระต่าย สะโงฤทธิ์เป็นผู้นำ
รัฐบาลพลัดถิ่นได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลไทย (สมัยนั้นรัฐบาลฝ่ายนาย
ปรีดี พนมยงค์ มีอำนาจในการปกครอง) และสนับสนุนขบวนการกู้เอกราชของ
ลาว
- พ.ศ. ๒๔๙๒ รัฐบาลพลัดถิ่นถูกยุบเนื่องจากผู้นำลาวแตกกันเอง เจ้าสุวรรณภูมา และกระ-
(ค.ศ. ๑๙๔๙) ต่าย สะโงฤทธิ์ตกลงกลับเวียงจันทน์ และยอมตั้งรัฐบาลภายใต้การบงการของ
ฝรั่งเศส เจ้าสุภานุวงศ์ปฏิเสธที่จะร่วมด้วยและตัดสินใจเข้าต่อสู้อยู่ในป่า ส่วน
เจ้าเพชรราชตกลงใจอยู่ในประเทศไทยต่อไป
- พ.ศ. ๒๔๙๓ เจ้าสุภานุวงศ์ตั้งรัฐบาลและขบวนการปะเทดลาวต่อต้านฝรั่งเศสอยู่ทางภาคตะ-
(ค.ศ. ๑๙๕๐) ออกเฉียงเหนือของลาว
- พ.ศ. ๒๔๙๔ อเมริกาเซ็นสัญญา ให้ความช่วยเหลือทางทหารและเศรษฐกิจแก่รัฐบาลเวียง-
(ค.ศ. ๑๙๕๑) จันทน์
- พ.ศ. ๒๔๙๖ ฝรั่งเศสให้เอกราชแก่ลาวโดยให้อยู่ภายใต้สหภาพฝรั่งเศส
(ค.ศ. ๑๙๕๓)
- พ.ศ. ๒๔๙๗ มีการลงนามในสนธิสัญญาเจนีวาเพื่อสงบศึกระหว่างเวียดนามและฝรั่งเศส
(ค.ศ. ๑๙๕๔) สัญญานี้คลุมถึงลาวด้วย ขบวนการปะเทดลาวได้รับสิทธิในการครองดินแดน
ข้าเหนือและพงสาสี่ชั่วคราว พร้อมกับมีความหวังว่าลาวหลายฝ่ายจะรวมกันได้

ภายใต้การนำของฝ่ายเป็นกลางคือเจ้าสุวรรณภุมมา อเมริกาไม่พอใจและไม่ยอมลงนามในสนธิสัญญาเจนีวา พร้อมกับเริ่มต้นสนับสนุนนักการเมืองฝ่ายขวาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระต่าย สะโศฤทธิ์ ซึ่งอเมริกาเห็นว่าคงทำหน้าที่แบบโง่ดินตึ๋มได้เป็นอย่างดี (กระต่าย สะโศฤทธิ์เกี่ยวข้องกับเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์)

อเมริกาดังองค์การ สปอ. เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ และให้ลาวเป็นรัฐอยู่ภายใต้การดูแลของ สปอ. ด้วย ดังนั้นลาวจึงถูกดึงเข้าร่วมในสงครามเย็นอย่างเป็นทางการ

- พ.ศ. ๒๔๙๘ อเมริกาขยายความช่วยเหลือให้กับกองทัพบกของลาว และสนับสนุนให้กระ-
(ค.ศ. ๑๙๕๕) ต่าย สะโศฤทธิ์กวาดล้างขบวนการปะเทดลาวให้หมดสิ้น
- พ.ศ. ๒๕๐๐ เจ้าเพชรราชกลับเวียงจันทน์หลังจากที่อยู่ต่างแดนเป็นเวลา ๑๑ ปี ตกลงตั้งรัฐ
(ค.ศ. ๑๙๕๗) บาลผสม โดยมีเจ้าสุวรรณภุมมาเป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกลาโหม เจ้าสุภานุวงศ์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีวางแผนเศรษฐกิจ กระต่าย สะโศฤทธิ์ ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทย และผุย ชนะนิกร (นักการเมืองฝ่ายขวา) ได้ดำรงตำแหน่งการต่างประเทศขบวนการปะเทดลาวยินยอมยกอำนาจการปกครองในซ้ำเหนือ และ พงสาลีให้ รัฐบาลเวียงจันทน์ และตกลงกันว่าจะมีการเลือกตั้งในปีถัดไป
- พ.ศ. ๒๕๐๑ มีการเลือกตั้งในเดือนพฤษภาคม เป็นการเลือกตั้งที่สะอาดครั้งแรกและครั้งสุดท้าย
(ค.ศ. ๑๙๕๘) ท้ายของลาว นักการเมืองฝ่ายซ้ายและฝ่ายเป็นกลางได้รับชัยชนะท่วมท้น
- พรรคแนวลาารักชาติ** (ฝ่ายขบวนการปะเทดลาว) ส่งผู้สมัคร ๑๐ คนได้รับเลือก ๙ คน ฝ่ายกระต่าย สะโศฤทธิ์ ส่งผู้สมัคร ๒๖ คน ได้รับเลือก ๔ คน ฝ่ายผุย ชนะนิกรไม่ได้รับเลือกเลย และพรรคของกินิม พลเสนา (นักการเมืองฝ่ายซ้าย) ส่ง ๕ คน ได้รับเลือก ๔ คน เจ้าสุภานุวงศ์เองได้รับเลือกในเวียง

จันทน์ ด้วยคะแนนเสียงมากกว่านักการเมืองใดๆ ทั้งหมด ชัยชนะของฝ่ายซ้ายและฝ่ายเป็นกลางทำให้นักการเมืองฝ่ายขวาตกใจว่าจะเป็นประชาธิปไตยกันเกินไปเสียแล้ว ดังนั้นสองเดือนต่อมาจึงล้มรัฐบาลของเจ้าสุวรรณหงษา (ซึ่งถูกส่งไปเป็นทูตที่ปารีส)

ท้าวผุย ชนะนิกรได้จัดตั้งรัฐบาลใหม่โดยขับฝ่ายซ้ายออกหมด รัฐบาลใหม่มีนายพลเข้าร่วมหลายคน รวมทั้งนายพลภูมิ หน่อสวรรค์ รัฐบาลใหม่เริ่มทำการกวาดล้างพวกปะเทดลาวในเขตจำหนือ พงสาลี อัดตะปือ และสาร์วัน

พ.ศ. ๒๕๐๒ เจ้าสุภานุวงศ์ และภูมิ วงศ์วิจารณ์ ถูกจับและจำคุกในเวียงจันทน์ นายพลภูมิ (ค.ศ. ๑๙๕๙) หน่อสวรรค์ ทำรัฐประหารล้มรัฐบาลของผุย ชนะนิกร และเริ่มต้นศักราช “บุรุษเหล็ก” แห่งลาว ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากอเมริกา อเมริกาให้ความช่วยเหลือจำนวนมาก ภายในปี ๒๕๐๓ อเมริกาให้เงินช่วยเหลือลาวทั้งสิ้นกว่า ๓๐๐ ล้านเหรียญ ประมาณกันว่าคนลาวแต่ละคน (ลาวมีพลเมืองประมาณ ๓ ล้านคน) ได้เงินถ้วนเฉลี่ยคนละ ๑๕๐ ล้านเหรียญ นับว่ามากกว่ารายได้การทำมาหากิน ทั้งหมด แต่ส่วนใหญ่แล้วราว ๘๕ เปอร์เซ็นต์ของเงินช่วยเหลือตกอยู่กับกองทัพลาว

พ.ศ. ๒๕๐๓ พฤษภาคม เจ้าสุภานุวงศ์หนีออกจากคุกไปได้ (โดยเกลี้ยกล่อมผู้คุมให้ไปรวม

(ค.ศ. ๑๙๖๐) ขบวนการปะเทดลาวได้ ๙ คน)

สิงหาคม เกิดรัฐประหารในเวียงจันทน์ภายใต้การนำของกองแล (ฝ่ายเป็นกลาง) เจ้าสุวรรณหงษากลับจากปารีสมาตั้งรัฐบาลใหม่ การเมืองลาว จึงแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มทหารภายใต้การนำของนายพลภูมิ หน่อสวรรค์ ซึ่งมีฐานกำลังทางภาคใต้ของลาว กลุ่มเป็นกลางคือ เจ้าสุวรรณหงษาและกองแลในเวียงจันทน์ และกลุ่มฝ่ายปะเทดลาว อเมริกาปฏิเสธให้ความช่วยเหลือรัฐบาล

เจ้าสุวรรณภุมมาและเรียกร้องไห้ภาควิ สปอ. (โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทย) ต่อต้าน นายพลภูมิ หน่อสุวรรณค์ ได้รับกำลังทหารจากอเมริกาและไทย (สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) เข้าทำการรัฐประหารยึดเมืองเวียงจันทน์ รัฐบาลใหม่ของ นักการเมืองฝ่ายขวาจึงได้จัดตั้งขึ้นภายใต้การนำของเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ และ นายพลภูมิ หน่อสุวรรณค์ เจ้าสุวรรณภุมมาหนีไปพนมเปญ

พ.ศ. ๒๕๐๔ ฝ่ายเป็นกลาง (สุวรรณภุมมาและกองแล) เข้าร่วมกับฝ่ายปะเทดลาว สงคราม (ค.ศ. ๑๙๖๑) กลางเมืองในลาวแผ่ขยายเป็นวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศโดยมืออเมริกา สนับสนุนฝ่ายขวา โซเวียตรัสเซียสนับสนุนฝ่ายเป็นกลางและฝ่ายซ้าย ผลที่สุด ได้ตกลงเปิดประชุมเจนีวาเพื่อหาความตกลง

พ.ศ. ๒๕๐๕ มีการลงนามสนธิสัญญาเจนีวา เมื่อเดือนกรกฎาคม โดยมหาอำนาจต่างๆ ยอมรับความเป็นกลางของลาว ตกลงให้ตั้งรัฐบาลผสมระหว่างลาวทั้งสามฝ่ายเจ้าสุวรรณภุมมาเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกลาโหม เจ้าสุภานุวงศ์เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีวางแผนเศรษฐกิจ นายพลภูมิ หน่อสุวรรณค์ เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีการคลัง กิณิม พลเสนา เป็นรัฐมนตรีการต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๕๐๖ สถานการณ์ในลาวไม่ดีขึ้นแม้จะมีสนธิสัญญาเจนีวา ฝ่ายขวาเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้นพร้อมด้วยความสนับสนุนของอเมริกา (CIA) นายกรัฐมนตรีสุวรรณภุมมาตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายขวา นายพลกองแลเริ่มสูญเสียอำนาจ มีข่าวลือเรื่องการรัฐประหาร โดยฝ่ายขวายู่ตลอดเวลา ต่อมาเมื่อเดือนเมษายน รัฐมนตรีต่างประเทศ กิณิม พลเสนา ถูกลอบสังหารด้วยการยิงทิ้งหน้าบ้านพัก นักการเมืองฝ่ายขวาวนการปะเทดลาวจึงออกจากเวียงจันทน์กลับไปฐานทัพทางเหนือของตนเป็นผลให้รัฐบาลผสมล่มเหลว ในช่วงนี้การเมืองลาวเริ่ม

เปลี่ยนเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเป็นกลางและกลุ่มขวาเริ่มรวมกัน และกลุ่มซ้ายคือฝ่ายปะเทดลาวแยกตัวออกไป ในขณะที่เดียวกันชาวเขาเผ่าแม้วภายใต้การนำของนายพลวังเปาเริ่มมีบทบาทขึ้น พวกแม้วได้รับเงินสนับสนุนจาก ซีไอเอ. ให้ต่อสู้กับฝ่ายปะเทดลาว (พวกแม้วเริ่มต้นมีกำลังพลประมาณ ๓,๐๐๐ คน และขยายเป็น ๑๕,๐๐๐ คนในปีต่อมา)

- พ.ศ. ๒๕๐๗   เจ้าสุวรรณหงษ์ เจ้าสุภานุวงศ์ และนายพลภูมิ หน่อสุวรรณ ได้พบปะเจรจากัน
(ค.ศ. ๑๙๖๔)   แต่ไม่ได้ผลอะไรนายพลกฤษสิทธิ์ อภัย (ญาติของนักการเมืองฝ่ายขวา ท้าวผุย ชนะนิกร) ทำรัฐประหารจับกุมเจ้าสุวรรณหงษ์ คณะรัฐประหารไม่ได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ (รวมทั้งอเมริกา) อเมริกาสนับสนุนให้เจ้าสุวรรณหงษ์มาตั้งรัฐบาลใหม่ซึ่งมีนายพลภูมิ หน่อสุวรรณ เป็นรองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายปะเทดลาวไม่ได้รับตำแหน่งใด ๆ

อเมริกาเริ่มใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดทุ่งไหหินเป็นการลับ นับเป็นการทิ้งระเบิดก่อนการทิ้งในเวียดนามเหนือ

- พ.ศ. ๒๕๐๘   เกิดการแตกแยกในกลุ่มทหารลาวระหว่างฝ่ายนายพลภูมิ หน่อสุวรรณ และฝ่าย
(ค.ศ. ๑๙๖๕)   ผุย ชนะนิกร นายพลภูมิ พ่ายแพ้ และหนีเข้ามาขอลี้ภัยการเมืองในไทย สงครามเวียดนามทวีความรุนแรงขึ้น อเมริกาเริ่มทิ้งระเบิดเวียดนามเหนือ (ซีไอเอ. ขยายปฏิบัติการของตนในกลุ่มแม้วเพื่อสร้างฐานทัพเล็ก ๆ จัดตั้งเรด้าสนับสนุนเครื่องบินของตนในไทยและกองทัพอากาศที่เจ็ด)

- พ.ศ. ๒๕๐๙   กองแลออกจากลาวไปลี้ภัยการเมืองอยู่ต่างประเทศ (ปัจจุบันอยู่ปารีส) เนื่องจาก
(ค.ศ. ๑๙๖๖)   ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลรวมทหารฝ่ายเป็นกลางเข้ากับฝ่ายขวา และตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายขวา)

- พ.ศ. ๒๕๑๑   การรบในลาวหนักหน่วงขึ้น อเมริกาเพิ่มการทิ้งระเบิดทุ่งไหหินและดินแดนของ

- (ค.ศ. ๑๙๖๘) ขบวนการปะเทดลาวทหารฝ่ายปะเทดลาว ขยายแนวรบเข้ามาเหนือหลวงพระบางและทางใต้แถบที่ราบสูงโบโลเวน
- พ.ศ. ๒๕๑๒ ขบวนการปะเทดลาวยึดเมืองสุยใต้ ทหารม้าวได้รับการสนับสนุนจากซีไอเอให้
- (ค.ศ. ๑๙๖๙) ยึดทุ่งไหหินคืนจากฝ่ายปะเทดลาว อเมริกาเพิ่มการทิ้งระเบิดหนักหน่วงจำนวนระเบิดที่ทิ้งในลาวมากกว่าที่ทิ้งในเวียดนามเหนือ หรือเขตเยอรมันนีในสงครามโลกเสียอีกชาวลาวในเขตนั้นต้องเลือกเอาว่าจะหลบเข้าอยู่ในถ้ำหรือว่าจะลี้ภัยในเมืองเวียงจันทน์
- พ.ศ. ๒๕๑๓ จากผลของสงครามทำให้จำนวนพลเมืองในเขตยึดครองของเวียงจันทน์เพิ่ม
- (ค.ศ. ๑๙๗๐) จาก ๕๐๐,๐๐๐ คนเป็น ๑,๕๐๐,๐๐๐ คน ขบวนการปะเทดลาวยึดทุ่งไหหินคืน กองทัพม้าวและกำลังทหารไทยถูกโจมตีเสียหายมาก อเมริกาทิ้งระเบิดรุนแรงจน ผู้คนจำนวน ๖๐๐,๐๐๐ คนต้องลี้ภัยออกมา

สงครามในลาวที่ผ่านมามีถือว่าเป็นสงครามลับ (ที่เปิดเผย) ประมาณกันว่ามีทหารและพลเรือนอเมริกัน ๑๒,๐๐๐ คนอยู่ในลาว มีทหารกรีนบาเรต์ ๑,๐๐๐ คน (พวกนี้มีศูนย์กลางอยู่ที่ฐานทัพอุดร) ทหารม้าวขยายเป็นทหารประจำ ๑๗,๐๐๐ คน และไม่ประจำ ๓๐,๐๐๐ คน และประมาณว่ามีทหารไทย ๕,๐๐๐ คนในระยะนี้

สงครามช่วงชิงทุ่งไหหินหนักขึ้น ฝ่ายปะเทดลาวปะทะกับทหารม้าวซึ่งมีทหารเวียงจันทน์ และทหารอาสาสมัครไทยสนับสนุน ฝ่ายปะเทดลาวได้ชัยชนะและขยายแนวรบทางใต้แถบเมืองอัตตะปือและสาร์วัน (ขณะนั้นตรงกับเหตุการณ์รัฐประหารในเขมรล้มเจ้าสีหนุ ตามมาด้วยการที่อเมริกาบุกเข้าไปในเขมร)

- พ.ศ. ๒๕๑๔ ฝ่ายเจ้าสุวรรณภูมาและเจ้าสุภานุวงศ์เจรจากันอีก แต่ตกลงกันไม่ได้ เจ้าสุภานุ

(ค.ศ. ๑๙๗๑) วงศ์เรียกร้องให้อเมริกาหยุดทิ้งระเบิดทุ่งไหหินก่อนที่จะทำความตกลงใด ๆ

ตอนต้นปี เนื่องจากสงครามในเวียดนามและเขมรรุนแรงขึ้น ฝ่ายอเมริกาและเวียดนามใต้ต้องการตัดกำลังอาวุธและเสบียงที่เวียดนามเหนือส่งผ่านเส้นทางโฮจิมินห์ในลาว ดังนั้นอเมริกาและเวียดนามใต้จึงบุกเข้าไปทางภาคใต้ของลาว อเมริกาใช้ทหาร ๙,๐๐๐ คน เวียดนามใต้ใช้ทหาร ๒๐,๐๐๐ คน การรบดำเนินไประหว่างกุมภาพันธ์ – มีนาคม โดยที่ฝ่ายขบวนการปะเทดลาวและเวียดนามเหนือต่อต้านอย่างดุเดือด ทหารเวียดนามใต้ที่โคตรมลงไปถูกระดมยิงเป็นจำนวนมาก เวียดนามเหนือและขบวนการปะเทดลาวใช้รถถังออกศึก และภายในเดือนมีนาคมอเมริกาและเวียดนามใต้เสียหายอย่างหนัก ทหารเวียดนามใต้ขวัญเสียถึงกับแย่งกันเกาะเฮลิคอปเตอร์หนีออกจากแนวรบ ผลปรากฏว่าอเมริกาทิ้งระเบิดลาว ๕,๕๖๗ เทียบินในปี ๒๕๑๒ ๘,๕๑๘ เทียบินในปี ๒๕๑๓ ๘,๘๗๖ เทียบินในปี ๒๕๑๔ และ ๒,๖๔๖ เทียบินในปี ๒๕๑๕ โดยใช้ระเบิดทั้งหมดประมาณ ๖๘๐,๐๐๐ ตัน และยังใช้เครื่องบินประเภทอื่นทิ้งระเบิดมากกว่า ๓๕๐,๐๐๐ ครั้ง ใน ๔ ปี ที่ผ่านมาใช้ลูกระเบิดประมาณ ๘๘๔,๐๐๐ ตัน สรุปแล้วอเมริกันใช้ระเบิดในลาวประมาณหนึ่งล้านตันครึ่ง เป็นจำนวนเกือบเท่ากับระเบิดทั้งหมดที่ทิ้งในยุโรป อาเซีย แอฟริการวมกันเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งอเมริกาใช้ระเบิดประมาณ สองล้านตัน

การเจรจาเรื่องรัฐบาลผสมระหว่างเวียงจันทน์และฝ่ายปะเทดลาวหลังจากที่ยึดเอื้อมาประมาณ ๕ เดือน ฝ่ายเวียงจันทน์ยอมต่อข้อเรียกร้องของฝ่ายปะเทดลาว และตกลงจะให้ปะเทดลาวตั้งกองทหารของตนในเขตเวียงจันทน์ และหลวงพระบาง (ประมาณ ๑,๒๐๐ คนในเวียงจันทน์ ๘๐๐ คนในหลวงพระบาง เป็นผลให้ทหารฝ่ายขวาไม่พอใจยิ่งขึ้น เพราะเกรงว่ากำลังของ

ตนจะได้เปรียบฝ่ายปะเทดลาวน้อยลง) นอกจากนั้นยังตกลงกันว่าถ้าฝ่ายเวียงจันทน์ได้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (สุวรรณภุมมา) ฝ่ายปะเทดลาวจะได้ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีส่วนตำแหน่ง รัฐมนตรีสำคัญ ๓ กระทรวง คือ กลาโหม มหาดไทย และการคลัง จะได้แก่ ฝ่าย รัฐบาลเวียงจันทน์ ตำแหน่งการต่างประเทศได้แก่ฝ่ายปะเทดลาวและจะให้เวียงจันทน์และหลวงพระบางเป็นเขตเป็นกลาง โดยที่ฝ่ายปะเทดลาวจะส่งกำลังของตน ๑,๐๐๐ คนมาอยู่ในเวียงจันทน์และอีก ๕๐๐ คน อยู่ในหลวงพระบาง (แต่เดิมกองทหารและตำรวจในเวียงจันทน์ และหลวงพระบางอยู่ในมือฝ่ายขวาทั้งหมด) ความตกลงดังกล่าวนี้ยังมิได้มีการลงนามจนกว่าจะนำเสนอเจ้ามหาชีวิตไทยเริ่มถอนทหารออกจากลาว และแจ้งว่าจะถอนทหารให้เหลือเพียง ๓,๐๐๐ คนภายในเดือนสิงหาคม สิงหาคม ทั้งสองฝ่ายยังตกลงกันไม่ได้ แต่คาดว่าจะมีการตั้งรัฐบาลผสมภายในไม่กี่เดือนข้างหน้า ฝ่ายเวียงจันทน์และฝ่ายปะเทดลาว จะได้ตำแหน่งรัฐมนตรีฝ่ายละ ๕ ตำแหน่ง ตำแหน่งกลาโหม มหาดไทย และการคลังตกเป็นของฝ่ายเวียงจันทน์ ฝ่ายปะเทดลาวได้ตำแหน่งการต่างประเทศ

นายพลท้าวมาและนายทหารฝ่ายขวาทำการรัฐประหาร โดยข้ามจากเขตไทยเข้าไป (ท้าวมาลี้ภัยการเมืองอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ปี ๒๕๐๙) และเข้ายึดสนามบินวัดไต่ นายจอห์น ดีนอุปทูตอเมริกันเข้าพบท้าวมาพยายามชักจูงให้เลิกการรัฐประหาร ท้าวมาปฏิเสธและนำเครื่องบินออกโจมตีค่ายทหารในเวียงจันทน์พยายามที่จะระดมยิงบ้านของนายพลกุประสิทธิ์ อภัย รองผู้บัญชาทหารบก (คู่ปรับเก่าของท้าวมา) เครื่องบินของท้าวมาถูกยิงตก ท้าวมาเสียชีวิต รัฐประหารล้มเหลว

โฆษกกระทรวงการต่างประเทศไทย แถลงว่า รัฐบาลไทยได้ส่งสารถึง
เจ้าสุวรรณหูมายืนยันว่ารัฐบาลไทยสนับสนุนรัฐบาลปัจจุบันของลาว และ
ปฏิเสธว่ามีได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการรัฐประหารครั้งนี้แต่ประการใด

ฝ่ายปะเทดลาวเรียกร้อง ให้รัฐบาลสุวรรณหูมาลงนามสัญญาตั้งรัฐบาล
ผสมโดยด่วนและประมาณว่า รัฐประหารที่ผ่านมาเป็นความพยายามที่จะ
ละเมิดสัญญาฝ่ายปะเทดลาวถือว่าอเมริกามีส่วนที่ทำให้เกิดรัฐประหารด้วย
และกล่าวเพิ่มเติมอีกว่าทหารฝ่ายขวาของฝ่ายชนะนี้กร่วมมือกับฝ่ายนายพล
ภูมิ หน่อสวรรค์ซึ่งอยู่ในไทย

สัญญาจัดตั้งรัฐบาลผสมประสบอุปสรรคมากขึ้น ฝ่ายรัฐบาลเวียงจันทน์
ยังตกลงกันไม่ได้ ฝ่ายทหารไม่เห็นชอบกับความตกลงที่เจ้าสุวรรณหูมาทำกับ
ฝ่ายปะเทดลาว เกิดวิตกกังวลว่ารัฐบาลผสมคงไม่เป็นผล และฝ่ายปะเทดลาว
คงจะลังเลที่จะเข้าร่วมในเวียงจันทน์

วารสาร สังคมศาสตร์ปริทัศน์

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

จดหมายประท้วงของลาว

เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๑๙๗๕ เวลา ๑๓.๐๐ น. เรือ นปข. ของไทยได้เคลื่อนออกจากบ้านกองงาม อำเภอท่าบ่อ ข้ามไปฝั่งประเทศลาวที่บ้านอ้อมและยิงปืนกรดใส่ทหารลาว ที่กำลังอาบน้ำอยู่ริมโขง ทหารลาวจึงยิงตอบโต้อย่างหนัก พลันเรือ นปข. อีก ๒ ลำ ก็ได้มาเข้าร่วมรบ การรบดำเนินไปเป็นเวลา ๔ ชั่วโมง ครั้นเวลา ๑๕.๓๐ น. ระหว่างที่กำลังยิงต่อสู้กันอยู่นั้น เรือ นปข. ไทยอีก ๓ ลำ วิ่งออกจากท่าเรือหนองคายขึ้นมาตามลำแม่น้ำโขง มุ่งเข้าสู่ฝั่งลาวที่บ้านอ้อมและบ้านสีฐานใต้ และระดมยิงประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ช้าเรือ นปข. ลำหนึ่งถูกยิงต้องเข้าเกยตื้นและทหารประจำเรือได้โดดลงน้ำหนี

เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. เครื่องบินที่ ๒๘ ของไทย ๔ ลำ ได้บินลวงลำแดนลาวในบริเวณที่มีการสู้รบกันอยู่นั้นแล้วได้ยิงปืนลงมาถูกบ้านนางบัวคำและนางแสง ชาวบ้านอ้อมเสียหาย

เวลา ๑๖.๐๐ น. เรือรบติดปืนครกของไทย ๒ ลำ ได้มาปรากฏตัวที่บ้านท่ามะเฟืองฝั่งไทย แล้วรวบรวมกำลังประมาณ ๑ กองร้อยเป็นการเตรียมพร้อม ฝ่ายไทยได้ยิงปืนครก ๖๐ มม. ๕๐ กว่าลูก และยิงปืนครก ๘๑ มม. ๒๐ ลูก ปืนเอ็ม .๗๙ อีก ๑๐๐ กว่าลูกและปืน ๑๒.๖ มม. กว่า ๓,๐๐๐ ลูกเข้าใส่ลาว เป็นเหตุให้ไฟไหม้บ้าน ๒ หลัง ไร่นาเสียหาย ผู้คนบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง อันเป็นการทำหายก่อเหตุพิพาทอย่างบังอาจต่อประชาชนลาว ประชาชนไทย ประชาชนที่รักสันติภาพและเอกราชในโลก เป็นการก่อความตึงเครียดตามบริเวณชายแดนของพวกเขาอำนาจปฏิการไทย

กระทรวงการต่างประเทศลาวจึงขอประณามการกระทำอย่างรุนแรงต่อการกระทำของพวกเขาอำนาจปฏิการนี้ ซึ่งเป็นภัยต่อสายสัมพันธ์อันดีฉันท์บ้านพี่เมืองน้อง และขอประท้วงอย่าง

เครื่องขีรึมต่อรัฐบาลไทย ขอให้เคารพอธิปไตยของชาติอย่างจริงจัง และขอให้ยุติทันที และตลอดกาล ต่อการเสี่ยงภัยครั้งนี้ มิเช่นนั้นรัฐบาลไทยจะต้องรับผิดชอบต่อผลร้ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว

๑๘ พฤศจิกายน ๑๙๗๕

บันทึกช่วยจำของไทย

พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ยื่นให้แก่
พญาอนุรักษราชเสนา เอกอัครราชทูตลาว ที่กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๗
พฤศจิกายน

๒๕๑๘

๑. รัฐบาลไทยได้ทราบด้วยความเสียใจว่า เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เวลา ๑๔.๐๐ น. ขณะที่เรือตรวจการของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปข.) หมายเลข ๑๒๓ แล่นลาดตระเวนตามลำน้ำโขงมาถึงดอนต่ำ บ้านท่ามะเฟือง ตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ได้ถูกทหารขบวนการปะเทดลาวซึ่งอยู่ที่บ้านฮ่อม บ้านพิมเพีย บ้านท่าแขก และเรือรบลาว ๓ ลำ ซึ่งจอดอยู่ที่บ้านพิมเพีย ประเทศลาว ใช้อาวุธปืนจรวด อาร์.พี.จี.ปืนไรเฟิลสะทอนเอ็ม ๖๐ ระดมยิงเรือตรวจการ ๑๒๓ อย่างหนาแน่น เรือตรวจการ ๑๒๓ ได้รับความเสียหายมากและได้ไปเกยตื้นติดหาดทรายที่เกาะดอนต่ำ และยังผลให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขงประจำเรือ ๑๒๓ ตาย ๑ คน และบาดเจ็บ ๓ คน นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีราษฎรบนฝั่งไทยถูกกระสุนปืนที่ฝ่ายปะเทดลาวยิงมาบาดเจ็บสาหัสเท่าที่ทราบอีก ๓ คน ในขณะเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ฝ่ายไทยได้ส่งเรือลาดตระเวนอีก ๒ ลำ เพื่อไปช่วยลำเลียงผู้บาดเจ็บออกจากที่เกิดเหตุ แต่กลับได้รับการโจมตีอย่างหนักขึ้นจากฝ่ายลาว จนทำให้ฝ่ายไทยไม่สามารถที่จะช่วยผู้บาดเจ็บได้

๒. นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศยังได้ทราบด้วยความประหลาดใจ อีกด้วยว่า กระทรวงการต่างประเทศลาวได้ยื่นหนังสือที่ ๔๗๓ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๗๕ ผ่านเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ประท้วงการปฏิบัติของเรือ นปข. โดยอ้างว่า เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เรือไทย (นปข.) ได้ล่องลำน้ำน่าน้ำลาวและได้ทำการโจมตี

ทหารลาวที่กำลังอาบน้ำที่บ้านฮ่อม และฝ่ายลาวได้ตอบโต้ด้วยกำลังอาวุธ ยังผลให้เรือไทยจมไป ๑ ลำ และหนีไป ๒ ลำ ทั้งยังมีเครื่องบินโจมตีบ้านของราษฎรลาวอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการกล่าวหานี้ไม่มีความจริง เพราะตามวันและเวลาดังกล่าวข้างต้น เรือรบ. ของไทยได้ทำการลาดตระเวนตามลำแม่น้ำโขงตามปกติและได้ถูกซ้อมโจมตีจากหน่วยทหารบนฝั่งลาวที่บริเวณบ้านฮ่อมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และเครื่องบินไทยก็ได้ปฏิบัติการลาดตระเวนชายแดนไทยตามปกติ และเพื่อให้ความคุ้มครองแก่หน่วยเรือรบ. ตามสิทธิของประเทศอธิปไตยจะพึงกระทำ

๓. รัฐบาลไทยขอยืนยันว่า การปฏิบัติการลาดตระเวนของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง เป็นสิ่งที่จำเป็นเนื่องจากรัฐบาลไทยจะต้องคอยสอดส่องป้องกันการลักลอบเข้าเมือง การลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษี การลักลอบขนอาวุธโดยผิดกฎหมาย และความเคลื่อนไหวอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของไทยหลายประการที่มาจากลาว มาตรการต่างๆ ที่ประเทศไทยได้กระทำไปนั้น เป็นการดำเนินการเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศไทยตามสิทธิที่มีอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ อย่างใดก็ตาม ถ้าหากรัฐบาลลาวสามารถให้ความร่วมมือป้องกันมิให้เกิดการลักลอบกระทำผิดกฎหมายดังกล่าวมาแล้วนั้นได้ ประเทศไทยก็ยินดีจะพิจารณาหามาตรการอื่นใช้แทนการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง อย่างใดก็ตาม ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันรัฐบาลไทยยังจำเป็นที่จะต้องรักษาสิทธิในการป้องกันตนเองและรักษาความมั่นคงแห่งชาติอย่างเคร่งครัด

๔. สำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นั้นเป็นเหตุการณ์ที่ร้ายแรงมากถึงขั้นที่พิจารณาได้ว่า เป็นการกระทำอันไม่เป็นมิตร อย่างไรก็ตาม ฝ่ายไทยไม่ต้องการที่จะทำให้สถานการณ์กลับเลวร้ายยิ่งขึ้นด้วยการใช้มาตรการตอบโต้ทางทหาร ทั้งนี้เพราะเหตุว่ารัฐบาลไทยมีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะอยู่ร่วมโดยสันติกับลาวและประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้การกระทบกระทั่งอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ดังกล่าวขยายขอบเขตออกไปอีกจนกระทบกระเทือนสัมพันธไมตรี ระหว่างประเทศทั้งสอง รัฐบาลไทยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเสนอให้มีการ

ประชุมระดับสูงระหว่างเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ ไทย – ลาว เพื่อหาทางแก้ไขปัญหามืออยู่ระหว่าง
กัน และหาทางป้องกันมิให้มีเหตุการณ์ร้ายแรงดังกล่าวเกิดขึ้นอีก

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุกัญญา พุกกะเวส
วันเดือนปีเกิด	10 ธันวาคม 2502
สถานที่เกิด	อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	10/126 ถนนสุขาภิบาล 2 แขวงคลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	อาจารย์หมวดสังคมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2527 ค.บ. (สังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูพระนคร พ.ศ.2542 ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ